

Inhoudsopgave

1. INLEIDING.....	5
1.1 DORDRECHT KRIJGT MEER GLANS!.....	5
1.2 FINANCIËLE STRATEGIE.....	7
1.3 PROCES KADERNOTA 2017	8
1.4 STRUCTUUR VAN DE KADERNOTA	8
2. AUTONOME ONTWIKKELINGEN.....	9
3. INDEXERINGEN.....	14
3.1 BENODIGDE INDEXATIES UITGAVEN	14
3.2 BENODIGDE INDEXATIES INKOMSTEN (HEFFINGEN EN TARIEVEN)	15
4. ONONTKOOMBARE KNELPUNTEN	18
5. SLUITEND FINANCIËEL PERSPECTIEF	22
6. WEERSTANDSVERMOGEN EN INCIDENTELE RUIMTE	23
7. BELEIDSWENSEN	26
8. OVERIGE (FINANCIËLE) ONTWIKKELINGEN	33

1. Inleiding

1.1 Dordrecht krijgt meer glans!

Dordrecht, vitale stad met een rijk verleden. De afgelopen jaren hebben we – met een stevig en consistent beleid - geïnvesteerd in de toekomst van de stad en haar inwoners. We deden en doen dat met name in samenwerking met gemeenteraad en maatschappelijke partners in de stad. Waar nodig zoeken we verbinding met partners op (boven)regionaal niveau, zoals de Drechtsteden, de metropoolregio, Provincie, Rijk, de Vlaams-Nederlandse Delta en de Europese overheid. Het resultaat mag er zijn. We worden gezien door bezoekers en bestuurders en liggen op koers bij de realisatie van de speerpunten uit het Politiek Akkoord 2014 – 2018¹:

- Leefbaarheid en veiligheid. Onze inzet op dit thema werpt zijn vruchten af. We hanteren een stevige, integrale aanpak van preventie en repressie. Maatregelen die hun succes hebben bewezen zetten we nu ook in andere wijken in. Binnen deze aanpak zetten we de komende twee jaar nog sterker in op het bestrijden van ondermijning. En we zullen onze manier van werken nog meer integraal en gebiedsgericht vormgeven. We gaan met volle energie door.
- Arbeidsmarktbeleid. Dit is inmiddels regionaal opgezet en richt zich vooral op het verbeteren van de aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt. Aanvullend op het regionale beleid hebben we gekozen voor het realiseren van werkgelegenheidsprojecten uit aanbestedingen en opdrachten. De aanbesteding van de Nieuwe Dordtse Biesbosch (NDB) is hierbij een pilot.
- Duurzaamheid. We willen verantwoord omgaan met onze aarde. Daarom hebben wij duurzaamheid tot speerpunt benoemd. Onze acties zijn onder meer gericht op een energieneutrale stad in 2050.
- Levendige binnenstad. Onze binnenstad is de troefkaart om Dordrecht te profileren als aantrekkelijke stad om te wonen, werken en verblijven. De afgelopen periode is het voorzieningenaanbod versterkt met de komst van onder andere het Onderwijsmuseum, het Hof van Nederland, Primark en Kinopolis. Het toeristische bezoek is fors toegenomen, evenals de waardering van bewoners, bezoekers en ondernemers. We blijven investeren om de binnenstad levendig en aantrekkelijk te houden. Daarbij zien we potentie in de ontwikkeling van de omgeving Spuiboulevard en de aanpak van leegstand.
- Zorgzame stad. We willen een zorgzame stad zijn, waarin de meest kwetsbare groepen in de samenleving de juiste ondersteuning krijgen. De transitie van taken is dankzij een gezamenlijke inspanning van velen goed verlopen. De komende jaren ligt de nadruk op de wezenlijke verandering in dit domein. We willen onder meer zoveel mogelijk gebruik maken van de kracht in de samenleving.

Krachtig doorpakken

We liggen op koers en willen nu krachtig doorpakken. Als stadsbestuur kunnen én willen we de stuwende kracht zijn achter de ontwikkeling van onze stad op lange termijn. Overigens kunnen we dat niet alleen: we beseffen dat blijvende investeringen van zowel publieke en private partners nodig zijn om duurzame ontwikkelingen in gang te zetten en daarmee de sociaaleconomische positie van de stad te versterken. Juist op dat punt benut Dordrecht niet het (economische) groeipotentieel dat past bij van een stad van onze omvang, kwaliteiten en strategische ligging.

In de Kadernota 2017 doen we concrete voorstellen voor investeringen in de toekomst van de stad. We investeren in economie, bereikbaarheid, aantrekkelijkheid en leefbaarheid van de stad, maar ook in sociale samenhang en veiligheid.

¹ Voor het volledige beeld verwijzen we naar de Tussenbalans, te vinden via www.magazinedordrecht.nl

We doen concrete voorstellen voor de herontwikkeling van de Spuiboulevard. Zoals de binnenstad een belangrijke motor is voor de Dordtse economie, zo is de Spuiboulevard ook voor de toekomst dé kantorenlocatie voor de Drechtsteden. Daarom creëren we in dit gebied ruimte voor eigentijds wonen en werken. Daaraan gekoppeld investeren we ook in een hoogwaardig stationsgebied en zetten we blijvend in op volwaardige intercityverbindingen met omliggende steden. Zo verminderen we leegstand, geven we een kwaliteitsimpuls aan het gebied en versterken we uiteindelijk het vestigingsklimaat van stad en regio.

We zetten ook stappen door het opstellen van een sociale ontwikkelagenda. Voor ons is dat de manier om de wezenlijke verandering in ontmoeting, ondersteuning en zorg (transformatie) te stimuleren en faciliteren. Onder andere de investeringen in een stevig fundament van laagdrempelige basisvoorzieningen, een goede start voor kinderen tot 6 jaar en passende woningen voor kwetsbare doelgroepen zijn onderdeel van deze agenda.

Koploper in samenwerking

Bij alles wat we doen geldt: resultaten bereiken we niet alleen. Anders dan enkele decennia geleden is het niet meer vanzelfsprekend dat de overheid verantwoordelijk is voor het oplossen van vraagstukken in de samenleving. Vraagstukken van vandaag vragen om nieuwe vormen van samenwerking met maatschappelijke partners. Vaak schieten strategieën en rollen die ons vertrouwd zijn daarin tekort.

We hadden en hebben grote ambities als het gaat om het benutten van het probleemoplossend vermogen van de samenleving. Om die ambities waar te maken is lef en verbeeldingskracht nodig. In nauwe samenspraak met bewoners en andere belanghebbenden bespreken we de randvoorwaarden waaronder zij verantwoordelijkheid kunnen nemen voor publieke taken. Voor ons betekent het ook dat we nieuwe rollen (bijvoorbeeld netwerken en verbinden) ontwikkelen in plaats van of aanvullend op vertrouwde werkwijzen.

Een goed voorbeeld van de zoektocht naar nieuwe rollen en strategieën is Dordt aan Zet. Vanuit dit gedachtengoed zien we bijvoorbeeld de inrichting en het beheer van de openbare ruimte als een verantwoordelijkheid van de maatschappij als geheel. We ervaren dat inwoners meer betrokken zijn en een hogere bereidheid hebben verantwoordelijkheid over te nemen naarmate zij meer invloed hebben op de inrichting van de openbare ruimte. Dit vraagt van ons een andere werkwijze en houding. Om deze werkwijze te bestendigen stellen we in de kadernota voor om extra middelen beschikbaar te stellen voor Dordt aan Zet.

Ook via Agenda voor de stad zoeken we naar een nieuwe verdeling van rollen en verantwoordelijkheden. Agenda voor de stad heeft ons de afgelopen jaren al veel opgeleverd. We moeten nog veel werk verzetten, maar constateren ook dat we ook koers liggen met de realisatie. In deze kadernota en parallel daaraan doen we inhoudelijke voorstellen met betrekking tot de veranderopgaven sport, onderwijshuisvesting, kleine subsidies en bibliotheek. De komende periode brengen we deze veranderopgaven tot een afronding. Afronding van de huidige veranderopgaven betekent echter niet dat we stoppen met (de beweging achter) Agenda voor de stad. Sterker nog: de komende periode komen we met voorstellen om de inhoudelijke beweging robuust te maken.

We koppelen toekomstige veranderopgaven niet per se aan een financiële taakstelling. Bij toekomstige veranderopgaven willen we juist ook ruimte maken voor initiatief vanuit de samenleving. Onder het motto dat voor een goed initiatief altijd ruimte is treden we steeds meer op als "mogelijkmaker". De afgelopen jaren hebben we met "de rode loper" aanpak geïnvesteerd in de vaardigheden en werkwijzen die nodig zijn om adequaat in te spelen op initiatieven. Aanvullend daarop stellen we via deze kadernota voor een innovatiefonds in te stellen. Dit innovatiefonds creëert een voedingsbodemp voor innovaties die zich (in maatschappelijke zin) – vroeger of later – terugverdienen.

Vlucht naar voren

Naast Agenda voor de stad en Dordt aan Zet staat ook het Lange Termijn Perspectief symbool voor de veranderende verhoudingen tussen overheid en samenleving. In een recente publicatie² komt de Studiegroep Openbaar Bestuur tot de conclusie dat het voor het benutten van (economisch) groeipotentieel nodig is om:

- Maatschappelijke opgaven centraal te stellen.
- In te spelen op nieuwe ontwikkelingen.
- Verbinding te leggen tussen domeinen, sectoren en bestuurslagen.

Onze aanpak bij het ontwikkelen van een Lange Termijn Perspectief sluit hier naadloos op aan. Op basis van een interactief proces maken we een verhaal voor de stad. Tegelijkertijd is het de bedoeling dat het gemeentebestuur (raad en college gezamenlijk) de rol van eigenaar/opdrachtgever van het proces oppakt.

Op inhoud ligt de aanpak in het verlengde van de beweging achter Agenda voor de stad en de voorstellen die we doen voor het instellen van een innovatiefonds. We hebben de ambitie onze stad voor de langere termijn te versterken. Daarbij stellen we de thema's water en werk centraal. We geven hiermee weer wat onze ambitie is en prikkelen partners binnen en buiten de stad hierin hun eigen rol te pakken, initiatieven te ontplooiën en deze ook te realiseren. De komende tijd ontwikkelen we gelijktijdig een Lange Termijn Perspectief, Strategie en Uitvoeringsagenda. De strategie en uitvoeringsagenda passen we de komende jaren voortdurend aan in nauwe samenspraak met maatschappelijke partners. In de Kadernota stellen we voor hiervoor eenmalige middelen beschikbaar te stellen.

De inhoud van de maatschappelijke opgave bepaalt vervolgens welke verbindingen nodig zijn. Waar nodig nemen we stevig positie in op (boven)regionaal niveau. In netwerken als de G32 zijn we in toenemende mate actief en ook toonaangevend op vraagstukken waar steden op dit moment voor gesteld staan. Een vraagstuk waar Dordrecht en de andere Drechtstedengemeenten voor gesteld staan, is het verbeteren van de sociaal-economische positie van de regio. In opdracht van het Drechtstedenbestuur is in 2015 een sociaal-economische analyse van de Drechtsteden uitgevoerd: Zichtbaar Samen Maritiem. Naar aanleiding van de analyse wordt er de komende periode gewerkt aan het opzetten van een Economische Sociale Raad en (met triple helix partners) aan een strategische agenda. Voor de gemeente Dordrecht is het bedrag dat hiermee gemoeid is relatief beperkt.

We zijn ons ook bewust van de bijzondere positie die we als centrumstad op tal van terreinen hebben ten opzichte van de Drechtsteden en de regio Zuid-Holland Zuid. We doen volop mee in (inter)nationale netwerken. Voorbeelden daarvan zijn de CityDeals, een nieuwe samenwerkingsvorm gericht op het versterken van groei, innovatie en leefbaarheid in de Nederlandse steden, en het VN-netwerk van veerkrachtige steden.

Om onze handelingsperspectieven en onze effectiviteit te vergroten stellen we voor extra middelen beschikbaar te stellen voor Public Affairs. De extra middelen zetten we in, om onze positie bij partijen die ervoor ons toe doen, blijvend te versterken. Daarmee zorgen we er overigens ook voor dat we gebruik kunnen maken van de financieringsmogelijkheden van deze partijen. Zo winnen we aan slagkracht.

1.2 Financiële strategie

Wij staan voor een gedegen financieel beleid waarin lage woonlasten, een duurzaam evenwicht van uitgaven en inkomsten en een weerstandsvermogen van voldoende omvang centraal staan. Tegelijkertijd blijven wij, met oog voor de financieel moeilijkere tijden, samen met partners en inwoners vasthouden aan onze ambities voor de stad.

De afgelopen jaarrekeningen kenden allen een positief (veelal incidenteel) resultaat. In combinatie met een teruglopend risicoprofiel zorgde dit voor groei van de incidentele ruimte. Wij willen juist

² De studiegroep openbaar bestuur is ingesteld door de Minister van Binnenlandse zaken en onderzoekt of het openbaar bestuur voldoende is toegerust om (toekomstige) economische opgaven te realiseren. Recent hebben zij de rapportage [Maak Verschil – Krachtig inspelen op regionaal – economische opgaven](#) gepubliceerd.

deze incidentele ruimte op een verstandige wijze verbinden aan een aantal beleidswensen die in lijn zijn met ons Politiek Akkoord en verbindend en versterkend zijn voor onze speerpunten. Daarbij maken we gebruik van de inzichten uit de Tussenbalans.

1.3 Proces Kadernota 2017

De kadernota markeert de jaarlijkse start van de gemeentelijke sturingscyclus. Daarbij stelt u de kaders vast waarbinnen de begroting voor het nieuwe jaar moet worden uitgewerkt.

Met deze kadernota faciliteren wij het kaderstellend debat, opdat u vroegtijdig uw standpunten in kunt brengen voor de op te stellen begroting. Ook dit jaar zijn er daarom twee dagen uitgetrokken voor de bespreking van de Kadernota. Uw Algemene Beschouwingen kunnen leiden tot kaderstellende uitspraken en het indienen van moties en/of amendementen.

In de Kadernota 2017 zijn nog geen cijfers opgenomen uit de Meicirculaire 2016. Deze is pas eind mei/begin juni beschikbaar. Net als vorig jaar stellen wij voorafgaand aan de raadsbehandeling van de kadernota een raadsinformatiebrief op met daarin de accresontwikkeling en de doorwerking naar de Dordtse begroting.

Na vaststelling van de Kadernota 2017 vertalen wij de door u vastgestelde kaders en richtinggevende uitspraken in de Begroting 2017. Wij leggen de Begroting 2017 in november aan u voor.

1.4 Structuur van de kadernota

In deze Kadernota worden de volgende onderwerpen achtereenvolgens behandeld:

- De invloed van de autonome ontwikkelingen op het financiële meerjarenperspectief (hoofdstuk 2);
- De invloed van keuzes in indexeringen op zowel uitgaven als inkomsten op het financiële meerjarenperspectief (hoofdstuk 3);
- Een uiteenzetting van de onontkoombare knelpunten en de hierbij voorgestelde structurele en incidentele dekking (hoofdstuk 4);
- De totstandkoming van het sluitend financieel perspectief en de dekking hiervoor (hoofdstuk 5);
- Een beschrijving van het weerstandsvermogen en de incidentele ruimte (hoofdstuk 6);
- Een beschrijving van de voorgestelde beleidswensen en de consequenties voor de structurele en incidentele ruimte (hoofdstuk 7);
- Een beschrijving van een aantal relevante financiële ontwikkelingen (hoofdstuk 8).

In bijlage 1b zijn de separate formats van de voorgestelde beleidswensen opgenomen. Deze worden voorafgegaan door een totaaloverzicht van beleidswensen inclusief de hiervoor benodigde middelen (bijlage 1a).

2. Autonome ontwikkelingen

In dit hoofdstuk verwerken wij de autonome ontwikkelingen in het financieel perspectief. Dit betreft ontwikkelingen die zich hebben voorgedaan tussen het moment van het vaststellen van de (meerjaren)begroting 2016 en het opstellen van de Kadernota 2017. Voorbeelden van autonome ontwikkelingen zijn de na begrotingsbehandeling genomen raadsbesluiten met een meerjarig effect, (verwachte) effecten uit de Meicirculaire 2016, structurele effecten uit de Jaarrekening 2015 en de recente BBV-wijzigingen.

Onderstaande tabel geeft inzicht in de financiële consequenties van de autonome ontwikkelingen, onder de tabel volgt per onderdeel een toelichting:

	Bedragen × €1000							
	2017		2018		2019		2020	
Eindsaldo Begroting 2016	€	1.910	€	2.465	€	1.280	€	2.930
<i>Autonome ontwikkelingen</i>								
a. Organisatieveranderingen Energiehuis	€	75-	€	50-	€	50-	€	50-
b. Decemercirculaire - Stelpost AU (accres)	€	657	€	655	€	653	€	653
c. Meicirculaire - Algemeen		pm		pm		pm		pm
d. Meicirculaire - Groot onderhoud	€	700-	€	700-	€	700-	€	700-
e. Meicirculaire - Inflatie correctie	€	1.000	€	1.000	€	1.000	€	1.000
f. Structurele effecten jaarrekening 2015*	€	50	€	50	€	50	€	50
g. Overige structurele effecten vanaf 2016	€	665	€	665	€	665	€	665
h. Aansluiting op begroting verbonden partijen	€	770-	€	770-	€	770-	€	770-
i. Werkelijke rente	€	646	€	1.490	€	2.557	€	2.607
j. BBV wijzigingen Grondexploitaties	€	1.459-	€	1.684-	€	1.683-	€	1.532-
k. BBV wijziging op rentetoe rekening	€	463-	€	460-	€	458-	€	455-
<i>Som autonome ontwikkelingen</i>	€	449-	€	196	€	1.264	€	1.468
Saldo na autonome ontwikkelingen	€	1.461	€	2.661	€	2.544	€	4.398

* het structurele voordeel van € 100.000 op welzijnsaccommodaties uit de jaarrekening 2015 wordt vanaf 2016 ingezet voor de invulling van de taakstelling op programma Zorg en ondersteuning vanuit AvdS.

Hieronder volgt per onderdeel een toelichting:

a. Organisatieveranderingen Energiehuis

Conform raadsbesluit van 15 december 2015 wordt de subsidieverhoging tot € 550.000 aan Bibelot vanaf 2016 gedekt uit het begrotingsoverschot uit de meerjarenbegroting. Hiermee is een bedrag van € 75.000 in 2017 en € 50.000 vanaf 2018 gemoeid.

b. Decemercirculaire – Stelpost Algemene Uikering (accres)

De gevolgen van de Decemercirculaire 2015 zijn nog niet verwerkt in de meerjarenbegroting. Mutaties voornamelijk als gevolg van volumeaanpassingen in de aantallen van Dordrecht bij maatstaven zijn ook direct van invloed op de exploitatie. Hierbij moet bijvoorbeeld worden gedacht aan het aantal inwoners, ouderen of bedrijfsvestigingen. Het meerjarig voordeel uit deze aanpassingen ter hoogte van € 653.000 valt vrij in deze kadernota.

c. Meicirculaire 2016 - Algemeen

Strikt gezien verwerken wij de Meicirculaire (vrijwel) nooit in de kadernota, omdat de circulaire te laat verschijnt. We informeren de raad voorafgaand aan de kadernota behandeling via een RIB over alle effecten van de circulaire op het meerjarenperspectief. Het is lastig momenteel een

voorspelling te doen voor de ontwikkeling van de Meicirculaire. Het accres volgt altijd de ontwikkeling van de netto gecorrigeerde rijksuitgaven. Deze ontwikkeling is momenteel ongewis. Zelfs in het Centraal Economisch Plan (CPB, maart 2016) worden hier geen harde uitspraken over gedaan.

d. Meicirculaire - Groot onderhoud Gemeentefonds (GF)

In 2015 zijn de resultaten bekend gemaakt voor de 2^e ronde Groot onderhoud GF. De uitkomsten voor het subcluster Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing (VHROSV) gaven landelijk een zeer grote verschuiving te zien van de gemeenten met een verstedelijkt karakter naar plattelandsgemeenten. Een extra nader onderzoek op de uitkomsten is toen aangekondigd. Dit betekende voor Dordrecht dat een nadeel van circa € 800.000 (€ 7 per inwoner) al is verwerkt en dat voor circa € 1,2 miljoen de uitkomst nog ongewis is. Gemeld werd dat de uitkomsten van het onderzoek in de Meicirculaire 2016 verwerkt worden.

Medio maart 2016 heeft BZK de uitkomsten van het aanvullende onderzoek op hoofdlijnen bekend gemaakt. Duidelijk is geworden dat er *geen* aanleiding aanwezig is tot aanpassing van de eerdere uitkomsten. De patronen in de netto-lasten van het onderzoek worden bevestigd. Met name, hoe meer verstedelijkt de gemeente, hoe lager de netto lasten per inwoner.

Uit recente herberekeningen blijkt ondertussen een lager nadeel voor de gemeente Dordrecht. Wanneer we het ingediende VNG-advies aanhouden ten aanzien van de verdeling van het nadeel tussen de grote en kleine gemeenten dan resulteert dit in een verlaging van de algemene uitkering van € 0,7 miljoen voor Dordrecht.

e. Meicirculaire 2016 – Inflatiecorrectie

Naast de aansluiting op het groot onderhoud hebben we ook een post opgenomen voor de verwachte inflatiecorrectie in de Meicirculaire 2016. Deze post hebben we geraamd op € 1,0 miljoen. We hebben deze post opgenomen, omdat deze correctie gebruikelijk is en zich vrijwel zeker zal voordoen in de Meicirculaire.

f. Structurele effecten Jaarrekening 2015

De structurele effecten uit de Jaarrekening 2015 voor 2016 en verder worden verwerkt in de Kadernota 2017, voor 2016 zullen deze in de Bestuursrapportage 2016 terugkomen. Dit betreft een voordeel op de kinderopvang van € 50.000.

g. Overige structurele ontwikkelingen vanaf 2016

Door de afname van huisvestingslasten en het aantal medewerkers dat in dienst is (wel uitstroom, geen instroom meer) is de gemeentelijke bijdrage die Drechtwerk vanaf 2016 aan gemeenten vraagt aanzienlijk lager dan in het verleden. Op basis van de Begroting 2016 van Drechtwerk kan een structureel bedrag van € 545.000 vrijvallen.

De bijdrage vanuit Dordrecht aan het Parkschap voor de 3e Merwedehaven loopt per 2017 af. Dit betekent een structurele vrijval van € 120.000 per jaar.

h. Aansluiting op begroting verbonden partijen

Volgens het financieel beleid worden budgetten en gemeentelijke bijdragen (indien nodig) jaarlijks aangepast voor loon- en prijsontwikkelingen, op basis van de raming van het Centraal Plan Bureau. Op het moment van (actualiseren van) de Begroting 2016 van de gemeenschappelijke regelingen was de feitelijke loonkostenontwikkeling nog onduidelijk. Ook de cao, en daarmee de loonstijging, moest nog worden vastgesteld.

De GRD is derhalve uitgegaan van een (voorlopige) indexering op basis van de Septembercirculaire 2015. Daarbij is voor de raming een prijsstijging van 1,0% en een loonstijging van 1,9% gehanteerd. De GRD gaat er bij deze indexering van uit dat de budgetten voor 30% prijsafhankelijk zijn en voor 70% loongevoelig. Voor de indexering van die budgetten kwam de GRD uit op 1,63%, wat voor onze begroting een bedrag van € 695.000 betekent. Hierbij is afgesproken in de loop van 2016 de werkelijke kostenontwikkeling te volgen en een nacalculatie toe te passen. Hierover wordt bij de GRD bestuursrapportage gerapporteerd. Een eventuele nacalculatie werkt dan door naar de Begroting 2017.

Vanuit de GRD is daarnaast voorgesteld om indexering bij de huidige primaire Begroting 2017 achterwege te laten, en de indexering op te nemen bij de actualisering van de Begroting 2017.

De Dienst Gezondheid en Jeugd hanteert ook een indexpercentage van 1,63%, wat overeen komt met € 75.000 voor onze begroting.

De GR-en Omgevingsdienst en Veiligheidsregio hanteerden in hun Begroting 2016 vooralsnog voor de Begroting 2016 de nullijn, waarbij de GR Veiligheidsregio al bij haar begrotingskader 2017 heeft aangegeven uit te gaan van 1% over 2016 (bijstelling volgt bij hun 1^e Bestuursrapportage 2016).

i. Werkelijke rente

De omvang van de te betalen rente wordt bepaald door de omvang van de leningen en het rentepercentage daarover. De aangetrokken leningen uit het verleden en aflossingen daarop zijn een vast gegeven en veroorzaken geen verschillen. Het nieuwe begrotingsperspectief kan echter wel beïnvloed worden door (veranderingen in) de nieuw aan te trekken leningen en het te verwachten rentepercentage voor die leningen. We zien voor de Begroting 2017 dat de leenbehoefte fors lager is dan eerder aangenomen en dat ook de (markt)rente fors meevalt. Daardoor ontstaat een positief effect op de exploitatie van € 646.000 in 2017 oplopend tot € 2.607.000 in 2020.

De afname van de leenbehoefte heeft twee oorzaken. In het verleden kwam de liquiditeitenplanning tot stand door de exploitatie-uitgaven van de afgelopen jaren door te trekken naar de toekomst. Dit is een betrouwbare methode, zolang het aandeel "incidentele uitgaven" jaarlijks in omvang gelijk blijft. We zien echter dat met op "opdrogen" van de bestemmingsreserves (SI) en een aantal lopende grote incidentele projecten, zoals Nieuwe Dordtse Biesbosch en Dordtse Kil IV, het toekomstig aandeel van incidentele uitgaven lager zal worden. Op basis van een nieuwe liquiditeitenplanning die is gebaseerd op de meerjarenbegroting komen we tot een flink lagere leenbehoefte. Bovendien zullen in de jaren 2017-2020 de laatste beleggingen³ vrijvallen. Daarmee vervalt enerzijds het rendement op deze beleggingen, maar komen er anderzijds grote bedragen aan liquide middelen terug naar de gemeente.

j. BBV wijzigingen Grondexploitaties

Eind maart zijn nieuwe BBV-regels van kracht geworden voor de grondexploitaties. Deze regels treden in werking per 1 januari 2016 en schrijven o.a. een gewijzigde methodiek voor van rentetoerekening. Bij een systeem van totaalfinanciering moet gerekend worden met een rente die wordt bepaald door de gemiddelde rente die de gemeente betaalt op de leningenportefeuille.

Voor Dordrecht komt de toe te rekenen rente dan uit op 1,42%⁴ in plaats van de 3,5% die op dit moment wordt gehanteerd. Hierdoor kan minder rente worden toegerekend aan de grondexploitaties en ontstaat onderstaand exploitatietekort:

	Bedragen × €1000			
	2017	2018	2019	2020
BBV wijzigingen GREX	€ 1.459-	€ 1.684-	€ 1.683-	€ 1.532-

Tegelijkertijd wordt de netto contante waarde van de grondexploitaties hoger en kunnen verliesvoorzieningen ter hoogte van circa € 5 tot 9 miljoen vrijvallen. Een bijkomend effect van de lagere rentetoerekening is echter dat de grondexploitaties waarschijnlijk in totaliteit een winstgevendende activiteit worden en deze daarmee 'belastingplichtig' worden voor de Vennootschapsbelasting (VPB).

Als dit daadwerkelijk het geval is dan schatten wij in dat dit betekent dat over de looptijd van de exploitaties circa € 10 miljoen VPB belasting moet worden afgedragen. Wij zien echter een aantal mogelijkheden om dit scenario af te wenden. Enerzijds door het beïnvloeden van de balanspositie en daardoor de rekenrente en anderzijds doordat de maximale duur van grondexploitaties door het BBV gesteld wordt op 10 jaar. In dit geval zijn bijvoorbeeld de winsten die in de toekomst op

³ CLN-EZH en Duurzame belegging.

⁴ Omslagrente = (Rentepercentage leningen × VV/TV) = (2,8% × 448/880).

Dordtse Kil worden behaald fiscaal (voorlopig) niet in beeld.

Het risico blijft echter bestaan dat dit fiscaal niet (geheel) wordt geaccepteerd door de Belastingdienst en dat we alsnog VPB belasting moeten afdragen.

Afschaffen categorie NIEGG (niet in exploitatie genomen gronden) en activeren van rente- en plankosten

De categorie NIEGG wordt afgeschaft in het BBV. Deze wijziging wordt doorgevoerd om de ruimte te beperken die bestond om gronden in een (te) vroeg stadium als toekomstige exploitatiegrond aan te merken met bijbehorende ruimere waarderingsmogelijkheden. Deze wijziging heeft direct tot gevolg dat de rente en plankosten die werden toegerekend aan de NIEGG's niet kunnen worden geactiveerd. Dit leidt (bij de huidige 3,5%) tot een structureel exploitatietekort waarvan we nog niet hebben kunnen berekenen hoe hoog dit bedrag daadwerkelijk is. Dit is onder andere afhankelijk van de nieuwe prognoses van het grondbedrijf. Wij stellen u voor om na vaststelling van dit bedrag te verkennen in hoeverre dit tekort kan worden opgevangen binnen de huidige exploitatie van het grondbedrijf en de uitkomst van deze verkenning te betrekken bij het opstellen van de Begroting 2017.

k. BBV wijziging op rentetoerekening

Op 31 maart 2016 is een nieuwe BBV notitie rente verschenen, waarin is omschreven hoe gemeenten in de Begroting 2017 om moeten gaan met rentetoerekening. Op dit moment is de renteomslag van Dordrecht gebaseerd op basis van het rentepercentage op langlopende leningen. Door de aangescherpte regelgeving moet in de berekening van de renteomslag ook het rentepercentage van de kortlopende schulden en zelfs de rentebaten worden betrokken. Dit betekent dat wij de renteomslag moeten verlagen. De berekening van de renteomslag op basis van het model uit de recente BBV notitie rente komt uit op 2,8% en mag afgerond worden naar 3,0% (bandbreedte van 0,5% is toegestaan).

De renteomslag berekenen we over alle materiele vaste activa en deelnemingen. Omdat we minder rentekosten kunnen toerekenen (voorheen 3,5% nu 3%) ontstaat een structureel exploitatietekort van circa € 2 miljoen. Onderstaand is de opbouw van dit bedrag weergegeven.

Renteverlaging gesloten exploitaties van 0,5% (tot 3,00%)				
leidend tot exploitatietekort van:				
	2017	2018	2019	2020
Wettelijk gesloten exploitaties				
Riolen	-376.452	-374.838	-373.157	-371.507
Afval	-9.419	-8.494	-7.570	-6.645
	-385.871	-383.332	-380.727	-378.152
Overig gesloten:				
Onderwijshuisvesting	-692.563	-682.285	-666.801	-651.355
Erfpachtsinkomsten	-201.933	-201.931	-201.930	-201.928
Niet in expl. genomen gronden	-119.196	-118.149	-117.060	-115.971
Essenhof	-21.773	-21.327	-23.768	-23.914
Parkeren	-19.464	-16.504	-13.550	-10.381
Subtotaal overig	-1.054.928	-1.040.196	-1.023.109	-1.003.549
Vastgoedbedrijf	-489.127	-478.248	-467.519	-456.867
Totaal	-1.929.926	-1.901.776	-1.871.354	-1.838.567

Wij stellen voor deze autonome ontwikkeling zoveel als mogelijk intern op te lossen. Daartoe leggen u wij u per exploitatie-onderdeel kort de impact van de gewijzigde renteomslag, inclusief de door ons voorgestelde wijze van verwerking voor.

Impact BBV op wettelijk gesloten exploitaties

Omdat afval en riolen wettelijk gesloten exploitaties zijn en maximaal niet meer dan kostendekkend mogen zijn, wordt met de verlaging van de rentetoerekening het tarief voor de burger lager en ontstaat dientengevolge een nadeel in de gemeentelijke exploitatie van bijna

€ 380.000 in 2020. De bedoeling van de BBV-aanscherping is om gemeenten onderling beter vergelijkbaar te maken door ze op eenzelfde manier om te laten gaan met de rentesystematiek. Alhoewel het geen doelstelling is om met de gewijzigde rentesystematiek in te zetten op lagere lokale lasten voor de burger, willen wij dit voordeel voor de burger handhaven. Dit ligt in lijn met onze ambitie van lage lokale lasten voor de inwoners van Dordrecht.

Impact BBV op overige gesloten exploitaties

Bij andere gesloten exploitaties, zoals de Essenhof, Grond- en Vastgoedbedrijf, Parkeren en Onderwijshuisvesting zal de lagere rente leiden tot een storting (of lagere onttrekking) in de bijbehorende reserve. Deze voordelen kunnen uit de betreffende reserves onttrokken worden om het eerder ontstane exploitatietekort te neutraliseren.

Impact BBV op het Vastgoedbedrijf

De lagere rente op het vastgoed leidt bij gelijkblijvende huurinkomsten tot een voordeel bij het Vastgoedbedrijf (VGB).

Bij de interne panden wordt voorgesteld de huur te verlagen, zodat het voordeel zich verplaatst naar andere begrotingsprogramma's (bijvoorbeeld Parkeren en reguliere exploitatie, zoals de kosten van het Stadskantoor). De exploitatiebudgetten op deze programma's kunnen vervolgens worden verlaagd waardoor het rentenadeel voor de interne panden wordt gecompenseerd.

Voor de externe verhuur kunnen de huurprijzen en opbrengsten gelijk blijven. Voor de panden binnen de kernportefeuille stellen we voor dit voordeel niet ten gunste van de reserve vastgoedbedrijf te brengen maar ten gunste van de gemeentelijke exploitatie. Het VGB draagt dan een hogere (begrote) winst af aan de stad.

Voor panden buiten de kernportefeuille is de verwachting dat deze binnen afzienbare tijd worden afgestoten. Op het moment dat de verkoop is gerealiseerd, vervalt de structurele compensatie van het rentenadeel. Voor die panden stellen we daarom voor het tijdelijk extra voordeel door de renteverlaging (€ 77.000) wel ten gunste van de reserve VGB te laten komen.

Beslispunt 1: autonome ontwikkelingen

Wij stellen u voor om de autonome ontwikkelingen en de financiële consequenties hiervan vast te stellen.
--

3. Indexeringen

3.1 Benodigde indexaties uitgaven

In dit hoofdstuk brengen wij de effecten van loon- en prijsontwikkelingen op de budgetten in de Begroting in beeld. Daarmee trekken wij de uitgaven in de Begroting "staand beleid" op van het prijspeil 2016 naar het prijspeil 2017. De index bestaat uit een nacalculatie van de loon- en prijsontwikkeling van de voorgaande jaren (2015 en 2016) en een raming van de index naar het begrotingsjaar (2017). De financiële effecten van de benodigde indexaties zijn weergegeven in de onderstaande tabel, onder de tabel volgt per onderdeel een toelichting.

	Bedragen × €1.000			
Benodigde indexaties uitgaven	2017	2018	2019	2020
a. Indexering personele budgetten	€ 1.242-	€ 1.232-	€ 1.231-	€ 1.228-
b. Indexering prijsgevoelige budgetten	€ 265-	€ 255-	€ 243-	€ 243-
c. Indexering bijdragen gesubsidieerde instellingen	€ 555-	€ 539-	€ 535-	€ 535-
<i>Som benodigde indexaties uitgaven</i>	€ 2.062-	€ 2.026-	€ 2.009-	€ 2.006-
Saldo na indexaties uitgaven	€ 601-	€ 635	€ 535	€ 2.392

a. Indexering personele budgetten

Bij de Begroting 2016 is rekening gehouden met een stijging van de loonkosten gebaseerd op een bruto loonstijging van 0,74%. Er was toen sprake van pensioenafspraken en cao-onderhandelingen waarbij deze ontwikkeling de enige harde ontwikkeling was. Inmiddels is bekend dat de ontwikkeling van het brutoloon voor 2016 3,0% zal zijn en dat daar per 1 januari 2017 0,4% bijkomt. Als deze afspraken worden bekrachtigd gelden deze gelden tot 1 mei 2017.

Daarnaast dienen we rekening te houden met de verslechterde situatie van het pensioenfonds. Per 1 april 2016 is er sprake van een herstellpremie die 5 jaar van toepassing is.

De verhoging van de bruto salarissen en de invoering van de herstellpremie leiden tot een structurele stijging van de loonkosten van circa € 1.230.000, wat overeenkomt met een gemiddelde indexatie van 2,5%.

b. Indexering prijsgevoelige budgetten

Bij de berekening van de prijsontwikkeling op prijsgevoelige budgetten, gaan wij uit van de consumentenprijsindex (CPI) van het Centraal Planbureau (CPB).

Het CPB prognosticeert op dit moment een stijging van 1,10% in 2017. Daarnaast bedraagt de benodigde nacalculatie over de voorgaande jaren - 0,4%. De totaal benodigde bijstelling zou hiermee uitkomen op 0,70%.

Gezien de aanzienlijke bedragen voor indexaties op uitgavenbudgetten en de gedeeltelijke verwachte compensatie hiervan uit het Gemeentefonds (zie Autonome ontwikkelingen; Meicirculaire-inflatiecorrectie) stellen wij voor de indexatie niet volledig, maar voor 0,4% door te voeren. Hiermee wordt een benodigde budgetverhoging van € 180.000 beschikbaar gesteld voor knelpunten in het financieel perspectief.

De met de 0,4% indexatie gepaard gaande budgetverhoging op prijsgevoelige budgetten bedraagt uiteindelijk structureel € 243.000.

c. Indexering bijdrage gesubsidieerde instellingen

Bij de berekening van de loon- en prijsontwikkeling bij gesubsidieerde instellingen gaan wij er van uit dat de kosten van gesubsidieerde instellingen voor 75% loonafhankelijk en 25% prijsafhankelijk zijn. In voorgaande jaren zochten wij aansluiting bij de cao ontwikkelingen van de betreffende instelling. Bij de Kadernota 2016 is besloten om voor de subsidies uit te gaan van de gemeentelijke cao en hiermee de koppeling met de verschillende cao's los te laten.

Op basis van 2,5% loonontwikkeling en 0,7% prijsontwikkeling komt de benodigde bijstelling op basis van de huidige inzichten uit op 2,1%. We stellen u voor om deze benodigde indexatie met betrekking tot de gesubsidieerde instellingen toe te passen.

Beslispunt 2: benodigde indexaties uitgaven

Wij stellen u voor om:

- a) De budgetten voor personeelskosten met 2,5% te indexeren.
- b) De prijsgevoelige budgetten met 0,4% te indexeren.
- c) De budgetten met betrekking tot de gesubsidieerde instellingen met 2,1% te indexeren.

3.2 Benodigde indexaties inkomsten (heffingen en tarieven)

Dordrecht voert al jaren een terughoudend tarievenbeleid op het terrein van de lokale lasten. Zo heeft Dordrecht in 2013 de nullijn voor de OZB tarieven gehanteerd én zijn de OZB tarieven en overige lokale heffingen sinds 2014 slechts met de inflatie geïndexeerd.

OZB tarieven, bouwleges en overige lokale heffingen

Terugblik besluitvorming Kadernota 2014 en Kaderbrief 2015

Met betrekking tot de indexatie van heffingen en tarieven is het relevant, dat er bij de Kadernota 2014 is besloten om de OZB-tarieven, de bouwleges en de overige lokale heffingen in de periode 2015 t/m 2017 jaarlijks met 2,5% te indexeren.

Bij de Kadernota 2016 bleek dat de geprognostiseerde inflatie voor 2016 achter bleef bij de verwerkte 2,5%. Dit heeft bij de kadernota geleid tot een neerwaartse bijstelling met 1,3%. Daarnaast is later bij de Begroting 2016 besloten om ook de OZB opbrengsten vanaf 2017 neerwaarts bij te stellen met 1,3%. Dit om hiermee ook meerjarig aan te sluiten bij de verwachte inflatie van 1,2%. Hiermee is door de gemeenteraad opnieuw vastgehouden aan het terughoudende tarievenbeleid.

Benodigde bijstelling OZB tarieven over 2017

Op basis van de meest recente inflatie prognose (CEP maart 2016) blijkt, dat de OZB tarieven voor 2017 met -0,5% moeten worden bijgesteld om de inflatie te volgen. Deze -0,5% bestaat uit een nacalculatie over 2015 en 2016 van -0,4% en een benodigde bijstelling van -0,1% over 2017. Het toepassen van deze correctie leidt tot een neerwaartse bijstelling van de OZB-inkomsten van € 115.000.

Bij de Kadernota 2018 is er overigens geen sprake meer van een indexatie van 2,5%, maar is de lagere indexatie van 1,2% gehanteerd voortkomend uit het amendement OZB bij de Kadernota 2016.

Benodigde bijstelling bouwleges en overige lokale heffingen over 2017

Met betrekking tot de bouwleges en overige lokale heffingen streven wij naar kostendekkende tarieven. Hiertoe zijn deze bij de Kadernota 2014 structureel geïndexeerd op 2,5% tot en met 2017.

Op basis van de huidige CPI zou evenwel, gelijk aan de OZB-tarieven, een beperkte neerwaartse bijstelling nodig zijn. Vanwege het niet kostendekkend zijn van de tarieven stellen wij echter voor de bouwleges en overige lokale heffingen voor 2017 niet negatief te indexeren.

De financiële effecten van de voorgestelde indexaties zijn weergegeven in de onderstaande tabel:

Bedragen × €1000

Benodigde indexaties inkomsten	2017	2018	2019	2020
Indexering OZB tarieven	€ 114-	€ 115-	€ 115-	€ 115-
Indexering Bouwleges	€ -	€ -	€ -	€ -
Indexering Overige lokale heffingen	€ -	€ -	€ -	€ -
Som benodigde indexaties inkomsten	€ 114-	€ 115-	€ 115-	€ 115-
Saldo na indexaties inkomsten	€ 715-	€ 520	€ 420	€ 2.277

Lokale heffingen binnen gesloten exploitaties

Bij de berekening van de benodigde verhoging van overige lokale heffingen, worden de gesloten exploitaties niet meegenomen. Hiervoor gelden afzonderlijke berekeningen. Voor de gemeentelijke begroting heeft dit bovendien een budgettair neutraal effect.

Afvalstoffenheffing

Afvalinzameling en verwerking is een gesloten exploitatie waarbij gewerkt moet worden met een maximaal kostendekkend tarief. Hiertoe dient de ontwikkeling van de afvalstoffenheffing gelijke tred te houden met de kostenontwikkeling. Op basis van contractuele afspraken nemen de kosten in 2016 toe met de prijsindex van de CPI. Voor 2017 betekent dit een bijstelling van 0,7%.

Wat betreft de kostendekkendheid is verder relevant, dat de kwijscheldingen al een aantal jaren beduidend hoger uitvallen dan begroot. Bij het huidige kwijscheldingen-niveau, met een overschrijding van ruim 4 ton per jaar, is de reserve afvalstoffen binnen 3 jaar uitgeput. Voordat de reserve leeg raakt, is het gewenst te anticiperen op de reële ontwikkeling van de kwijscheldingen. In 2016 zal hiervoor een voorstel worden gedaan waarin verschillende scenario's zullen worden voorgelegd. Mogelijke oplossingsrichtingen hiertoe zijn:

- Afwijken van de bestendige gedragslijn en de tarieven afvalstoffenheffing meer indexeren dan de CPI-prijsindex, gezien het feit dat de inflatie op dit moment relatief laag is en de inkomsten onvoldoende kostendekkend zijn;
- Kwijscheldingsbeleid aanscherpen, waardoor minder mensen recht op kwijschelding hebben;
- Onderzoeken in hoeverre bezuinigingen in de exploitatie nog mogelijk zijn;
- Dotatie vanuit Algemene Reserve richting Bestemmingsreserve afval.

Rioolheffing

Op de rioolheffing is het principe van kostendekkendheid van toepassing. Bij de vaststelling van GRP VI in 2016 is ervoor gekozen om de financieringsmethodiek voor vervangingsprojecten om te gaan zetten van het financieren met vreemd vermogen naar eigen vermogen. Deze aanpak vraagt om het creëren van een financiële buffer (spaarpotje) om de overstap naar de nieuwe financieringsvorm te kunnen maken. Om deze buffer op te bouwen blijft een jaarlijkse stijging van 4% op de tarieven nodig. Dit stijgingspercentage is ook al in GRP IV en GRP V toegepast.

Lijkbezorgingsrechten

Bij de vaststelling van het Masterplan van de Essenhof is uitgegaan van een jaarlijkse stijging van de lijkbezorgingsrechten met 3%. Conform het masterplan worden de tarieven derhalve gemiddeld met 3% geïndexeerd. Dit heeft geen effect op de exploitatie, omdat reeds rekening is gehouden met deze indexatie.

Precario op kabels en leidingen

Met ingang van 2016 vindt precarioheffing plaats op kabels en leidingen van nutsbedrijven. Deze precarioheffing wordt net als bij de oorspronkelijke concessieovereenkomst achteraf geheven aan de nutsbedrijven (dus voor het jaar 2016 pas in 2017). Uit een brief van het ministerie (d.d. 10/02/2016) is duidelijk geworden dat de toekomstige afschaffing van de precario bij de verruiming van het lokaal belastinggebied wordt betrokken. Het toekomstig wetsvoorstel stelt afschaffing van precario kabels en leidingen voor met daarmee nog wel de mogelijkheid voor precario-heffende gemeenten om nog max. 10 jaar de tarieven van 01-01-2016 te blijven heffen. Voor 2017 gaan wij daarom uit van geen indexering. Mocht het wetsontwerp geen of in gewijzigde vorm doorgang vinden, dan zal indexering opnieuw bezien worden.

Parkeertarieven

Over de ontwikkeling van de parkeertarieven is in de Nota egalisatiereserve parkeren afgesproken dat de tarieven jaarlijks worden geïndexeerd met de CPI. Ook is hierbij afgesproken, dat de stijging van de kortparkeertarieven in tranches van 10 eurocent wordt gerealiseerd. Aangezien bij parkeren sprake is van een gesloten exploitatie, heeft de indexatie van de parkeertarieven geen directe invloed op de gemeentelijke financiële exploitatie.

U ontvangt van de parkeerorganisatie een apart raadsvoorstel met betrekking tot alle tariefsverhogingen vanaf 2017.

Beslispunt 3: benodigde indexaties inkomsten

Wij stellen u voor om:

- a) De OZB-tarieven met $-/-0,5\%$ bij te stellen.
- b) Bouwleges en overige lokale heffingen niet bij te stellen.
- c) De afvalstoffenheffing met $0,7\%$ te indexeren.
- d) De rioolheffing met $4,0\%$ te indexeren.
- e) De lijkbezorgingsrechten conform het masterplan met gemiddeld $3,0\%$ te indexeren.
- f) De precario op kabels en leidingen niet te indexeren.
- g) De parkeertarieven te indexeren met de CPI index in stappen van 10 cent.

4. Onontkoombare knelpunten

Binnen de huidige begroting zijn de onontkoombare knelpunten geïnventariseerd. Met betrekking tot deze knelpunten stellen wij voor om ze op te nemen in het meerjarenperspectief (kolom structureel uit exploitatie) of te dekken uit de incidentele ruimte (kolom incidenteel uit Algemene reserve). Zie daarvoor het onderstaande overzicht.

	STRUCTUREEL UIT EXPLOITATIE				INCIDENTEEL UIT AR				Totaal
	2017	2018	2019	2020	2017	2018	2019	2020	Incidenteel
1 Vluchtelingenwerk	0	0	0	0	80.000	80.000	0	0	160.000
2 Statushouders	0	0	0	0	75.000	75.000	0	0	150.000
3 Areaaluitbreidingen	272.340	272.340	272.340	272.340	0	0	0	0	0
4 Dierenvervoer	47.000	47.000	47.000	47.000	0	0	0	0	0
5 Schoolgebouwen	0	0	0	0	105.000	105.000	0	0	210.000
6 Leges Wabo	700.000	700.000	700.000	700.000	0	0	0	0	0
7 Paspoorten en rijbewijzen	-65.000	-65.000	110.000	175.000	0	0	0	0	0
8 Veer Kop van het Land	55.000	35.000	15.000	0	0	0	0	0	0
9 Verlegkosten kabels en leidingen	350.000	350.000	350.000	350.000	0	0	0	0	0
10 Businesscase Toezicht	76.000	490.000	0	0	0	0	0	0	0
11 Regionale taakstelling	0	0	0	0	263.000	0	0	0	263.000
12 Kleine subsidies	0	0	150.000	150.000	0	0	0	0	0
Totaal knelpunten	1.435.340	1.829.340	1.644.340	1.694.340	523.000	260.000	0	0	783.000

Hieronder volgt per knelpunt een nadere toelichting:

1. Vluchtelingenwerk

De huidige subsidie aan Vluchtelingenwerk is, gezien de sterk toegenomen instroom van asielzoekers, niet meer voldoende om aan de wettelijke taak voor 'coaching huisvesting' te kunnen voldoen. Hierdoor ontstaat een nadeel van € 80.000 per jaar gedurende de huidige collegeperiode, op basis van het (verwachte) aantal asielzoekers de komende periode.

2. Statushouders

De registratie van statushouders werd voorheen uitgevoerd door Woonkeus. Met ingang van 2016 is deze taak teruggelegd bij de gemeente. Daarmee wordt dezelfde procedure gehanteerd als bij alle andere voorrangskandidaten, waarbij de procedure ook uitgevoerd wordt door de gemeente. Het DKCC draagt zorg voor het registratiedeel van het proces voor de gemeente Dordrecht. Het nadeel voor de jaren 2017 en 2018 wordt begroot op € 75.000 per jaar.

3. Areaaluitbreidingen

Dordrecht blijft zich ontwikkelen en hierbij wordt ook de openbare ruimte continu aangepast. Soms leidt dit tot een areaaluitbreiding voor het jaarlijks te onderhouden en te beheren areaal. Vanaf de Kadernota 2014 worden de areaaluitbreidingen onderverdeeld in drie categorieën: (a) Stadsuitleg, (b) Herinrichting en (c) Wijkwensen.

Met betrekking tot stadsuitleg is de ontwikkeling van Stadswerven relevant. De ontwikkelingen aan Stadswerven zijn momenteel gestart. Een deel van Stadswerven is vorig jaar meegenomen in de areaaluitbreiding, nu is het resterende deel in aanleg. Het gaat om het Stedelijk Plein en Stadswerven Noord.

Andere projecten waarbij areaaluitbreiding ontstaat zijn Wilgenwende (Noordelijk Park), de Landbouwweg en de camera's op het Leerpark. Bij elkaar wordt de areaaluitbreiding naar aanleiding van stadsuitleg vanaf 2017 structureel ingeschat op € 172.741 structureel per jaar.

De areaaluitbreiding die voortkomt uit de categorie herinrichting wordt geraamd op € 99.600 structureel per jaar. Hierin is onder meer de overkluizing op de Wieldrechtse Zeedijk opgenomen. Het Waterschap verzwart de dijken ter hoogte van de Wieldrechtse Zeedijk.

4. Dierenvervoer

In Dordrecht wordt het eigendom van gevonden dieren na een termijn van veertien dagen overgedragen aan Dierentehuis Louterbloemen. Het knelpunt betreft het vervoer van deze dieren

naar Dierentehuis Louterbloemen. Momenteel is het hoofdzakelijk de dierenambulance van dierenbescherming Rijnmond die deze vervoerstaak vervult. De kosten van dit vervoer worden momenteel niet vergoed door Dordrecht.

Dierenbescherming Rijnmond heeft aangegeven het vervoer niet langer kosteloos uit te kunnen voeren. Er ontstaat hierdoor een aanzienlijk risico dat het vervoer naar de opvanglocatie niet langer plaats vindt, terwijl het vervoer aantoonbaar bijdraagt aan de invulling van de wettelijke taak om gevonden dieren op te vangen.

5. Schoolgebouwen

Bij het raadsbesluit d.d. 15 december 2015 over de doordecentralisatie van de onderwijshuisvestingsbudgetten is besloten om op basis van het vestigingsplan bij de Kadernota 2017 inzicht te verschaffen in de (inrichtings- en beheers)kosten en potentiële opbrengsten van terugkomende gronden en gebouwen. De locatie Bosboom Toussainstraat wordt overgedragen aan het vastgoedbedrijf. Binnen de exploitatie van het vastgoedbedrijf is echter geen dekking in de exploitatielasten beschikbaar. Dit levert een nadeel op voor de jaren 2017 en 2018 van € 105.000.

6. Leges Wabo

Vanaf 2009 zijn de legesinkomsten Wabo, na een paar goede jaren, als gevolg van de crisis sterk teruggelopen. In de begroting is hier alleen incidenteel rekening mee gehouden. De ontwikkeling is echter, ondanks de tariefsverhogingen voor 2015 en 2016, structureel.

Uit een nadere analyse blijkt dat vooral het aantal grotere bouwprojecten (legesinkomsten > € 15.000) achterblijft. Deze grotere projecten dragen naar verhouding het meeste bij aan de totale leges opbrengsten. Ter verduidelijking: in 2015 werden 639 aanvragen afgehandeld. Bij 19 daarvan was sprake van een legesbedrag dat groter was dan € 15.000. In totaal werd voor deze grotere projecten € 843.146 aan legesinkomsten ontvangen (61% van de totale ontvangsten). De overige 620 aanvragen genereerden dus een opbrengst van € 534.774. Het aantal grotere projecten is daarmee sterk van invloed op de totale leges ontvangsten in een jaar.

Vanaf 2009 is raming van de legesinkomsten Wabo telkens bij de kadernota en de bestuursrapportage naar beneden bijgesteld. Soms was dat meerjarig. Vaak was er bij de jaarrekening alsnog een tegenvaller te melden. Jaarlijks ging dit in totaal om een bedrag van circa € 0,9 miljoen.

Door meer realistisch te begroten en de te verwachten legesinkomsten telkens te baseren op de resultaten van de afgelopen vier jaar geeft de begroting een beter beeld van de werkelijkheid. De gemiddelde ontvangst over de afgelopen vier jaar (2012 t/m 2015) komt voor de leges Wabo uit op een bedrag van € 1.341.826. De Begroting 2017 gaat uit van € 2,1 miljoen. Het verschil tussen beide bedragen vormt de basis voor de voorgestelde aframing van de inkomsten.

7. Paspoorten en rijbewijzen

De geldigheidsduur van rijbewijzen en paspoorten is in het verleden verlengd van 5 naar 10 jaar. Hierdoor ontstaat een breuk in de ontwikkeling van het aantal uit te geven documenten. Voor de rijbewijzen komen we in 2017 uit het dal. Dit betekent meer opbrengsten, maar daarnaast ook hogere uitvoeringskosten. Per saldo geeft dit vanaf 2017 een voordeel in de exploitatie. De verlenging bij de paspoorten is in april 2014 ingegaan waardoor we in de jaren 2019 tot en met 2023 een lager volume verwachten. De opbrengsten en ook de uitvoeringskosten nemen vanaf april 2019 af. Per saldo geeft dit een structureel nadeel. Een deel van de voor- en nadelen op uitvoeringskosten wordt verrekend met de bijdragen van de overige deelnemers in Dienstverlening Drechtsteden.

8. Veer Kop van het Land

Het huidige contract met Waterbus loopt eind dit jaar af en kan eventueel nog met een jaar worden verlengd. De jaarlijkse bijdrage in de exploitatie bedraagt circa € 215.000. De bijdrage is in 2016 vrijwel gelijk aan 2015 en de voorafgaande jaren. Het knelpunt wordt veroorzaakt doordat in de Begroting 2016 een extensivering is ingeboekt waarbij wij er van uitgingen dat Werkendam vanaf 2016 50% van de exploitatielasten van het Veer voor zijn rekening zou nemen. Inmiddels is

gebleken dat Werkendam een bijdrage van € 80.000 wil leveren na een ingroeiperiode van vier jaar. Voor Dordrecht resteert uiteindelijk een knelpunt aflopend van € 55.000 in 2017 tot € 15.000 in 2019.

9. Verlegkosten kabels en leidingen

In de Kadernota 2014 is melding gemaakt van de afloop van de concessieovereenkomst met Stedin. De gevolgen hiervan (een vermindering van de inkomsten met € 1,4 miljoen; vergoeding Stedin) en een verlaging van de projectkosten met € 700.000 (de verleggingskosten van kabels en leidingen bij gemeentelijke projecten komen voor rekening van Stedin en niet meer ten laste van de gemeente) zijn in de Begroting 2016 verwerkt. Nadere analyse wijst echter uit dat € 350.000 verlaging van projectkosten betrekking heeft op grondexploitaties. Omdat dit incidentele projecten zijn, kan dit voordeel niet structureel worden afgeraamd. De niet te realiseren besparingskosten bedragen daarom € 350.000.

10. Businesscase Toezicht

Met de businesscase Toezicht worden de handhavingstaken en parkeertaken apart georganiseerd. De handhaving in de openbare ruimte vindt plaats vanuit de kernorganisatie bij Stadsbeheer in combinatie met de dienstverlening vanuit de beoogde contractpartner. De fiscale handhaving, het beheer op afstand van de parkeergarages en parkeerbeheer wordt vanuit de Tijdelijke Parkeerorganisatie functioneel aangestuurd.

Om de opbrengsten uit de businesscase te kunnen bepalen, zijn de kosten van de toekomstige organisatie afgezet tegen de huidige begroting. Hieruit blijkt dat het resultaat van de businesscase naar huidig inzicht positief uitvalt en oploopt tot een structureel voordeel.

Na confrontatie met de taakstelling in de huidige meerjarenbegroting blijft het resultaat positief met uitzondering van de jaren 2017 en 2018. Voor de aanloopjaren na de reorganisatie is de ingeboekte besparing echter niet realistisch gebleken. De financiële afwijking bedraagt € 76.000 voor 2017 en € 490.000 voor 2018.

11. Regionale taakstelling

Het Regionaal Ontwikkel Traject kent vanuit de Kadernota 2014 een oplopende taakstelling tot € 2.000.000. Onze ambitie hierbij is om te besparen op lokale ambtelijke kosten, door regionaal efficiënter samen te werken.

In aanloop naar de kadernota is gebleken dat de regionale projecten te weinig opbrengen om de taakstelling volledig in te vullen. Tegelijk is er vastgehouden aan het streven om in onze eigen organisatie te besparen en efficiënter te werken. Op basis van dit standpunt is er alternatieve dekking gezocht voor de taakstelling. Deze taakstelling is structureel ingevuld, maar er resteert in 2017 nog een bedrag van € 260.000.

12. Kleine subsidies

Bij de ontwikkeling van het nieuwe subsidiekader zijn op de onderdelen "jeugd – scoutingverenigingen en speeltuinen" en "cultuur & evenementen" een aantal knelpunten aan het licht gekomen.

De scoutingverenigingen en speeltuinen hebben bij de raad en in hun zienswijze aangegeven dat het beëindigen of het (deels) bezuinigen van hun subsidie tot grote problemen zal leiden. Zij hebben de subsidie namelijk nodig ter dekking van hun exploitatiekosten. Er is een reële kans dat hierdoor het voortbestaan van deze voorzieningen in gevaar komt. Gelet op de toegevoegde waarde die deze voorzieningen leveren aan de Dordtse jeugd, en hun bijdrage aan onze maatschappelijke opgaven voor jeugd, achten wij dit onwenselijk. Het beschikbare budget voor jeugd (na de taakstelling) vormt daarmee een knelpunt. Om dit op te lossen is daarom € 30.000 extra financiële ruimte op dit onderdeel nodig.

Bij cultuur & evenementen is de afgelopen jaren al diverse malen op het budget gekort. De opgelegde bezuiniging voor kleine subsidies houdt wederom een forse bezuiniging in op deze beleidsvelden. Daarnaast zijn er, vooral ook bij evenementenbeleid, ambities geformuleerd die betrekking hebben op het aantrekkelijker maken van Dordrecht als stad door het voorzien in een rijk cultureel aanbod, op het gebied van kunst, cultuur en evenementen. Uit gesprekken met en

signalen uit het veld is gebleken dat door de stijgende organisatie kosten enerzijds en de hoogte van de bezuinigingen anderzijds de ambitie die we als stad hebben met cultuur en evenementen niet gerealiseerd kunnen worden. Het beschikbare budget (na invulling van de taakstelling) voor cultuur & evenementen vormt hiermee een knelpunt gelet op de realiseerbaarheid van deze ambities. Om dit te verhelpen is daarom € 120.000 extra budget nodig voor cultuur en evenementen.

Kortom wij willen de beweging doorzetten maar om de door de bezuinigingen te voorziene knelpunten te kunnen verhelpen en de ambities te kunnen realiseren is vanaf 2018 structureel € 150.000 aanvullend nodig voor de kleine subsidies.

Voor het financieel perspectief ontstaat na verwerking van de structurele knelpunten het volgende beeld:

	Bedragen × €1000			
<i>Knelpunten</i>	2017	2018	2019	2020
knelpunten ten laste van meerjarenperspectief	€ 1.585-	€ 1.979-	€ 1.644-	€ 1.694-
Saldo KN na onontkoombare knelpunten	€ 2.300-	€ 1.459-	€ 1.224-	€ 583

Beslispunt 4: knelpunten

Wij stellen u voor om de knelpunten en de voorgestelde structurele en incidentele dekking ervan vast te stellen.

5. Sluitend financieel perspectief

Op basis van tot nu toe genomen besluiten ontstaat na de reguliere onderdelen een negatief financieel perspectief:

	Bedragen × €1000							
	2017		2018		2019		2020	
Eindsaldo Begroting 2016	€	1.910	€	2.465	€	1.280	€	2.930
Effect autonome ontwikkelingen	€	449-	€	196	€	1.264	€	1.468
Effect benodigde indexaties uitgaven	€	2.062-	€	2.026-	€	2.009-	€	2.006-
Effect indexaties inkomsten	€	114-	€	115-	€	115-	€	115-
Effect onontkoombare knelpunten	€	1.585-	€	1.979-	€	1.644-	€	1.694-
Saldo na reguliere onderdelen kadernota	€	2.300-	€	1.459-	€	1.224-	€	583

Wij houden vast aan het uitgangspunt om een sluitend perspectief te presenteren nog voordat besluitvorming over beleidswensen plaatsvindt. In dit hoofdstuk doen wij u een voorstel voor dekking van het structurele tekort.

Inzet structurele ruimte collegeprioriteiten

Bij de Begroting 2015 hebben wij ruimte gecreëerd ter hoogte van ruim € 1,6 miljoen voor prioriteiten voortvloeiend uit het coalitieakkoord. Deze gelden zijn momenteel volledig structureel, dus ook na de huidige collegeperiode, begroot.

Alhoewel het een alternatief is vanaf 2019 financiële ruimte te creëren via nieuwe bezuinigingen of een voorstel te doen tot verbreding van de Agenda voor de stad, vinden wij dit gelet op de huidige druk op de Agenda voor de stad niet realistisch.

Wij stellen voor om de begroting vanaf 2019 sluitend te krijgen door € 1,6 miljoen structurele ruimte van de begrote collegeprioriteiten vanaf 2019 in te zetten. Hiermee wordt het structurele tekort voor een groot deel gedekt.

Incidentele dekking

Het incidentele tekort dat resteert in de huidige collegeperiode willen wij, in afwachting op de financiële uitkomsten uit de Meicirculaire, vanuit de incidentele ruimte dekken. In hoofdstuk 6 laten wij u deze incidentele ruimte zien.

Voor 2017 en 2018 (huidige collegeperiode) resteert een incidenteel tekort. Wij stellen voor deze uit de algemene reserve te dekken via een onttrekking van € 2,5 miljoen in 2017 en € 1,65 miljoen in 2018.

Na beide dekkingsvoorstellen ontstaat onderstaand sluitend financieel perspectief.

	Bedragen × €1000							
<i>Dekkingsmaatregelen</i>	2017		2018		2019		2020	
Saldo KN na knelpunten	€	2.300-	€	1.459-	€	1.224-	€	583
vrijval aflopende collegeprioriteiten	€	-	€	-	€	1.616	€	1.616
dekking uit algemene reserve	€	2.500	€	1.650	€	-	€	-
Sluitend perspectief na dekkingsmaatregelen	€	200	€	191	€	392	€	2.199

Beslispunt 5: Dekkingsmaatregelen

Wij stellen u voor de dekkingsmaatregelen behorende bij de realisatie van een sluitend financieel perspectief vast te stellen.

6. Weerstandsvermogen en incidentele ruimte

In dit hoofdstuk geven wij inzicht in de incidentele investeringsruimte. Deze ruimte ontstaat vanuit het surplus op de weerstandsratio en vanuit de vrije ruimte in de Strategische Investeringsreserve (SI). De investeringsruimte geeft inzicht in de mogelijkheden om incidentele knelpunten, maar ook om beleidswensen die om incidentele dekking vragen, te kunnen honoreren.

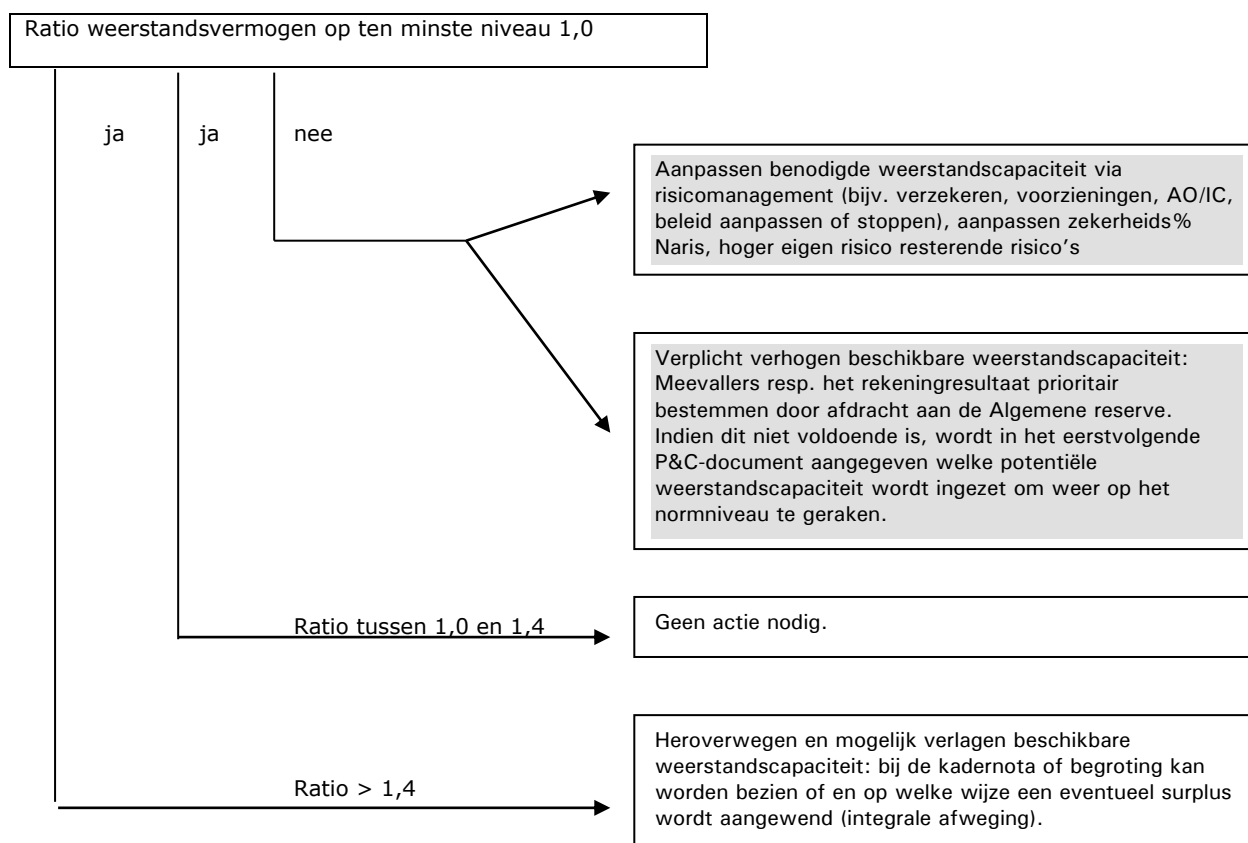
Het weerstandsvermogen bestaat uit de relatie tussen de beschikbare weerstandscapaciteit, zijnde de middelen en mogelijkheden waarover de gemeente beschikt (of kan beschikken) om niet voorziene kosten te dekken, en alle risico's waarvoor geen maatregelen zijn getroffen of waar na het treffen van maatregelen nog restrisico's overblijven.

In formulevorm gaat het hier om de ratio voor het weerstandsvermogen, te weten:

Ratio = beschikbare weerstandscapaciteit / benodigde weerstandscapaciteit

Sinds de Kadernota 2013, waarin het amendement 'Weerstandsvermogen 1,0' is aangenomen, is sturing op de normratio van ten minste 1,0 verankerd in ons financieel beleid. Onder het Programma 'Algemene Dekkingsmiddelen' en in de paragraaf Risicobeheersing en weerstandsvermogen wordt een vooruitblik (begroting) of een terugblik (jaarrekening) gegeven op de ontwikkeling van de waarde van de ratio.

Bij overschrijding van de ondergrens hanteren we onderstaande beslisboom⁵ om te bepalen welke actie nodig is om de ratio weer op het niveau van ten minste 1,0 te krijgen. In de beslisboom is tevens aan de onderzijde opgenomen de situatie waarin de ratio resulteert in een niveau van boven de 1,4. De grens van 1,4 is geen apart kader. Deze wordt veelal landelijk gehanteerd als overgang tussen de classificatie voldoende en ruim voldoende.

⁵ Zie Nota Risicomangement en Weerstandsvermogen (maart 2013).

Huidige situatie weerstandsvermogen

In de Jaarstukken 2015 is de meest actuele stand van het weerstandsvermogen opgenomen. Als gevolg van een aanzienlijk jaarrekeningresultaat, welke afgedragen wordt aan de algemene reserve van de Stad, in combinatie met een licht dalend risicoprofiel verbetert de ratio behoorlijk.

Specificatie van het weerstandsvermogen per 1-1-2016

bedragen x € miljoen

	Beschikbare weerstandscapaciteit	Risico's	Ratio weerstandsvermogen
Algemene reserve Stad*	€ 27,3	€ 14,4	
Algemene reserve Grondbedrijf	€ 2,7	€ 10,4	
Rentereserve	€ 5,0		
Post onvoorzien	€ 0		
Erfpachtinkomsten	€ 6,9		
Totaal	€ 41,9	€ 23,3*	1,8

* Gezamenlijke simulatie van risico's Stad en Grondbedrijf geeft een lager totaal risicoprofiel (€ 23,3 in plaats van € 24,8 miljoen) doordat de totale hoogte van het risicoprofiel gewogen wordt over een groter aantal risico's.

Ontwikkelingen weerstandsvermogen

De weerstandsratio komt na de Jaarstukken 2015 uit op een waarde van 1,8. Dat is 0,8 hoger (= surplus) dan de met de raad afgesproken normratio van 1,0. De ruimte boven de 1,0 is voor een deel al ingezet voor het sluitend krijgen van de Begroting 2016 (€ 1,3 miljoen), de strategische verwerving Papeterspad (€ 1,1 miljoen) en enkele eerdere raadsbesluiten (€ 0,8 miljoen).

Daarnaast is er een aantal overige ontwikkelingen waarvan de verwachting is dat deze in 2016 impact gaan hebben op de ruimte binnen de ratio. Wij noemen hierbij de aankoop van panden aan de Spuiboulevard maar ook de benodigde incidentele dekking om het financieel perspectief 2017 t/m 2019 sluitend te krijgen. Wanneer deze bedragen en overige onttrekkingen en stortingen worden betrokken bij de Algemene reserve, dan resteert een overreservering van circa € 9,8 miljoen.

Deze overreservering kent een belangrijke nuancering: de rapportage omtrent het weerstandsvermogen is altijd een momentopname. Nieuwe projecten, economische ontwikkelingen en investeringsbeslissingen kunnen het risicoprofiel beïnvloeden waardoor het weerstandsvermogen aan tussentijdse fluctuaties onderhevig is.

Daarnaast speelt een aantal ontwikkelingen en hiermee gepaard gaande onzekerheden die binnen een tijdsbestek van enkele jaren van invloed kunnen zijn op de vermogenspositie en hiermee de ratio van het weerstandsvermogen. De belangrijkste ontwikkelingen zijn opgenomen in hoofdstuk 8 van deze kadernota.

Vrije ruimte Strategische Investeringsreserve

Binnen de reserve Strategische Investeringsreserve bestaat een niet geormerkte vrije ruimte. Bij aanvang van de huidige collegeperiode hebben wij vanuit deze vrije ruimte voor vier jaar € 1 miljoen per jaar gereserveerd als investeringsruimte. Hoewel een deel van de ruimte is gebruikt ter dekking van prioriteiten uit het Politiek akkoord, is de ruimte niet geheel gebruikt en door rentebijdragen weer gegroeid tot € 4,2 miljoen. Wij vinden het verstandig deze ruimte te gebruiken ter dekking van incidentele knelpunten en overige investeringsvoorstellen.

Verdere verruiming van de algemene reserve

Het is gebruikelijk om bij de kadernota een screening te doen op noodzaak, heroverweegbaarheid en eventuele vrijval van reserves. Vanwege de uitgebreide screening die vorig jaar is uitgevoerd als besparingsvoorstel bij de Agenda voor de stad (vrijval € 3,2 miljoen) is hiertoe dit jaar niet besloten. Wel is van de bedrijfsreserve Essenhof bekend dat deze voor gedeeltelijke vrijval in aanmerking komt.

De bedrijfsreserve van de Essenhof bedraagt op dit moment ruim € 1 miljoen. Na reparatie van de kapitaallasten van de Essenhof (raadsbesluit 31-03-2015), waarbij een deel van de kapitaallasten

bij de stadsreserve Afschrijving zijn ondergebracht en de positieve jaarresultaten uit 2014 en 2015, is de noodzaak van het aanhouden van een aanzienlijke bedrijfsreserve minder groot. De Essenhof kan de komende periode volstaan met een maximale hoogte van de bedrijfsreserve van € 500.000, mits de omstandigheden (sterftcijfers, marktpositie) ongewijzigd blijven. De vrijval op deze reserve bedraagt hiermee € 506.000. Eventuele positieve jaarrekeningresultaten die, na storting in de bedrijfsreserve, het plafond doen overschrijden, vloeien terug naar de algemene reserve van de stad.

Beslispunt 6: Weerstandsvermogen

Wij stellen u voor om:

- a. Bent u akkoord met de volgorde van incidentele dekking van investeringsvoorstellen; allereerst dekking vanuit de vrije ruimte SI en daarna ten laste van het surplus uit de Algemene reserve?
- b. Een plafond te hanteren voor de omvang van de bedrijfsreserve Essenhof van € 500.000 en de vrijval op de reserve van € 506.000 toe te voegen aan de algemene reserve van de stad.

7. Beleidswensen

We hebben een aantal bestuurlijke wensen geformuleerd die we een plek willen geven in de Kadernota 2017. Deze beleidswensen zijn onder te verdelen in structurele en incidentele voorstellen.

Zoals beschreven in de inleiding van deze kadernota, kiezen wij er vanuit de financiële strategie voor het aantal structurele intensiveringen zo beperkt mogelijk te houden. Tevens stellen wij voor de incidentele beleidswensen uit de SI vrije ruimte en, daar waar deze wordt overschreden, uit het surplus van de Algemene reserve te dekken. Hiermee worden incidentele voorstellen met incidentele middelen en structurele voorstellen met structurele middelen gedekt.

Onderstaande tabel geeft inzicht in de financiële consequenties van de beleidswensen.

	STRUCTUREEL UIT EXPLOITATIE				INCIDENTEEL UIT SI VRIJE RUIMTE en AR				Totaal
	2017	2018	2019	2020	2017	2018	2019	2020	
A Dordtse Synode	0	0	0	0	200.000	800.000	0	0	1.000.000
B Kunst openbare ruimte	0	0	0	0	250.000	0	0	0	250.000
C Sociale ontw ikkelagenda	0	0	0	0	0	0	0	0	0
D Visbrug	0	0	0	0	850.000	0	0	0	850.000
E Informeel onderwijs	0	0	0	0	70.000	50.000	0	0	120.000
F Sportparken	0	0	0	0	5.000.000	700.000	0	0	5.700.000
G Public Affairs	0	0	0	0	80.000	80.000	80.000	0	240.000
H Ondernijning	0	0	0	0	185.000	165.000	100.000	0	450.000
I Datagestuurde aanpak	0	0	0	0	100.000	100.000	0	0	200.000
J Boomziekten	0	0	0	0	100.000	100.000	100.000	0	300.000
K Innovatiefonds	0	0	0	0	500.000	500.000	0	0	1.000.000
L Dordt Aan Zet	0	0	0	0	250.000	250.000	200.000	0	700.000
M Acquisitie-inzet DEAL	50.000	50.000	50.000	50.000	0	0	0	0	0
N Station Dordrecht	0	0	0	0	200.000	100.000	0	0	300.000
O Spuiboulevard	0	0	0	0	400.000	200.000	0	0	600.000
P Omgevingswet	0	0	0	0	100.000	100.000	pm	pm	200.000
Q Nieuw Dordts Peil	0	0	0	0	pm	0	0	0	0
R Bibliotheek	0	0	0	0	150.000	150.000	0	0	300.000
S Monumentenlijst	0	0	0	0	20.000	20.000	20.000	0	60.000
T Zichtbaar Samen Maritiem	0	0	0	0	45.000	pm	pm	pm	45.000
U Veer Kop van het Land	50.000	50.000	50.000	50.000	0	0	0	0	0
Totaal beleidswensen	100.000	100.000	100.000	100.000	8.500.000	3.315.000	500.000	0	12.315.000

In bijlage 1b van deze Kadernota zijn de individuele formats, inclusief beleidsmatige en financiële toelichting opgenomen. Hieronder staat een korte toelichting per beleidswens

A. Dordtse Synode

De mijlpaal 400 jaar Synode, onderdeel van het programma Levendige Binnenstad, draagt bij aan het positioneren en aantrekkelijker maken van de stad voor bezoekers en bewoners. Als één van de stepping stones op weg naar 2020 geeft zij richting aan de stedelijke programmering. Het biedt Dordrecht opnieuw de kans zichzelf (inter)nationaal te profileren met haar invloed op de cultuur, taal, politiek en religie. Er komt een aansprekende hedendaagse en eigenzinnige programmering, mede gericht op een breed publiek, die lokale, regionale, nationale en internationale partijen samenbrengt op de historische locatie. Voor de programmering, uitvoering en marketing van de mijlpaal 2018 Dordtse Synode is een bedrag van € 1 miljoen aan materiële kosten, als matchingsgeld voor initiatieven uit de stad en het faciliteren van initiatieven van buiten de stad gewenst.

B. Kunst in de Openbare Ruimte

Het project Kunst in de Openbare Ruimte (KIOR) heeft tot doel de kwaliteit en de belevingswaarde van de openbare ruimte in Dordrecht te verbeteren door de realisatie van belangwekkende, openbaar toegankelijke beeldende kunstprojecten, in nauwe samenwerking met derden. De impuls om tot kunst in de openbare ruimte te komen, moet niet alleen uitgaan van de gemeente maar vooral van partners in en buiten de stad. In deze optiek wordt de kunst breder gedragen en bereikt een groter publiek dan alleen het in kunst geïnteresseerde.

Voor dit project is een éénmalige investering van € 250.000 gewenst. Dit bedrag is als matchingsbudget bedoeld: met deze investering wordt in totaal € 500.000 tot € 800.000 aan investeringen door derden uitgelokt.

C. Sociale ontwikkelagenda

We zijn na 2015 – het jaar van de transitie – nu gestart met de transformatie; het daadwerkelijk veranderen van denken, doen en soms dus ook te laten. Door slimmer en integraler zorg te organiseren, besparen we op kosten (zie bijvoorbeeld maatwerk WMO) zonder dat we inboeten op kwaliteit. Hierdoor houden we vanuit de bestaande middelen ruimte om te investeren in de wijken en in de stad. Deels staan we daarbij zelf aan de lat bijvoorbeeld als het gaat om laagdrempelige, vraaggestuurde ondersteuning vanuit sociale en jeugdteams, zodat ook kwetsbare bewoners een thuis in de wijk kunnen houden of krijgen. Deels willen we ruimte bieden. Bestaande en nieuwe maatschappelijke initiatieven faciliteren, voor ontmoeting in de wijk, voor bewoners die elkaar helpen, voor mensen die goede ideeën tot realiteit maken. Daarbij hebben we dus veel meer de rol van mede mogelijk maker en verbinder en is het vooral de uitdaging om af en toe op onze handen te gaan zitten.

We hebben de afgelopen tijd samen met bewoners, professionals en partners enkele maatschappelijke opgaven benoemd waar we ons de komende jaren op willen richten. Waar we samen meters willen maken. Die opgaven pakken we op vanuit de sociale ontwikkelagenda. Rode draad daarbij is het zetten van een aantal fundamentele wissels; van curatief naar preventief (van achter naar voorkant; investeren in goede voorzieningen in de wijk, focus op talentontwikkeling jeugd etcetera), van alleen formele, professionele inzet naar meer ruimte voor burgerinitiatieven, en ruimte om dus ook *elkaar* te helpen.

D. Visbrug

De Visbrug, een plek met grote identiteit en een sterke rol als ontmoetings- en verblijfsplek in de stad, is een knooppunt zonder de passende verblijfskwaliteit. Met de aanpak Visbrug, onderdeel van het programma Levendige Binnenstad, geven we een impuls aan dit kwetsbare gedeelte van het kernwinkelgebied, verbeteren we de verblijfskwaliteit, lokken we investeringen van eigenaren uit, leggen we een kwalitatieve verbinding tussen het kernwinkelgebied en het havenkwartier, brengen we de relatie tussen water en land beter tot stand en maken we via het water de verbinding tussen binnenstad en Stadswerven. Het ontwerp mag lef uitstralen en eigenzinnig zijn, het moet in elk geval toegevoegde waarde bieden ofwel het straalt het Nieuwe Dordtse Peil uit.

E. Informeel onderwijs

In het kader van het Onderwijsjaar heeft Dordrecht als eerste gemeente in Nederland een verkenning laten uitvoeren naar de aard, omvang en betekenis van informeel onderwijs in Dordrecht. Informeel onderwijs omvat alle georganiseerde activiteiten die plaatsvinden buiten het formele onderwijs, geïnitieerd door particulieren of organisaties die erop gericht zijn de leerprestaties van kinderen en jongeren te verbeteren en het ontplooiën van talenten, vooral op het gebied van taal, rekenen, beroepskwalificering en burgerschap. Als het formele leren op school of het informeel leren thuis tekort schiet, is informeel onderwijs een waardevolle aanvulling. Het aanbod in Dordrecht is groot en divers, maar ook versnipperd en vaak kleinschalig. De initiatieven zijn daarom vaak kwetsbaar en hebben behoefte aan professionalisering. Dordrecht wil éénmalig investeren om de initiatieven te bundelen en de onderlinge samenwerking te faciliteren. We zetten hiermee in op de erkenning van de toegevoegde waarden van informeel onderwijs en stimuleren een levendig en actief netwerk van burgerinitiatieven. Dordrecht loopt daarmee voorop in Nederland.

F. Sportparken

In juli 2015 heeft de raad de "Toekomstvisie sportparken" vastgesteld. Met de visie wordt ingezet op een toekomstbestendige sportinfrastructuur gericht op samenwerking en efficiënt/optimaal gebruik van faciliteiten, velden en financiële middelen. In dit kader past de sluiting van en aanpassingen aan sportparken alsmede de verplaatsing van daar gevestigde verenigingen naar andere sportparken. Deze bewegingen vormen (eerste) stappen in het verstevigen van de sport en het vergroten van de toegankelijkheid voor meer Dordtenaren dan alleen leden van sportverenigingen, inclusief het vrijspelen van ruimte voor andere doeleinden. Dit vraagt een investering aan de voorkant.

G. Public Affairs

Public Affairs helpt om de handelingsperspectieven te vergroten, ambities daadwerkelijk te realiseren en zo het verschil te maken voor onze stad en regio. Actuele ontwikkelingen illustreren het belang van Public Affairs & Lobby: zonder professionele lobby was het niet gelukt om volwaardige intercityverbindingen met omliggende steden zeker te stellen en de Rechtbank voor de stad te behouden.

Om de beïnvloedingskracht en effectiviteit van gemeente Dordrecht in netwerken blijvend te vergroten, willen we structureel inzetten op Public Affairs. Hierbij onderscheiden we vijf taakvelden die samen de basisinfrastructuur vormen: profilering en positionering, lobby, relatiemanagement, signaleren van trends en ontwikkelingen en cofinanciering. Voor het neerzetten van de basisinfrastructuur en het vormen van een kernteam Public Affairs is jaarlijks € 80.000 extra budget nodig. Na drie jaar evalueren we het effect van deze extra inzet op Public Affairs.

H. Ondernijning

Leefbaarheid en veiligheid is ook deze raadsperiode één van onze speerpunten. De afgelopen jaren is er dan ook veel geïnvesteerd in het aanpakken en terugdringen van overlast in de openbare ruimte. Dit heeft positieve resultaten opgeleverd. De overlast in de openbare ruimte neemt af, maar we zien samen met onze partners dat vormen van ondernijnde criminaliteit hiermee niet zijn verdwenen. Dit vraagt om een programmatische aanpak waarin de (gecombineerde) inzet van strafrechtelijke, bestuursrechtelijke, privaatrechtelijke en fiscale instrumenten wordt geïntensiveerd. En waarin meer aandacht is voor het creëren van ambtelijke en bestuurlijke bewustwording en het versterken van de weerbaarheid van de maatschappij. Hiervoor is de aankomende drie jaar een investeringsbedrag nodig voor het werken aan informatieveiligheid, het ontwikkelen van intelligence en een data-gestuurde aanpak, het kunnen geven van diverse trainingen, het inrichten van een meldpunt inclusief opvolging én gerichte communicatie. Activiteiten zijn gericht op professionalisering en integriteit in eigen huis. Het weerbaar maken van de eigen organisatie en het versterken van de maatschappelijke weerbaarheid

I. Datagestuurde aanpak

Meer ruimte voor innovatie en een transparante kennisdeling via bijvoorbeeld het delen van (open) data, zijn belangrijke uitgangspunten voor onze gemeente in het kader van Smart City. Het open stellen van (gemeentelijke) data maakt innovaties vanuit de markt mogelijk, die leiden tot meer transparantie van informatie, wat inzicht, betrokkenheid en zelfredzaamheid in de stad bevordert. Daarnaast liggen er intern kansen via dataverzameling, data analyse en het doelgericht inzetten van data voor beleid en uitvoering van ons werk.

Dit doen we door onze kennis over datagebruik te vergroten, integraal te analyseren wat we al hebben aan data en actueler gegevens uit de stad te verzamelen. Hierbij gaat het niet alleen om onze eigen data, maar mede om data van onze partners (zorgpartijen, politie, woningcorporaties, nutsbedrijven, ondernemersverenigingen etcetera). Graag kijken we samen met deze partijen hoe we onze datagestuurde aanpak in de stad kunnen vormgeven.

J. Boomziekten

We streven naar een gezond en duurzaam bomenbestand in Dordrecht met daarbij adequate aandacht voor de zieke of aangetaste bomen om de risico's op schade of overlast te beperken. Landelijk komt er steeds meer kennis over hoe we boomziekten preventief kunnen aanpakken en hoe we het beste met de aantastingen kunnen omgaan. We kunnen meer doen dan we in het verleden konden doen, daarom willen we inzetten op de boomsoorten die voor Dordrecht betekenisvol zijn.

De extra financiële middelen (programmakosten) zetten we ook in om (verder en op grotere schaal) te kunnen experimenteren. Met deze extra middelen kunnen we ervaring op doen en levensduur van bomen verlengen. Het is zeer waarschijnlijk dat we hiermee grotere investeringen op de middellange termijn kunnen voorkomen of beperken, maar het belangrijkste is dat we het bomenbestand toekomstbestendiger maken en dus het beeld in de stad langer kunnen garanderen.

K. Innovatiefonds

In het kader van Smart City zetten wij ons in voor meer ruimte voor innovaties, transparante kennisdeling en een sterkere samenwerking met partners in de stad en regio. We zien dat

innovaties steeds meer invloed hebben op ons dagelijks leven, via bijvoorbeeld onze smartphone, tablet of andere apparaten. Daarnaast verandert de rol van de overheid, van een leidende rol naar een meer faciliterende en verbindende rol in de maatschappij. Innovatie is namelijk de belangrijkste motor voor economische groei van de stad. Tevens draagt het bij aan een gezond leefklimaat: we zijn een aantrekkelijke stad en regio en dat willen we naar de toekomst graag blijven voor onze inwoners, ondernemers en bezoekers.

We signaleren kansen vanuit de markt om samen met ons innovaties in de stad mogelijk te maken. Voor het aanjagen van deze initiatieven, is het noodzakelijk om een innovatiebudget beschikbaar te stellen. Bij innovaties gaan vaak de kosten voor de baten uit. Door dit budget als investeringsfonds te organiseren, bieden we een uitnodiging voor initiatieven die zich op de (middel)lange termijn terugverdienen. Smart City gaat namelijk om het inzetten van innovaties die efficiënter, beter en sneller zijn door de kennis en kunde uit de stad meer ruimte te geven.

L. Dordt aan Zet

De afgelopen jaren is er in het openbaar bestuur sprake van een breed maatschappelijk debat waarin de klassieke verhoudingen tussen overheid en burger steeds vaker ter discussie worden gesteld. De betrokkenheid en invloed van bewoners worden steeds sterker. Dit zien we terug in de sociale, maatschappelijke en fysieke opgaven. Vanuit Dordt aan Zet stimuleren en faciliteren we deze beweging. Door onze opgaven via dit gedachtengoed op te pakken doen we recht aan de nieuwe verhoudingen tussen overheid en burger. Deze beweging gaat dwars door al onze opgaven heen en vraagt om een nauwe samenwerking. We maken de verbinding om kansen te creëren en te verzilveren.

In toenemende mate geven we de stad terug aan bewoners, waarbij een gezamenlijke verantwoordelijkheid wordt gevoeld. Hiermee willen wij de kwaliteit van onze leefbaarheid en leefomgeving op peil houden en zelfs versterken. Dit doen wij bijvoorbeeld door bewonersparticipatie robuuster te maken voor het daadwerkelijk meedoen. We werken dit onder andere praktisch uit door stevig in te zetten op het massief maken van de participatiebeweging in de openbare ruimte en de werkmethode Placemaking.

M. Acquisitie inzet DEAL!

In 2014 hebben de Drechtsteden-gemeenten en de ROM-D besloten tot de oprichting van een gezamenlijke acquisitie-organisatie, de Stichting DEAL!. DEAL! heeft tot doelstelling nieuwe bedrijven naar de regio te halen, met als focus de bedrijven in de sectoren logistiek en maritiem. Hiervoor heeft de DEAL! de opdracht gekregen om samen met lokaal accountmanagement het acquisitieproces verder te professionaliseren en te komen tot scherpe positionering van de regio met de uitvoering van gerichte marketingstrategie.

Nu door de gemeenten het voornemen is uitgesproken tot voorzetting van de samenwerking met DEAL! voor een periode van 4 jaar, moet hiervoor vanuit Dordrecht een bijdrage gereserveerd worden van € 100.000 per jaar. € 50.000 kan ook de komende jaren worden gedekt vanuit het beschikbaar exploitatiebudget SO/Dordt Onderneemt. Voor het andere deel dient voor de komende 4 jaar aanvullend incidenteel krediet beschikbaar te worden gesteld.

N. Station Dordrecht

Voor de economische positie van Dordrecht binnen de Zuidvleugel is een optimaal vestigingsklimaat en daarmee een goede aansluiting op het stedennetwerk in de Randstad en richting Brabant van essentieel belang. Om te komen tot een impuls voor de bereikbaarheid per openbaar vervoer, het ruimtelijk programma in de directe omgeving van het station en de ruimtelijke kwaliteit in dit gebied, is een geïntegreerde aanpak vereist. Station Dordrecht heeft de potentie om zich te ontwikkelen tot een volwaardige OV-knoop. In de Zuidvleugelvisie op het openbaar vervoer in 2040 wordt station Dordrecht en haar omgeving aangeduid als de enige potentiële knoop tussen Metropoolregio Rotterdam en Breda. Het stationsgebied heeft nu nog een te versnipperd karakter. In de voorgestelde aanpak wordt gesteld dat opwaardering/ontwikkeling van het gebied tot een duidelijk knoop (vervoerskundig en programmatisch) voorwaarde is voor een sterke regio. Het draait hierbij om (1) ruimtelijke kwaliteit, (2) vervoerskwaliteit en (3)

programma op en rond het station Dordrecht Centraal te verbeteren. Lokaal biedt de geïntegreerde aanpak de kans om de wijken Krispijn en centrum beter met elkaar te verbinden (placemaking).

O. Spuiboulevard

Eind maart 2016 hebben wij een visie gepresenteerd met betrekking tot de Spuiboulevard. Belangrijkste uitdaging is de aanpak van leegstand en het geven van een kwaliteitsimpuls aan het gehele gebied tussen binnenstad en station. De visie is in april besproken in de raad en positief ontvangen. In vervolg hierop zal de visie nu uitgewerkt moeten worden in concrete producten: het opstellen van een tenderdocument met daarin de uitnodiging aan marktpartijen ten behoeve van plannen voor een passende gemeentelijke huisvestingsaanbieding (nieuw stadskantoor) en het uitvoeren van onderzoeken op het gebied van onder meer wonen, verkeer, parkeren, milieu, openbare ruimte, veiligheid, kabels en leidingen, verwerving en uitgifte grond en onroerend goed. De vervolgstappen dienen conform planning uit het raadsvoorstel komend jaar plaats te vinden.

P. Omgevingswet

Opstellen en uitvoeren van een plan van aanpak voor de implementatie van de Omgevingswet, teneinde al die maatregelen te nemen die op het gebied van planologisch instrumentarium, werkprocessen, digitalisering, organisatiecultuur etcetera. vereist en wenselijk zijn, om de inwerkingtreding van de Omgevingswet per 1 januari 2019 (actuele verwachting inwerkingtreding) succesvol te kunnen realiseren.

De invoering van de Omgevingswet is de vierde grote decentralisatieoperatie en het is de grootste wetgevingstransformatie ooit waar de gemeenten in een relatief korte tijd mee te maken krijgen. De implementatie heeft voor gemeenten verstrekkende gevolgen, onder meer op het gebied van regelgeving en instrumentarium, werkprocessen, dienstverlening, organisatie- en bestuurscultuur en ICT. Daarnaast is de centrumgemeenten verzocht een initiërende en coördinerende rol te spelen in de samenwerking ter voorbereiding op de implementatie van de wet. Tenslotte is de Omgevingswet ook relevant voor de sociaaleconomische ambities rond de maritieme topregio die momenteel in het Drechtstedengebied worden geformuleerd.

Q. Nieuw Dordts Peil

Het college heeft geconstateerd dat de aantrekkelijkheid van de stad verbetert, maar de achterblijvende sociaal-economische positie van Dordrecht niet meestijgt. Daarom wil het college samen met de gemeenteraad en de stad een lange termijn perspectief ("Nieuw Dordts Peil") opstellen. Hierin wordt beschreven welke kansen en opgaven er voor Dordrecht zijn voor de komende jaren; hoe en met wie die kansen kunnen worden benut en welke acties hieruit volgen. Het moet een breed gedragen verhaal van de stad worden, waarin ook veel ruimte is voor wat er nu al gebeurt. De inzet van het college is om water als hefboom te gebruiken en daarbij aandacht te schenken aan structuurversterking en innovatie. Het uiteindelijke doel van het perspectief is een scherpere koersbepaling, gekoppeld aan een strategie en agenda die leidt tot verbetering van de sociaal-economische positie van Dordrecht.

R. Bibliotheek

De afgelopen periode is met de bibliotheek gewerkt aan het ontwikkelen van een nieuwe toekomstvisie. Met partners uit de stad is hier een toekomstscenario uit voort gekomen dat nu (bij de Kadernota 2017) voorligt. Een toekomstscenario betekent het ingaan van een transitie wat tijd kost en vraagt om investeringen van beide organisaties. Wij willen daarom de uitwerking van dit groeiscenario wegzetten in een veranderprogramma. Dit programma zal 3 jaar in beslag nemen; de transitieperiode. Gedurende deze periode gaat de bibliotheek al aan de slag om haar nieuwe rol vorm te geven en zal ze hier ook concreet al taken op gaan uitvoeren. Gedurende de transitieperiode moet de bibliotheek ook haar bedrijfsvoering omvormen. Dit vraagt ook om investeringen en personele, organisatorische ombuigingen van de bibliotheek. Om wel nu al aan de slag te kunnen gaan met de nieuwe rol en taken, terwijl de bedrijfsvoering nog niet is omgevormd, vragen wij incidenteel geld voor de uitvoering van deze nieuwe taken gedurende deze periode van 2 jaar. Na 2 jaar evalueren we de voortgang en concluderen we of er voor 2019 ook incidenteel budget benodigd is.

S. Monumentenlijst

Regelmatig blijken cultuurhistorische objecten/gebouwen op het Eiland van Dordrecht onvoldoende beschermd tegen sloop. Een deel ervan komt in aanmerking voor plaatsing op de gemeentelijke monumentenlijst.

Voorstel is om een lijst van topmonumenten binnen 3 jaar (2017-2018-2019) te beschermen als gemeentelijk monument en daarna even pas op de plaats te maken met aanwijzen.

De verwachting is dat het ruim 50 objecten betreft. Voor het archiefonderzoek, interieuronderzoek en het maken van de beschrijving is externe capaciteit nodig. De kosten daarvoor bedragen naar verwachting € 60.000, uit te geven in 3 jaar.

T. Zichtbaar Samen Maritiem

In 2015 heeft het Drechtstedenbestuur opdracht gegeven aan oud-Commissaris van de Koningin in Overijssel, dhr. G.J. Jansen, om een sociaal economische analyse uit te voeren van de Drechtstreden. Deze analyse heeft geresulteerd in het rapport Zichtbaar Samen Maritiem, waarin aanbevelingen worden gedaan om de positie van de Drechtsteden, in sociaal-economisch opzicht, te verbeteren. De aanbevelingen betreffen onder andere opzet en uitvoering van een gezamenlijke strategische economische agenda in de triple helix (ondernemers, onderwijs en overheid) onder leiding van een daartoe op te richten Board.

De komende maanden moet de opzet van de Economische Sociale Raad verder vorm krijgen en wordt samen met de triple helix partijen een strategische agenda gevormd. Bovenop de reguliere inzet van het rMJP vraagt dit om een actieve overheid met een extra inspanning en regionale inzet van middelen.

Het financiële beslag (opgenomen in de perspectiefnota van de GRD) dat met de economische agenda voor Dordrecht is gemeoid, bedraagt voor 2017 € 45.000.

U. Veer Kop van het Land

Het huidige contract met Waterbus loopt eind dit jaar af en kan eventueel nog met een jaar worden verlengd. Naast de vervoerkundige aspecten van dit veer, heeft de gemeente ambities op het terrein van duurzaamheid. De aanbesteding van het veer biedt de mogelijkheid om voor de komende decennia het veer van en naar de Biesbosch te verduurzamen. Hierbij wordt gedacht aan het, naast vervoerkundige eisen, opnemen van duurzaamheidseisen in de aanbesteding. Deze ambitieuzere kaders vragen naar verwachting een grotere exploitatiebijdrage. De inschatting is immers dat bij stevigere duurzaamheidsambities ook een nieuw veer, of forse aanpassing, is vereist. Het huidige veer vaart sinds 1977. De inschatting is dat deze ambities een verhoging van de exploitatiebijdrage van € 100.000 betekent, waarvan de helft voor rekening van Dordrecht zal zijn.

Beslispunt 7: Incidentele beleidswensen

Wij stellen u voor om de volgende incidentele voorstellen te honoreren:

- A. Dordtse Synode
- B. Kunst in de openbare ruimte
- C. Sociale investeringsagenda
- D. Visbrug
- E. Informeel onderwijs
- F. Sportparken
- G. Public Affairs
- H. Ondernijning
- I. Datagestuurde aanpak
- J. Boomziekten
- K. Innovatiefonds
- L. Dordt aan Zet
- N. Station Dordrecht
- O. Spuiboulevard
- P. Omgevingswet
- Q. Nieuw Dordts Peil
- R. Bibliotheek
- S. Monumentenlijst
- T. Zichtbaar Samen Maritiem

Beslispunt 8: Structurele beleidswensen

Wij stellen u voor om de volgende structurele beleidswensen te honoreren:

M. Aquisitie inzet DEAL

U. Veer Kop van het Land

Na honorering van de structurele beleidswensen ontstaat het volgende financieel perspectief. Dit perspectief vormt, het feitelijke startperspectief voor de Begroting 2017:

	Bedragen × €1.000							
Beleidswensen	2017		2018		2019		2020	
	€	200	€	191	€	392	€	2.199
<i>Som structurele beleidswensen</i>	€	100-	€	100-	€	100-	€	100-
Saldo KN na knelpunten en beleidswensen	€	100	€	91	€	292	€	2.099

Incidente ruimte en weerstandsratio

Zoals in hoofdstuk 6 is beschreven, bedraagt de incidentele ruimte in totaal ruim € 14 miljoen. Dit betreft de optelling van de vrije ruimte SI (€ 4,2 miljoen) en de beschikbare surplusruimte vanuit de Algemene reserve (€ 9,8 miljoen).

De totale benodigde incidentele dekking voor de beleidswensen bedraagt € 12.315.000 (bijlage 1a totaaloverzicht beleidswensen). Deze ruimte is beschikbaar binnen de randvoorwaarde van een weerstandsratio van ten minste 1,0.

Na honorering van de incidentele beleidswensen en na incidentele dekking van de jaren 2017 en 2018 uit de Algemene reserve (beslispunt 5) beweegt de weerstandsratio zich naar een waarde van 1,1, waarmee we naast een sluitend meerjarenperspectief ook voldoende weerstandsvermogen aanhouden om onze risico's af te dekken.

8. Overige (financiële) ontwikkelingen

In dit hoofdstuk wordt een aantal ontwikkelingen met mogelijke toekomstige (financiële) consequenties nader uitgewerkt of geactualiseerd. De genoemde consequenties verwerken we niet financieel in deze Kadernota, omdat ze ofwel binnen de huidige begroting worden opgevangen, ofwel omdat ze qua omvang of moment van voordoen nog niet vaststaan.

Decentralisaties

Het huidige financiële uitgangspunt bij de drie decentralisaties is dat deze worden uitgevoerd voor het budget dat het Rijk ter beschikking stelt aan de gemeente. In 2015, het eerste jaar van deze decentralisaties, lijkt deze ambitie op het totaal van de drie decentralisaties behaald te zijn.

Op de Jeugdzorg (het landelijk transitie-arrangement) zijn de prognoses voor de toekomst nog steeds onzeker, mede gezien eventuele overlap en afwenteling van/naar WMO en Zorgverzekeringswet (18-/18+). Samen met de nog oplopende korting van de rijksbijdrage op de Jeugdzorg en mogelijke aanpassingen op de rijksmiddelen voor WMO/Beschermd Wonen noopt dit tot voorzichtigheid over het inschatten van de structurele effecten voor de komende jaren.

Het is dan ook verstandig voorlopig vast te blijven houden aan het eerder genoemde financiële uitgangspunt (geen extra gemeentelijke middelen bij nieuwe taken) en de bedragen per decentralisatie uit de circulaire als norm aan te houden bij de meerjarenbegroting. De komende periode zal gebruikt worden om te onderzoeken en onderbouwen of bijvoorbeeld het jeugdbudget structureel opgehoogd zou moeten worden en of een verschuiving van verantwoordelijkheden opportuun is. Een eventueel voorstel tot (regionale) herverdeling van budgetten binnen het sociaal domein zal via een volgende kadernota volgen.

Doordecentralisatie onderwijshuisvesting en terugkomend vastgoed

Wanneer definitieve besluiten worden genomen inzake de doordecentralisatie met zowel de P(S)O en V(S)O-schoolbesturen, krijgt ook het vestigingsplan van schoolbesturen een meer formele status. Vooruitlopend op dit vestigingsplan zijn respectievelijk een 1e en 2e jaarschijf tot besluitvorming gekomen, via separate raadsvoorstellen.

In het raadsvoorstel uit november 2015 "terugkomend vastgoed 1e en 2e jaarschijf" is besloten de incidentele kosten (afboeken grond en sloopkosten) van twee locaties (Karel Doormanweg en Nolensweg) te dekken uit respectievelijk de Algemene Reserve en het product onderwijshuisvesting. Tevens is aangegeven de eventuele extra beheers- en inrichtingskosten van vastgoedbedrijf en Stadsbeheer mee te nemen in de Kadernota 2017. Deze kosten zijn terug te vinden onder het kopje "onontkoombare claims" in deze Kadernota.

Op zeer korte termijn kennen de vestigingsplannen geen nieuw terugkomend vastgoed. Op de middellange termijn kan hier wel sprake van zijn; op dit moment zijn nog geen indicatieve bedragen te noemen van eventuele kosten die dit met zich meebrengt

Agenda voor de stad

Door middel van Agenda voor de stad zoeken we naar een nieuwe balans in de verhouding tussen gemeente, inwoners, ondernemers en andere samenwerkingspartners. We geloven dat de stad aan kracht wint wanneer de samenleving en het maatschappelijk middenveld meer positie en verantwoordelijkheid krijgen, wanneer wij uitgaan van de kracht van de stad, verbinding zoeken met partners én meer ruimte geven voor particuliere initiatieven. In een continu proces van vernieuwing geven we de rol van de gemeente vorm voor de komende jaren.

Op dit moment werken we aan zeven veranderopgaven (grote, meerjarige bewegingen) en drie besparingsvoorstellen (minder ingrijpende rolwijzigingen). De afgelopen periode bent u onder meer geïnformeerd over de voortgang met betrekking de veranderopgaven Bibliotheek, RTV Dordrecht, Kleine Subsidies en Zorg & Ondersteuning en de besparingsvoorstellen Vastgoed en Parkeren.

Aan de meeste veranderopgaven en besparingsvoorstellen is een taakstelling gekoppeld. Met uitzondering van het in deze kadernota opgenomen knelpunt bij de Kleine Subsidies, is er op dit moment geen aanleiding om één of meerdere taakstellingen bij te stellen. We willen daarom deze taakstellingen ongewijzigd laten ten opzichte van de taakstellingen die zijn verwerkt in de Begroting 2016.

Voortgang Trap Af taakstelling

Bij de Kadernota 2014 heeft u besloten om een oplopende taakstelling op de Gemeenschappelijke Regelingen te begroten. Deze taakstelling had in 2015 een omvang van 3,0%, waarbij deze in 2016 op loopt tot 4,5%. Bij de Kadernota 2016 heeft u daarnaast besloten om een aanvullende taakstelling van 2,0% vanaf 2016 te begroten.

Gemeenschappelijke Regeling Drechtsteden

De grootste organisatie waar deze taakstelling betrekking op heeft is de Gemeenschappelijke Regeling Drechtsteden (GRD). De GRD kent in 2016 een taakstelling van € 4,4 miljoen (6,5%). Het afgelopen jaar (2015) is de taakstelling binnen de GRD voor € 3,1 miljoen (4,5%) ingevuld. Er resteert in 2016 derhalve een nog in te vullen taakstelling van € 1,3 miljoen.

Binnen de GRD bestaan nog twee strategische ontwikkelonderzoeken. Dit betreft de strategische Toekomstvisie OCD en de verdere ontwikkeling van de GBD. Beide onderzoeken leveren in 2016 naar verwachting een voordeel van € 100.000 en € 130.000 op. Er resteert een nog in te vullen taakstelling van ongeveer € 1,0 miljoen.

Met betrekking tot deze resterende taakstelling hebben het ONS-D en het MT-D geconcludeerd dat een verdere versobering van de huidige dienstverlening en beleid van de GRD niet langer haalbaar en wenselijk is. Het is de overtuiging dat de kansen met betrekking tot nieuwe bezuinigingen vooral liggen binnen het netwerk als geheel. Hiertoe zijn ook een aantal doorbraakdossiers gesignaleerd om nader te verkennen. Hierbij wordt bijvoorbeeld gedacht aan kansen binnen de P&C-kolom, waarbij bijvoorbeeld BBV en wetswijzigingen gezamenlijk binnen het netwerk worden opgevangen. Daarnaast moet bij de doorbraakdossiers worden gedacht aan het huisvestingsdossier, aan het volledig realiseren van Eén Werkgeverschap en aan het domein Openbare ruimte. Deze dossiers bieden allemaal inhoudelijke en financiële kansen die om een groot commitment vragen. Voor de kortere termijn (2016) is het echter de verwachting dat op een andere (incidentele) wijze invulling aan de taakstelling zal moeten worden gegeven.

Gemeenschappelijke Regeling Veiligheidsregio ZHZ

Binnen de Veiligheidsregio heeft het Algemeen Bestuur uiteindelijk ingestemd met de voorstellen met een laag bestuurlijke impact (€ 1,3 miljoen). Doordat het bestuur heeft besloten om enkel de voorstellen met een lage impact in te zetten valt de besparing fors lager uit dan de voor Dordrecht noodzakelijke besparing. Dit leidt voor Dordrecht in 2016 naar verwachting tot een besparingstekort van enkele tonnen. In 2015 zagen we overigens dat het besparingstekort werd voorkomen door een positief jaarrekeningresultaat 2014 van de Veiligheidsregio.

Met betrekking tot het bovenstaande is verder relevant dat de VRZHZ momenteel hoge huisvestingskosten kent voor de locatie Oranjepark. Dit betreft zowel kapitaallasten als exploitatielasten. Deze lasten zijn naar verhouding hoog, omdat het een oud pand betreft én omdat een groot deel van het pand leeg staat. Het volledig laten vervallen van deze uitrukpost is ongewenst, omdat Dordrecht twee posten nodig heeft om dekking in de stad na te komen. Naar aanleiding van de hoge kosten vinden er verkenningen plaats om te komen tot een nieuwe kleinere en modernere kazerne, waardoor zowel de kapitaallasten als exploitatielasten fors kunnen worden beperkt. De besparingstekorten die naar verwachting op de bestaande taakstelling ontstaan, kunnen waarschijnlijk op termijn worden gecompenseerd door de herlocatie van de 2e uitrukpost. Hiermee geldt de herlocatie van de uitrukpost als belangrijke alternatieve besparingskans voor Dordrecht. In met name de jaren, 2017 en 2018 blijft de kans op een besparingstekort echter aanwezig.

Gemeenschappelijke Regelingen Dienst Gezondheid en Jeugd en Omgevingsdienst ZHZ

Bij de Dienst Gezondheid en Jeugd is lokaal niet langer sprake van een financiële taakstelling, omdat deze bij de Begroting 2015 reeds structureel als besparingsverlies is verwerkt. Bij de Omgevingsdienst is de financiële taakstelling van 6,5% volledig in de Begroting 2016 verwerkt.

Nieuwe BBV-regelgeving

Het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) wordt op een aantal punten ingrijpend gewijzigd. Deze wijzigingen moeten met ingang van de Begroting 2017 worden doorgevoerd. De vereisten aan de financiële administratie worden uitgebreider en er zijn ook budgettaire gevolgen: zo moeten voor de grondexploitaties nog in het boekjaar 2016 begrotingswijzigingen worden opgesteld. In deze Kadernota worden de wijzigingen met de grootste impact (notitie rente en de notitie grondexploitaties) verwerkt. De interpretatie van deze regelgeving is naar huidig inzicht en de rekenregels die wij toepassen hebben wij afgestemd met de accountant. Toch valt niet uit te sluiten dat op accenten nog aanpassingen plaatsvinden. Daarnaast zullen de berekeningen uiteindelijk nog afwijkingen kunnen vertonen doordat de balans en werkelijke rente continu aan verandering onderhevig zijn.

De overige wijzigingen (onder andere activeren maatschappelijk nut, programma overhead) moeten echter ook nog worden verwerkt. Alle voorgestelde ontwikkelingen die een plaats krijgen in de Programmabegroting 2017 kennen meer of minder ook een onderlinge samenhang, die wij bij deze kadernota nog niet helemaal in beeld hebben en richting de Begroting 2017 worden uitgewerkt.

BTW-regime sportaccommodaties

Het Dordtse Sportbedrijf heft net als de meeste gemeenten en andere exploitanten van sportaccommodaties BTW over haar diensten. Het heffen van BTW is financieel gunstig vanwege de hoge investeringen, niet-kostendekkende tarieven en het verlaagde BTW tarief over de ontvangsten. Een uitspraak van het Europese Hof in 2013 maakt dat de Nederlandse wetgeving in de nabije toekomst mogelijk wordt aangepast. Als dat het geval is keren we terug naar de situatie van vóór 2002. BTW heffen over sportdiensten is dan alleen toegestaan als met die diensten winst wordt beoogd.

Het gevolg van deze wijziging is dat het Sportbedrijf in de toekomst over een groot deel van de diensten te maken krijgt met kostenverhogende BTW. Het directe financiële effect van deze ontwikkeling op de gemeentebegroting kent een structurele component van circa € 550.000 nadelig en een incidentele component van circa € 450.000 nadelig.

Op dit moment zijn gemeenten in afwachting van besluitvorming door het Rijk. Gelet op de grote consequenties is besluitvorming al een keer uitgesteld en is de lobby vanuit gemeenten en de sportwereld intensief. Vanuit Dordrecht leveren wij hier input aan en volgen we de ontwikkelingen op de voet. De minister van financiën heeft intussen aangegeven aan een wetswijziging niet te kunnen ontkomen. Echter dit zal naar zijn zeggen niet meer door het zittende kabinet ter hand worden genomen. Zonder tussentijdse val van het kabinet zal een wetswijziging daarom op zijn vroegst in 2018 worden ingevoerd.

Invoering Vennootschapsbelasting (VPB)

Concurrerende en op winst gerichte ondernemingsactiviteiten van overheden zijn vanaf 1 januari 2016 belastingplichtig, tenzij kan worden aangetoond dat ze onder één van de drie vrijstellingsgronden vallen. De invoering van deze nieuwe regelgeving leidt naar verwachting vooral tot veel administratieve druk, maar kan ook nadelige financiële effecten hebben: jaarlijks te betalen vennootschapsbelasting.

In 2015 is geïnventariseerd en door Price Waterhouse Coopers getoetst welke activiteiten binnen de gemeente VPB- plichtig zijn. Naar huidig inzicht wordt de impact van de VPB op nihil geschat, waarbij de grondexploitaties het grootste aandachtspunt voor deze belasting vormen. Op dit moment wordt het geheel aan grondexploitaties als een verliesgevende activiteit gezien, waardoor geen sprake is van werkelijk af te dragen VPB.

De gewijzigde BBV-regelgeving (eind maart 2016 bekendgemaakt) beperkt echter de toerekening van rente aan grondexploitaties, waardoor deze exploitaties winstgevender worden. Zodra de rente onder een percentage van 1,7% komt, wordt de huidige portefeuille van grondexploitaties winstgevend. Uit de berekeningen blijkt dat we moeten rekenen met een rente van 1,42%. In dit geval worden de grondexploitaties aangemerkt als onderneming en moet de gemeente VPB betalen over de gemaakte winst. Een grove berekening leert ons dat over de huidige grondexploitaties dan ongeveer € 10 miljoen belasting moet worden afgedragen. Wij zien echter een aantal mogelijkheden om dit scenario af te wenden. Enerzijds door het beïnvloeden van de balanspositie en daardoor de rekenrente en anderzijds doordat de maximale duur van grondexploitaties vanuit het BBV gesteld wordt op 10 jaar. In dit geval zijn bijvoorbeeld de winsten die in de toekomst op Dordtse Kil worden behaald fiscaal (voorlopig) niet in beeld.

Het risico blijft echter bestaan dat dit fiscaal niet (geheel) wordt geaccepteerd door de Belastingdienst en dat we alsnog VPB belasting moeten afdragen.

Splitsing Eneco en gevolgen voor het dividend

Eneco moet op last van de minister en de Autoriteit Consument & Markt (ACM) uiterlijk 31 januari 2017 gesplitst worden in een zelfstandig netbedrijf en een productie- en leveringsbedrijf (PLB).

Effect op het dividend

Vooralsnog zijn er geen aanwijzingen dat het huidige begrote resultaat van 7 miljoen volgend jaar niet gerealiseerd kan worden. Bij splitsing in 2017 zal het dividendeffect in 2018 tot uiting komen. In dit stadium is iedere prognose speculatief, maar het is denkbaar dat de thans geraamde 7 miljoen als opbrengst van het nu nog ongesplitste bedrijf onder druk kan komen te staan; ook vanwege de invloed van ACM. Hier is echter pas zicht op bij de Kadernota én Begroting 2018.

Omgevingswet en bouwplantoetsing

De rijksoverheid wil al een aantal jaren een groot deel van de bouwplantoetsing aan de markt overlaten. Dat zal fors ingrijpen in de kostenkant. Niet duidelijk is wat dit betekent voor de leges en de taken die bij de gemeente blijven.

Bij de Omgevingswet voorzien we een verdere afname van vergunningplicht en een verschuiving naar meldingsplichtig en toezicht, zaken die vaak niet legesgeboden zijn.

Genoemde ontwikkelingen kunnen van grote invloed zijn op zowel legesinkomsten als kosten. Beide kunnen nog niet worden voorspeld. In het algemeen is de trend om taken te verschuiven van legesgebonden naar niet-legesgebonden. Dat is dus een risico voor de gemeente.

Businesscase Parkeren

Begin 2016 is de samenwerking met ParkeerService een nieuwe fase ingegaan. De gemeente Dordrecht is toegetreden tot dit samenwerkingsverband. Op dit moment wordt onderhandeld over de diensten die Dordrecht af gaat nemen van ParkeerService (vergunningen en ontheffingen, meldkamer en handhaving). In de loop van het vierde kwartaal van dit jaar kunt u een voorstel tegemoet zien over nadere uitvoerende taken die in de nabije toekomst bij ParkeerService zullen worden ondergebracht.

Precario Kabels en Leidingen

De oude concessieovereenkomsten gas, water en elektra met het toenmalige Regionale Energie Bedrijf (later overgedragen aan Stedin en Evides) zijn per 31-12-2015 opgezegd.

Er is besloten om met ingang 2016 in Dordrecht precario op kabels en leidingen van nutsbedrijven te gaan heffen. Deze precarioheffing wordt net als bij de oorspronkelijke concessieovereenkomst achteraf opgelegd aan de nutsbedrijven (dus voor het jaar 2016 pas in 2017).

Inmiddels is duidelijk geworden dat de toekomstige afschaffing van de precario bij de verruiming van het lokaal belastinggebied zal worden betrokken. Het toekomstig wetsvoorstel stelt afschaffing van precario kabels en leidingen voor met daarmee de mogelijkheid voor precario-heffende gemeenten om nog maximaal tien jaar de tarieven van 01-01-2016 te blijven heffen.

Dit heeft naar verwachting geen effect voor gemeenten die deze belasting al heffen (zoals de gemeente Dordrecht).

Ontwikkeling Belthure Park

Belthure Park is in de Structuurvisie Dordrecht 2040 benoemd als potentiële locatie waar, binnen de verstedelijkingscontouren, nog dun en duur gebouwd kan worden in een groene omgeving. Een dergelijke locatie is nagenoeg uniek in de Drechtsteden en dient daarom alleen ingericht te worden wanneer een zeer bijzonder en ruimtelijk woonmilieu wordt gerealiseerd. Het belangrijkste doel van dit project is het aantrekken en vasthouden van topinkomens aan Dordrecht. Nevendoel is het bereiken van een positieve economische impuls aan de stad en de verbetering van het vestigingsklimaat voor bedrijven.

Per 2 oktober 2017 eindigt de geldigheidstermijn van het huidige bestemmingsplan. Dat betekent dat het vigerende bestemmingplan "Belthure Park en omgeving" geactualiseerd c.q. herzien moet zijn voor die datum. In dat kader wordt op dit moment onderzocht of en in hoeverre een nieuwe visie op het plangebied nodig is. Een van het huidige plan afwijkende visie heeft mogelijk aanzienlijke financiële consequenties.

Vervanging brandweerkazerne Oranjepark

Het huidige kazernegebouw op het Oranjepark voldoet niet voor de huisvesting van de Brandweer en realisatie van de tweede uitrukpost. Het gebouw is te groot voor de Brandweer en is sterk verouderd. Installatietechnisch gezien is het gebouw zeer slecht. Om het gebouw nog voor langere tijd in gebruik te houden is een forse investering in het onderhoud van de installaties noodzakelijk. De staat van het gebouw en de gewijzigde eisen met betrekking tot huisvesting van de Brandweer maken een dergelijke investering niet rendabel. Voor het dekkingsgebied van de binnenstad is een vervangende tweede uitrukpost voor de Brandweer nabij de binnenstad noodzakelijk. Een deel van het huidige kazerneterrein komt beschikbaar voor herontwikkeling.

Op dit moment onderzoeken we welke andere invulling aan het gebied kan worden gegeven. De financiële implicaties van de herontwikkeling van de huidige brandweerkazerne kunnen op dit moment nog niet worden ingeschat.

Bijlage 1a: totaaloverzicht beleidswensen

	STRUCTUREEL UIT EXPLOITATIE				INCIDENTEEL UIT SI VRIJE RUIMTE en AR				
	2017	2018	2019	2020	2017	2018	2019	2020	Totaal
A Dordtse Synode	0	0	0	0	200.000	800.000	0	0	1.000.000
B Kunst openbare ruimte	0	0	0	0	250.000	0	0	0	250.000
C Sociale ontw ikkelagenda	0	0	0	0	0	0	0	0	0
D Visbrug	0	0	0	0	850.000	0	0	0	850.000
E Informeel onderw ijs	0	0	0	0	70.000	50.000	0	0	120.000
F Sportparken	0	0	0	0	5.000.000	700.000	0	0	5.700.000
G Public Affairs	0	0	0	0	80.000	80.000	80.000	0	240.000
H Ondernijning	0	0	0	0	185.000	165.000	100.000	0	450.000
I Datagestuurde aanpak	0	0	0	0	100.000	100.000	0	0	200.000
J Boomziekten	0	0	0	0	100.000	100.000	100.000	0	300.000
K Innovatiefonds	0	0	0	0	500.000	500.000	0	0	1.000.000
L Dordt Aan Zet	0	0	0	0	250.000	250.000	200.000	0	700.000
M Acquisitie-inzet DEAL	50.000	50.000	50.000	50.000	0	0	0	0	0
N Station Dordrecht	0	0	0	0	200.000	100.000	0	0	300.000
O Spuiboulevard	0	0	0	0	400.000	200.000	0	0	600.000
P Omgevingsw et	0	0	0	0	100.000	100.000	pm	pm	200.000
Q Nieuw Dordts Peil	0	0	0	0	pm	0	0	0	0
R Bibliotheek	0	0	0	0	150.000	150.000	0	0	300.000
S Monumentenlijst	0	0	0	0	20.000	20.000	20.000	0	60.000
T Zichtbaar Samen Maritiem	0	0	0	0	45.000	pm	pm	pm	45.000
U Veer Kop van het Land	50.000	50.000	50.000	50.000	0	0	0	0	0
Totaal beleidswensen	100.000	100.000	100.000	100.000	8.500.000	3.315.000	500.000	0	12.315.000

Bijlage 1b: formats beleidswensen

Titel beleidswens: **Mijlpaal 2018 – 400 jaar Dordtse Synode**
Portefeuillehouder(s): **P.H. Sleeking**

<p>Omschrijving beleidswens Mijlpaal 2018 – 400 jaar Dordtse Synode – (co)financiering uitvoering.</p>
<p>Op welke programmakaart, product, productnummer en begrotingsdoelstelling heeft de beleidswens betrekking?</p> <p>Programmakaart: Economie, Sport en Cultuur Doelstelling: 6: vergroten van de culturele aantrekkelijkheid</p> <ul style="list-style-type: none"> - Samenhangende programmering van de stad - Meer bezoekers aan de stad - Bijdrage aan een betere positionering van de stad - Levendigere binnenstad <p>In de door de raad in mei 2012 vastgestelde (door)startnotitie Levendige Binnenstad is aangegeven dat er behoefte is aan evenementen met een nationale uitstraling die aansluiten bij de historische, staatkundige en religieuze rol van Dordrecht, zoals Calvijnsjaar en 200 jaar Koninkrijk der Nederlanden. Als stepping stones op weg naar 2020 werden meer van dergelijke evenementen aangekondigd. Zij vormen de verbinding en geven richting aan de stedelijke programmering in bepaalde periodes.</p> <p>Het college is, volgens haar Politiek Akkoord 2014 – 2018, trots op de initiatiefnemers die betrokken zijn bij deze evenementen. Zij denkt met de mijlpalen de stad een nog sterker profiel te geven en de stad aantrekkelijker te maken voor bezoekers. De belangrijke mijlpaal, 400 jaar Dordtse Synode (2018). In het akkoord is aangegeven dat het college zoekt naar middelen om dit mogelijk te maken, waarbij cofinanciering voorop staat!</p> <p>Bij Kadernota 2014 is budget beschikbaar gesteld voor een intendant voor de mijlpalen. De intendant is verantwoordelijk voor de inhoud en concept van de themajaren. En is tevens budget beschikbaar gesteld voor de uitvoering van mijlpaal 2016 Beeldenstroom – Woordenstorm. Een bijdrage voor de uitvoering van de mijlpaal Dordtse Synode is destijds niet gehonoreerd en vooruit geschoven naar een volgende kadernota.</p> <p>De uitvoering ligt volgens het nu voorliggende concept tussen najaar 2018 en voorjaar 2019. De voorbereiding is nu reeds gestart, in 2017 zullen de eerste opdrachten verstrekt worden.</p>
<p>Omschrijving activiteiten</p> <p>Voor de programmering, uitvoering en marketing van de veel meer internationaal georiënteerde mijlpaal 2018 Dordtse Synode is een bedrag van € 1.000.000 aan materiële kosten, als matchingsgeld voor initiatieven uit de stad en het faciliteren van initiatieven van buiten de stad gewenst. Een stedelijk platform (vergelijk Stedelijk Platform Beeldenstroom) ondersteunt de intendant en adviseert het college over honorering van initiatieven uit de stad. De directeur van het Dordrechts Museum is beoogd voorzitter van het Stedelijk Platform Dordtse Synode.</p> <p>De intendant, Han Bakker, heeft samen met de conservator stadsgeschiedenis van het Dordrechts Museum, Marianne Eekhout, het volgende concept opgesteld voor 400 jaar Dordtse Synode met daarin de eerste contouren van een programma:</p> <p>Dordrecht en de Synode, 1618-2018</p> <p>In 2018/19 is het 400 jaar geleden dat een gebeurtenis plaatsvond waar 'Dordt' internationaal zijn naamsbekendheid aan dankt: De Synode van Dordrecht; een Europese 'top-ontmoeting' die meer dan een half jaar duurde.</p> <p><i>De Synode is de derde historische mijlpaal die door de gemeente is vastgesteld in de opmaat naar de viering van 800 jaar stadsrechten in 2020. Na 200 jaar koninkrijk (2014) en 'beeldenstroom-</i></p>

woordenstorm' (2016) staat nu de Synode centraal in de periode van 13 november 2018 tot en met 29 mei 2019.

Internationale culturele betekenis

De Synode was een zeer belangrijke kerkvergadering met verstrekkende gevolgen voor Dordrecht, voor Nederland en voor Europa. Dordrecht organiseerde al wel een provinciale synode (1574) en een nationale synode (1578), maar een internationale synode was nog niet eerder vertoond. Het werd het begin van verregaande samenwerking tussen protestanten uit De Republiek, Engeland, Zwitserland en de Duitse gebieden. Een eeuw nadat de Reformatie begon met Maarten Luther, werd het calvinisme in Dordrecht geïnstitutionaliseerd.

De besluiten van de Synode hebben de samenleving tot op de dag van vandaag cultureel diep beïnvloed. De bijeenkomst stimuleerde onder meer eenheid onder Europese protestanten, beïnvloedde de Nederlandse taal door het verordenen van een Statenbijbel, en de Dordtse leerregels gingen later de wereld over.

Programma

400 jaar Synode biedt Dordrecht opnieuw de kans zichzelf (inter)nationaal te profileren met haar invloed op de cultuur, taal, politiek en religie. Dordrecht is in 2018 het middelpunt van de (inter)nationale aandacht. Er wordt gewerkt aan een aansprekende hedendaagse en eigenzinnige programmering die lokale, regionale, nationale en internationale partijen samenbrengt op de historische locatie. De programmering is gericht op een breed publiek.

Twee programmalijnen:

- In de eerste plaats is Dordrecht zelf aanjager van de programmering in Dordrecht, Nederland en daarbuiten (zie onder: samenwerkingen). De centrale tentoonstelling komt in het Dordrechts Museum, met satelliettentoonstellingen op tal van historische locaties in de binnenstad. Er komen theater, film en foto-programma's en een uitgebreid programma van burgerinitiatieven zoals gebruikelijk binnen het mijlpalenprogramma. We zoeken samenwerking met media en universiteiten op inhoudelijke thema's zoals destijds in het Calvijnjaar.
- Daarnaast worden er programma's geïnitieerd vanuit kerkelijke zijde. Deze worden door de gemeente slechts gefaciliteerd. Hieronder vallen bijvoorbeeld het Wereldcalvinisme Congres over de betekenis van 'Dordt' door het Reformatie Instituut Dordrecht (RID), de 'Nationale Synode' georganiseerd door de PKN, en initiatieven vanuit Refo500, zoals een kritische heruitgave van de 'Acta' (notulen) van de Synode, waaraan momenteel tal van vrijwilligers wereldwijd werken.

Samenwerkingen

Als mijlpaal in de Dordtse, Nederlandse en Europese cultuurgeschiedenis kent 400 jaar Synode een groot aantal partners:

- 1) **Lokaal en regionaal:** de Dordtse culturele instellingen Kunstmin, het Energiehuis met het Dordrechts Museum voorop, de Bibliotheek, het Onderwijsmuseum, de Dordtse Academie, en andere initiatieven, maar ook Dordtse burgers, ondernemersverenigingen, de middenstand en horeca, scholen uit stad en regio, worden betrokken bij de programmering. Daarbij gaan ze in de eerste plaats uit van hun eigen kracht, en worden ze inhoudelijk, financieel en productioneel ondersteund zoals inmiddels binnen de mijlpalenprogrammering gebruikelijk. Voortbordurend op de beeldenstroom-woordenstorm is er de nadrukkelijke doelstelling om jongeren ook bij deze mijlpaal te betrekken.
- 2) **Landelijk en internationaal:** naast de Dordtse partners is er samenwerking met landelijke en internationale instellingen zoals het Rijksmuseum in Amsterdam, Museum Catharijneconvent en Centraal Museum in Utrecht, en het Nederlands Fotomuseum in Rotterdam. Daarnaast doet Fred van Lieburg (Vrije Universiteit) nieuw onderzoek naar de lokale betekenis van de Synode. Het voornemen is samen te werken met de Erasmus Universiteit, Dordt College (USA) en landelijke media.
- 3) **Europa:** Europese erkenning voor Dordrecht als belangrijke locatie in de geschiedenis van het protestantisme is een aparte doelstelling binnen dit project. Hiervoor dient het Dordrechts Museum, ism de Grote Kerk, een aanvraag in bij het prestigieuze European Heritage Label van de Europese Unie. Dit label is een officiële erkenning voor belangrijke

locaties waar Europese geschiedenis is geschreven. Deze aanvraag wordt begeleid door stichting DutchCulture.

De claim bedraagt voor deze Kadernota € 1.000.000. Dit bedrag is als matchingsbudget o.a. bedoeld voor: particuliere initiatieven, de bijzondere expositie in het Dordrechts Museum, het faciliteren van externe initiatieven, marketing en promotie. Met deze investering wordt in totaal een kleine € 3 mln. aan totale investeringen uitgelokt.

Financiële informatie

I. Indien het een beleidswens voor structurele middelen betreft (exploitatie):

2017	2018	2019	2020
€ 0	€ 0	€ 0	€ 0

II. Indien het een beleidswens voor incidentele middelen betreft (investering)

Investeringsbedrag

2017	2018	2019	2020
€ 200.000	€ 800.000	€ 0	€ 0

Kapitaallasten als gevolg van deze investering

2017	2018	2019	2020
€ 0	€ 0	€ 0	€ 0

Titel beleidswens: Kunst in de Openbare Ruimte
Portefeuillehouder(s): P.H. Sleeking

Omschrijving beleidswens

De wens is om de kwaliteit van de openbare ruimte te verbeteren en de belevingswaarde van de gebouwde omgeving te verhogen. Het inschakelen van kunstenaars bij de vormgeving van gebouwen en de dagelijkse leefomgeving is even legitiem en vanzelfsprekend als het daarbij betrekken van verkeersdeskundigen, ingenieurs, planologen, architecten of welzijnswerkers. Kunst kan een specifieke waarde en bijzondere kwaliteit toevoegen aan de fysieke en sociale ruimte van de stad.

Op welke programmakaart, product, productnummer en begrotingsdoelstelling heeft de beleidswens betrekking?

Programmakaart: Economie, Sport en Cultuur
Doelstelling: 6: vergroten van de culturele aantrekkelijkheid

Omschrijving activiteiten

- Het realiseren van minimaal drie openbaar toegankelijke beeldende kunstprojecten, die in samenwerking met externe opdrachtgevers tot stand komen. Concreet voorbeeld: de Prins Willem de Eerste Herinneringsstichting wil een monumentaal beeld van Willem van Oranje schenken, maar niet de bijkomende vooral gemeentelijke kosten voor haar rekening nemen. In samenwerking met de Gemeente Dordrecht kan dit kunstproject gerealiseerd worden, waarbij de stichting € 200.000 voor haar rekening neemt en de Gemeente Dordrecht € 50.000 (onderhoud, plaatsingskosten etc.).
- De kwaliteit en de belevingswaarde van de openbare ruimte in Dordrecht verbeteren, door de realisatie van belangwekkende, openbaar toegankelijke beeldende kunstprojecten voor een zo groot mogelijk publiek.

Gemeente Dordrecht heeft een beleid Kunst in de Openbare Ruimte (KIOR). In het verleden bestond de reserve Stadsverfraaiing die jaarlijks gevoed werd. In 2011 is in het kader van een bezuiniging besloten om geen jaarlijkse storting meer in deze reserve te doen en om het restantbedrag van de reserve (voor zover daar nog geen verplichting op lag) vrij te laten vallen. De beleidsverordening is toen echter niet ingetrokken, maar van gemeentezijde was er geen geld meer voor Kunst in de Openbare Ruimte. Geconcludeerd kan worden dat het bovenstaande heeft geleid tot een verschraling van de openbare ruimte enerzijds en anderzijds dat er vanuit de gemeente geen (financiële) medewerking gegeven kan worden aan relevante initiatieven van derden. Om deze verschraling tegen te gaan en om medewerking te verlenen aan initiatieven van derden, is er de beleidswens voor een eenmalige investering van € 250.000. Dit bedrag is als matchingsbudget bedoeld: met deze investering wordt in totaal € 500.000 tot € 800.000 aan investeringen door derden uitgelokt.

Financiële informatie**I. Indien het een beleidswens voor structurele middelen betreft (exploitatie):**

2017	2018	2019	2020
€ 0	€ 0	€ 0	€ 0

II. Indien het een beleidswens voor incidentele middelen betreft (investering)*Investeringsbedrag*

2017	2018	2019	2020
€ 250.000	€ 0	€ 0	€ 0

Kapitaallasten als gevolg van deze investering

2017	2018	2019	2020
€ 0	€ 0	€ 0	€ 0

Nb kapitaallasten – wel of niet opnemen is afhankelijk van moment van investeren.

Tot en met 2016 geldt dat investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut volgens de financiële beheerverordening met uitzondering van (onder andere) de verkeersregelinstallaties, verlichtingsinstallaties en reconstructies aan bruggen niet worden geactiveerd, tenzij de raad in bijzondere gevallen anders beslist. Vanaf 2017 wordt activeren verplicht op grond van aangepaste regelgeving BBV. Beleidsregels waarin onder meer afschrijvingstermijnen staan opgenomen zijn nog niet voorhanden.

Titel beleidswens : **Sociale ontwikkelagenda**
Portefeuillehouder(s) : **C.M.L. Lambrechts, H. van der Linden. E. van der Burgt**

Omschrijving beleidswens

We zijn na 2015 – het jaar van de transitie – nu gestart met de transformatie; het daadwerkelijk veranderen van denken, doen en soms dus ook laten! Door slimmer en integraler zorg te organiseren, besparen we op kosten (zie bijv. maatwerk WMO) zonder dat we inboeten op kwaliteit. Hierdoor houden we vanuit de bestaande middelen ruimte om te investeren in de wijken en in de stad. Deels staan we daarbij zelf aan de lat bijvoorbeeld als het gaat om laagdrempelige, vraaggestuurde ondersteuning vanuit sociale en jeugdteams. Zodat ook kwetsbare bewoners een thuis in de wijk kunnen houden of krijgen. Deels willen we ruimte bieden. Bestaande en nieuwe maatschappelijke initiatieven faciliteren, voor ontmoeting in de wijk, voor bewoners die elkaar helpen, voor mensen die goede ideeën tot realiteit maken. Daarbij hebben we dus veel meer de rol van mede mogelijk maker en verbinder en is het vooral de uitdaging om af en toe op onze handen te gaan zitten. We hebben de afgelopen tijd samen met bewoners, professionals en partners enkele maatschappelijke opgaven benoemd waar we ons de komende jaren op willen richten. Waar we samen meters willen maken. Die opgaven pakken we op vanuit de sociale ontwikkelagenda. Rode draad daarbij is het zetten van een aantal fundamentele wissels; van curatief naar preventief (van achter naar voorkant; investeren in goede voorzieningen in de wijk, focus op talentontwikkeling jeugd etc), van alleen formele, professionele inzet naar meer ruimte voor burgerinitiatieven, en ruimte om dus ook *elkaar* te helpen.

Op welke programmakaart, product, productnummer en begrotingsdoelstelling heeft de beleidswens betrekking?

Programmakaart: Zorg en Ondersteuning, Jeugd en Onderwijs.
Doelstelling: -

Omschrijving activiteiten

Het realiseren van de opgaven is een doorlopend proces. De agenda is dan ook niet in beton gegoten. Nieuwe opgaven kunnen zich voordoen, opgaven ontwikkelen zich en opgaven worden als het goed is ook gerealiseerd en kunnen dan van de agenda af! Dit vergt flexibiliteit en realisatiekracht. Anderzijds consistentie in de aanpak; we doen dit van begin tot eind samen met de stad, met bewoners, partners en onze rol kan per opgave een andere zijn. Van actieve trekker/regisseur tot een meer 'volgende' facilitator. Dat moeten we per opgave helder benoemen, communiceren en daarna ook handelen. De huidige ontwikkelopgaven op het brede sociale domein zijn:

1. Goede basis in de wijk:
 - Wij werken aan laagdrempelige en vraaggestuurde ondersteuning en hulp in de buurt, op en om scholen, zodat bewoners vroegtijdig en adequaat advies, ondersteuning en/of hulp krijgen. Dat willen we o.a. realiseren door:
 - Doorontwikkeling van de sociale en jeugdteam zodat alle bewoners weten waar ze terecht moeten en op eenzelfde manier bejegend worden (integraal dienstverleningsconcept/Dordts DNA)
 - Bewoners kunnen voor kleine en grote vragen rondom ondersteuning, zorg, vrijwilligerswerk etc. terecht bij een aantal bereikbare en laagdrempelige 'wijkwinkels/ontmoetingspunten'.
 - Wij faciliteren ontmoeting en initiatief in en van de wijken en bieden dus ruimte. Bijvoorbeeld te investeren in de wijkfunctie van bijvoorbeeld de Wielen (m.n. Sterrewiel en Stupal). Niet door als overheid en professionele partners zaken zelf te doen, maar juist door verbindingen te maken met maatschappelijke en bewonersinitiatieven en die als gemeente mede mogelijk te maken. Letterlijk en figuurlijk ruimte bieden.
2. Goede start:

We willen steviger inzetten op een goede start voor de jeugd tot 6 jaar (en hun ouders). Door de verbindingen tussen kinderopvang en (voor)school met jeugd- en sociale teams en de jeugdgezondheidszorg te verstevigen. Vraaggestuurd en vindplaatsgericht. Daarnaast willen we

de focus verruimen van zorg en ondersteuning naar álle jeugd. We zetten in op positief jeugdbeleid: prettig en gezond opgroeien met aandacht voor brede (talent)ontwikkeling en preventie

3. Elkaar helpen:

Mensen helpen elkaar in hun eigen netwerk waar mogelijk, zo nodig ondersteund door professionals. Als gemeente investeren we in een goede ondersteuning van mantelzorgers, we faciliteren initiatieven die het 'elkaar helpen' stimuleren, zoals 'We Helpen', Buurtgezinnen etc.

4. Jongeren op de rit: Naar schatting zo'n 300 Dordtse jongeren tussen de 16 en 27 hebben veel problemen op het gebied van school, schulden, werk. Zij vinden nog onvoldoende hun weg naar adequate hulp. Wij gaan met hen en met partners met een maatwerk aanpak aan de slag om te zorgen dat die jongeren wél de juiste hulp krijgen.

5. Thuis in de wijk:

Er zijn een aantal kwetsbare groepen die zonder extra begeleiding of hulp niet thuis in de wijk kunnen (blijven of komen) wonen. Denk aan ouderen, jongeren die uit een jeugdinstelling komen, cliënten met GGZ problematiek die niet zomaar zelfstandig kunnen wonen. Met vertegenwoordigers van deze groepen, zorginstellingen, woningbouwcorporaties e.a. gaan we concreet aan de slag zodat we deze bewoners beter in staat stellen om wel een goed thuis in de wijk te vinden.

6. Goed bezig:

Voor bewoners die kunnen meedoen maar niet aan de slag kunnen in een 'reguliere' baan willen we meer mogelijkheden creëren. Door wat bewoners wel kunnen en willen centraal te stellen. We helpen mensen sneller, passender en duurzamer aan werk, maatschappelijk nuttige activiteiten, een nuttige besteding van de dag.

Rode draad door deze opgaven is – los van dat het vertrekpunt altijd de bewoner is – dat het gaat om het zetten van een aantal fundamentele wissels:

- van curatief naar preventief (van achter naar voren)
- van alleen professionele zorg en hulp naar ook veel meer informeel helpen.
- van baanzekerheid naar werkzekerheid
- van aanbod- naar vraagsturing.

De agenda richt zich op zowel de 'basis op orde' voor alle Dordtenaren als op extra aandacht voor een aantal kwetsbare groepen. Daarbij is het essentieel om de 'bewonersblik' constant vast te houden. Het gaat vrijwel altijd om vraagstukken op het snijvlak van zorg & ondersteuning, wonen en werken. Dat vergt dus een 'domein' overstijgende aanpak.

Het omzetten van deze wissels vindt op de inhoud plaats (opgaven), op het proces (cocreatie, van buiten naar binnen etc.) en op de inzet van middelen. Volgens het principe: 'Put your money where your mouth is' willen wij de komende maanden de opgaven van deze agenda concretiseren en voorzien van investeringsvoorstellen.

We hebben daarvoor geen *extra* stadsmiddelen nodig. Het gaat vooral om het *omzetten* van bestaande middelen binnen de programma's zorg & ondersteuning en jeugd & onderwijs. Door de taakstelling voor het programma Zorg & Ondersteuning in het kader van Agenda voor de Stad vooral te leveren door de inzet van de overschotten op maatwerk WMO voorzieningen, zien we voldoende ruimte om binnen de rest van het programma Zorg en Ondersteuning middelen te herbestemmen.

We denken daarbij aan de volgende sporen:

- herbestemmen van een deel van de budgetten wijkaccommodaties (€ 1 ton) Voor bijvoorbeeld investeringen in de wijkfunctie van de Wielen (m.n. Sterrewiel en Stapal).
- het nader richten en bestemmen van de lokale impuls jeugd. Van een focus op alleen ondersteuning en zorg naar ook een bredere (goede start, positief jeugdbeleid)
- eventuele overschotten vanuit maatwerk WMO voorzieningen en Beschermd Wonen naar voren halen (van curatief naar preventief).

Financiële informatie**I. Indien het een beleidswens voor structurele middelen betreft (exploitatie):**

2017	2018	2019	2020
€ 0	€ 0	€ 0	€ 0

II. Indien het een beleidswens voor incidentele middelen betreft (investering)*Investeringsbedrag*

2017	2018	2019	2020
€ 0	€ 0	€ 0	€ 0

Kapitaallasten als gevolg van deze investering

2017	2018	2019	2020
€ 0	€ 0	€ 0	€ 0

Titel beleidswens: Visbrug
Portefeuillehouder(s): P.H. Sleeking

<p>Omschrijving beleidswens Het herinrichten van de openbare ruimte Visbrug en omgeving.</p>
<p>Op welke programmakaart, product, productnummer en begrotingsdoelstelling heeft de beleidswens betrekking?</p> <p>Programmakaart: Economie, Sport en Cultuur Doelstelling: 1: de Binnenstad is een belangrijke economische motor</p> <ul style="list-style-type: none"> - Meer bezoekers aan de stad - Tevreden ondernemers die ruimte hebben om te ondernemen - Tevreden bezoekers aan de binnenstad - Levendigere binnenstad - Marktaandeel binnenstad in stad en regio versterken - Leegstands(beleving) verminderen - Bijdrage aan een betere positionering van de stad <p>Volgens de door de raad vastgesteld (door)startnotitie Levendige Binnenstad moeten we voor een aantrekkelijk binnenstad continu blijven werken aan:</p> <ul style="list-style-type: none"> - het verblijfsklimaat - een aantrekkelijk voorzieningenniveau van winkels en horeca - de bereikbaarheid en de verbindingen van de verschillende clusters - de leesbaarheid en kwaliteit van de openbare ruimte <p>Bij Kadernota 2014 is hiervoor budget beschikbaar gesteld. Wij faciliteren en ondersteunen initiatieven van en met de stad, die een bijdrage leveren aan de doelstellingen van de Levendige Binnenstad. Waar nodig ontwikkelen en stimuleren we zelf initiatieven, altijd in overleg met de 'markt'. Een van die aangekondigde initiatieven is de aanpak van de Visbrug.</p>
<p>Omschrijving activiteiten</p> <p>De Visbrug is een plek met grote identiteit en vormt al eeuwenlang een trefpunt van Dordtenaren. Door de plein-achtige inrichting heeft de Visbrug een sterke rol als ontmoetings- en verblijfsplek in de stad. De brug verbindt de Visstraat met de Groenmarkt en wordt intensief gebruikt door voetgangers en langzaam verkeer. Autoverkeer is beperkt vanwege de ligging binnen het pollergebied, maar is wel een aanvoerroute vanuit de Visstraat richting de Groenmarkt/Wijnstraat. Het is een achtergebleven kwadranten in het kernwinkelgebied, naast Drievriendenhof, Scheffersplein en Achterom/Bagijnhof. De Visbrug e.o. kent een grote diversiteit aan functies zoals horeca, bibliotheek en winkels. Hier kruisen de hoofdlooproutes tussen het winkel- en havengebied.</p> <p>Echter door de onsamenvangende inrichting, bestrating met lage kwalitatieve uitstraling en geen mogelijkheid om het water te beleven is het een knooppunt zonder de passende verblijfskwaliteit. Met de aanpak Visbrug e.o. beoogt het project een verbetering van de verblijfskwaliteit van de Visbrug e.o. om investeringen uit te lokken van eigenaren in het dit kwetsbare gedeelte van het kernwinkelgebied, het kwalitatief opwaarderen van de verbinding tussen het kernwinkelgebied en het havenkwartier en de relatie tussen land en water en de verbinding tussen binnenstad en Stadswerven tot stand te brengen.</p> <p>De herinrichting van de openbare ruimte van de Visbrug vindt onder andere plaats door het maken van een opening op maaiveldniveau in de Visbrug; het realiseren van een trap richting het water; het aanbrengen van een aanlegsteiger; het realiseren van bijbehorende voorzieningen; vernieuwing van de bestrating aansluitend bij de kwaliteit en uitstraling van de Groenmarkt en Visstraat.</p> <p>Het structurele effect van areaaluitbreiding bij Stadsbeheer bedraagt naar verwachting ongeveer € 1.500 per jaar.</p>

Financiële informatie**I. Indien het een beleidswens voor structurele middelen betreft (exploitatie):**

2017	2018	2019	2020
€ 0	€ 0	€ 0	€ 0

II. Indien het een beleidswens voor incidentele middelen betreft (investering)*Investeringsbedrag*

2017	2018	2019	2020
€ 850.000	€ 0	€ 0	€ 0

Kapitaallasten als gevolg van deze investering

2017	2018	2019	2020
€ 0	€ 0	€ 0	€ 0

Nb kapitaallasten – wel of niet opnemen is afhankelijk van moment van investeren.

Tot en met 2016 geldt dat investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut volgens de financiële beheerverordening met uitzondering van (onder andere) de verkeersregelininstallaties, verlichtingsinstallaties en reconstructies aan bruggen niet worden geactiveerd, tenzij de raad in bijzondere gevallen anders beslist. Vanaf 2017 wordt activeren verplicht op grond van aangepaste regelgeving BBV. Beleidsregels, waarin onder meer afschrijvingstermijnen staan opgenomen, zijn nog niet voorhanden.

Inzet interne uren	Kosten
IPM	€ 30.000
Ingenieursbureau Drechtsteden	€ 45.000
SO / SBH / SBC	€ 15.000
Externe kosten projectraming	€ 760.000
TOTAAL	€ 850.000

Titel beleidswens : **Faciliteren en stimuleren informeel onderwijs**
Portefeuillehouder(s) : **E. van de Burgt**

Omschrijving beleidswens

In 2015/2016 heeft Dordrecht onderzoek laten doen naar de aard, omvang en betekenis van informeel onderwijs in Dordrecht. Het betreft een eerste, exploratieve verkenning. Naast de verschillende informele onderwijsactiviteiten in de stad, brengt het onderzoek de toegevoegde waarde van informeel onderwijs en de relatie met informeel leren en formeel onderwijs in beeld. Wat is de toegevoegde waarde van informeel onderwijs? Hoe kan de relatie met het formeel leren op school en het informeel leren thuis versterkt worden? Welke vormen van informeel onderwijs worden gemist? En welke rol heeft de gemeente in dit alles?

Informeel onderwijs omvat alle georganiseerde activiteiten die plaatsvinden buiten het formele onderwijs, geïnitieerd door particulieren, (maatschappelijke) instellingen en organisaties, die erop gericht zijn de leerprestaties van kinderen en jongeren te verbeteren en die bijdragen aan de ontplooiing van hun talenten, met name op het gebied van taal, rekenen, beroepskwalificering en burgerschap. Het informeel onderwijs staat ten dienste van het informeel leren thuis en het formele onderwijs op school: informeel onderwijs biedt zowel ouders als de school ondersteuning bij het verbeteren van de prestaties van kinderen en jongeren en het ontwikkelen van hun talenten. En daar waar het informeel leren thuis of formeel leren op school tekort schiet, is het informele onderwijs een waardevolle aanvulling.

Informeel onderwijs draagt bij wezenlijk bij aan het inhalen van onderwijsachterstanden (bijv. taal en rekenen), geeft ondersteuning bij het verkrijgen van een baan en aan het participeren in de maatschappij. Bovendien zorgt het ervoor dat kinderen en jongeren sociale en culturele vaardigheden opdoen en hun talenten ontwikkelen.

Uit de bevindingen van het onderzoek blijkt dat het aanbod in Dordrecht groot, divers, versnipperd en vaak kleinschalig is. De initiatieven, vaak voortkomend uit een burgerinitiatief, zijn daarom vaak kwetsbaar en geven aan behoefte te hebben aan enige vorm van professionalisering. Daarnaast is behoefte aan erkenning en waardering, ook in financiële zin om de continuïteit te kunnen waarborgen. Het rapport beveelt verder aan om de initiatieven beter zichtbaar te maken en te organiseren in de vorm van een bondgenootschap bijvoorbeeld. Ook adviseert men om de samenwerking en onderlinge uitwisseling tussen initiatieven van informeel onderwijs en het formele onderwijsveld te verstevigen. Naarmate de activiteiten meer en beter aansluiten bij het formele onderwijs wordt de impact van informeel onderwijs veel groter. Een stevig netwerk van informeel onderwijs-initiatieven kan ervoor zorgen dat de samenwerking met het formele onderwijs zo optimaal mogelijk gestalte krijgt.

Op welke programmakaart, product, productnummer en begrotingsdoelstelling heeft de beleidswens betrekking?

Programmakaart: Jeugd en Onderwijs

Doelstelling: Dordtse jeugdigen krijgen kansen om zich te ontwikkelen en om naar vermogen mee te kunnen doen.

Omschrijving activiteiten

Het voorstel is om het aanbod aan informeel onderwijs te faciliteren om een betere zichtbaarheid, samenwerking, afstemming en uitwisseling met de formele onderwijsaanbieders mogelijk te maken. Om zo meer en beter te kunnen leren van elkaars aanpakken, kennis en ervaring uit te wisselen, gebruik te maken van elkaars instrumenten en het gezamenlijk kunnen inkopen van materialen en trainingen.

Het doel van de ondersteuning is om de initiatieven te bundelen en te komen tot een samenwerkingsvorm waarbij we denken aan een bondgenootschap (vergelijk de succesvolle aanpak bij het bondgenootschap voor geletterdheid).

Er is éénmalig een investering nodig om dit samenwerkingsverband van de grond te krijgen en

vervolgens ook inzet om de activiteiten van de partners te coördineren en zo nodig ook aanvullend een en ander te organiseren. Daarnaast wordt voor samenwerking, stimulering en kwaliteitsverbetering afstemming en uitwisseling gezocht met netwerken elders en met het Landelijk Platform Informeel Onderwijs (in oprichting).

Met deze investering zetten we in op de erkenning van de toegevoegde waarden van informeel onderwijs door het formele onderwijs. We maken hiermee mogelijk dat er een levendig, actief en professioneel netwerk van (vnl. burger)initiatieven van de grond komt die het informele onderwijs in Dordrecht op de kaart zet en hiermee een wezenlijke bijdrage levert aan het wegwerken van achterstanden, burgerschapsvorming en talentontwikkeling van kinderen en jongeren in Dordrecht.

Voor deze beleidswens is éénmalig een ontwikkelbudget nodig van € 40.000. Aanvullend is er voor coördinatie voor 2017 en 2018 een bedrag nodig van € 100.000. Dit betekent dat er in 2017 € 140.000 en in 2018 € 100.000 beschikbaar zou moeten komen. Een (tussentijdse) evaluatie vindt plaats medio 2018.

Dekking voor deze bedragen kan voor 50% komen uit de beschikbare rijksmiddelen (OAB)-middelen.

Financiële informatie

I. Indien het een beleidswens voor structurele middelen betreft (exploitatie):

2017	2018	2019	2020
€ 0	€ 0	€ 0	€ 0

II. Indien het een beleidswens voor incidentele middelen betreft (investering)

Investeringsbedrag

2017	2018	2019	2020
€ 70.000	€ 50.000	€ 0	€ 0

Kapitaallasten als gevolg van deze investering

2017	2018	2019	2020
€ 0	€ 0	€ 0	€ 0

Portefeuillehouder(s): R.E.C. Reynvaan – Jansen
Titel beleidswens: Sportparken

Omschrijving beleidswens

In juli 2015 heeft de raad de "Toekomstvisie sportparken" vastgesteld. Met de visie wordt ingezet op een toekomstbestendige sportinfrastructuur gericht op samenwerking en efficiënt/optimaal gebruik van faciliteiten, velden en financiële middelen. In dit kader past de sluiting van en aanpassingen aan sportparken alsmede de verplaatsing van verenigingen naar andere sportparken. Deze bewegingen vormen (eerste) stappen in het verstevigen van de sport en het verbreden van de toegankelijkheid van sportparken voor meer Dordtenaren. Tegelijkertijd spelen de bewegingen ruimte vrij voor andere doeleinden. Dit vraagt een investering aan de voorkant.

Op welke programmakaart, product, productnummer en begrotingsdoelstelling heeft de beleidswens betrekking?

Programmakaart: Economie, sport en cultuur.

Doelstelling: Verbeteren van de sportinfrastructuur, stimuleren van sportdeelname en vergroten van de (maatschappelijke) functie van sport.

Omschrijving activiteiten

De "Toekomstvisie sportparken" verenigt de ambitie (toekomstbestendige sportinfrastructuur) met de opgaven ("balans investeren – bezuinigen" en "balans gemeentelijke verantwoordelijkheid – eigen verantwoordelijkheid (in euro's en taken)"). De inzet van de visie is:

- Het inspelen op veranderingen in sport en samenleving.
- Samenwerking en multifunctionaliteit centraal en als voorwaarden voor beweging.
- Sportparken meer openbaar, openbare ruimte sportiever.
- Aanpakken ruimteoverschot op sportparken → optimaal ruimtegebruik.

De visie jaagt een grote beweging aan die jaren in beslag kan nemen en waarbij lasten voor de baten uitgaan. Dit in de stellige overtuiging dat het tijdig bouwen aan een toekomstbestendige sportinfrastructuur de gemeente en vooral ook de samenleving niet alleen geld bespaart maar ook oplevert. Daarnaast levert vrijgekomen ruimte, misschien niet per direct maar uiteindelijk altijd op de langere termijn kansen en ook geld op voor de gemeente of anderen met een belang bij die ruimte.

Om die beweging op gang te brengen is besloten een drietal sportparken met onvoldoende gebruik, gebrek aan potentie en/of ruimteoverschot te sluiten of aan te passen. De inzet van de visie is vertaald naar de gesprekken die sinds september vorig jaar lopen met de vier betrokken verenigingen (vv OMC, vv Dubbeldam, sc Movado en TTV Dordrecht). De inventarisatie van wensen en mogelijkheden voor aanpassingen/verplaatsingen zijn in volle gang. Hiermee worden ook de gevolgen voor de beoogde nieuwe locaties inzichtelijk. Voor vv Dubbeldam geldt dat er duidelijkheid komt omdat door woningbouwgerelateerde ontwikkelingen de huidige locatie gehandhaafd kan worden. Met de verenigingen zullen de consequenties worden geïnventariseerd. vv OMC, sc Movado en TTV Dordrecht verhuizen naar een ander sportpark, waarbij samenwerking een voorwaarde is.

In juni kan de richting, variërend in scherppte, voor alle vier de betrokken verenigingen geschetst worden. De verwachting is dat de verplaatsingen aan de orde zullen zijn in 2017 en 2018. De verplaatsingen vragen uiteindelijk kredietaanvragen voor investeringen om deze verplaatsingen te faciliteren. Het faciliteren kan bestaan uit: kwaliteitsverbeteringen van sportfaciliteiten of infrastructuur, (co-)financiering van en/of garantstelling voor gezamenlijke gebouwen en gerichte financiële compensatie.

In deze beleidswens wordt vooruitgelopen op de kredietaanvragen. Omdat de noodzakelijke investeringen uiteindelijk de uitkomst zullen zijn van onderhandelingen is de financiële informatie in deze format indicatief. Tegelijkertijd geldt dat de middelen nodig zijn om de gesprekken/onderhandelingen te concretiseren.

Uitgangspunt is dat te verhuizen verenigingen een passende accommodatie elders betrekken in samenwerking met een andere sportvereniging. Daarbij geldt dat des te meer verenigingen weten te

realiseren in samenwerking, efficiënt ruimtegebruik en besparing van structurele lasten des te meer er in ondersteunende zin mogelijk is.

Als financieel uitgangspunt bij deze indicatie is de voorlopige waardering van de huidige accommodaties en eventuele schadeloosstellingen gehanteerd. Dit is aangevuld met een raming van de kosten voor de aanpassingen aan infrastructuur en sportvelden. Eerder toegekende investeringsclaims zijn vanzelfsprekend in de financiële indicatie betrokken. Dit geldt niet voor de verwachte structurele besparing op de exploitatie (van circa € 100.000 per jaar).

Het is relevant de bewegingen de plaatsen in het opbrengspotentieel van een aantal locaties. Op korte termijn wordt hierover meer duidelijk. Het type ontwikkeling en de dichtheid er van zijn dermate bepalend dat de ramingen op dit moment nog ruime bandbreedtes kennen.

Financiële informatie

I. Indien het een beleidswens voor structurele middelen betreft (exploitatie):

2017	2018	2019	2020
€ 0	€ 0	€ 0	€ 0

II. Indien het een beleidswens voor incidentele middelen betreft (investering)

Investeringsbedrag

2017	2018	2019	2020
€ 5.000.000	€ 700.000	€ 0	€ 0

Kapitaallasten als gevolg van deze investering

2017	2018	2019	2020
€ 0	€ 0	€ 0	€ 0

N.B.: Evt. kapitaallasten zijn afhankelijk van de implementatie van de BBV-wijziging m.b.t. investeringen maatschappelijk nut (bv. wegen, parkeerplaatsen).

Titel beleidswens: Versterking Public Affairs – functie in Dordrecht
Portefeuillehouder(s): Burgemeester Brok

Omschrijving beleidswens

Verankerung en professionalisering Public Affairs

De meeste opgaven en ambities kunnen we alleen realiseren in samenwerking met anderen. Public Affairs helpt om de handelingsperspectieven te vergroten, ambities daadwerkelijk te realiseren en zo het verschil te maken voor onze stad en regio. Actuele ontwikkelingen illustreren het belang van Public Affairs en in verbinding staan met partners in de stad en bestuurders in het land: zonder professionele lobby was het niet gelukt om volwaardige intercityverbindingen met omliggende steden zeker te stellen en een voorziening als de Rechtbank voor de stad te behouden.

Om de beïnvloedingskracht en effectiviteit van gemeente Dordrecht in netwerksamenwerkingen blijvend te vergroten, wil het college structureel inzetten op Public Affairs: niet alleen op lobbytrajecten voor urgente dossiers, maar ook op de "basisinfrastructuur" die hiervoor nodig is. Voor het vormen van een kernteam Public Affairs (2 fte) en het neerzetten van de basisinfrastructuur is jaarlijks € 80.000 extra budget nodig. Passend bij onze positie en verantwoordelijkheden als centrumgemeente opereert het kernteam Public Affairs vanuit Dordrecht, maar met een Drechtstedenvizier. Na drie jaar evalueren we het effect van de extra inzet op Public Affairs.

Op welke programmakaart, product, productnummer en begrotingsdoelstelling heeft de beleidswens betrekking?

Programmakaart: 11 Bestuur en samenwerking

Doelstelling: 3 Bij samenwerking met partners kiezen we voor het schaalniveau waar Dordrecht en haar inwoners het meest bij gebaat zijn.

Omschrijving activiteiten

We onderscheiden vijf taakvelden die samen de basisinfrastructuur voor een effectieve Public Affairs vormen:

- **Monitoring van trends en ontwikkelingen:** het systematisch volgen van actualiteiten en trends in de media, de namen van de beslissers, hun adviseurs, externe deskundigen, politieke stukken en debatten, ambtelijke beleidsstukken, uitingen van (rivaliserende) stakeholders e.d. Dit is het "huiswerk" dat gedaan moet worden ten behoeve van alle andere activiteiten binnen PA.
- **Relatiemanagement:** het versterken van de netwerkpositie van stad en regio bij de partijen die er voor ons toe doen (waaronder Brussel, Den Haag, MRDH, EPZ, Provincie, DelTri met o.a. Havenbedrijf Rotterdam en West-Brabant en Strategic Board Delta Region).
- **Positionering & profilering:** het kiezen van een onderscheidende, relevante en geloofwaardige positie in het hoofd van de partijen die er voor ons toe doen.
- **Lobby:** de omschrijving van lobbydoelen, het bepalen van de strategie, de timing van acties, de voorbereiding van lobbygesprekken maar ook de actieve rol van bestuurders in netwerken, het vervaardigen van een adequate stakeholdersanalyse, het mobiliseren van pers en belangenverenigingen etc.
- **Stimuleren van aanvullende financiering:** het monitoren van financieringsconstructies en subsidiemogelijkheden die zich via verschillende regionale, nationale (MIT regeling, SDE

subsidies) en Europese fondsen (Interreg, EFRO, ESF, Horizon2020) aandielen en bijdragen aan het aansluiten bij of vormen van consortia.

Het "Eindhovense" model

De bovengenoemde Public Affairs-activiteiten organiseren we volgens het beproefde "Eindhovense model": een klein coördinerend kernteam adviseert het bestuur, bereidt het Public Affairs-huiswerk voor en regisseert het veldwerk. Daaromheen draagt een netwerk van strategen, specialisten en projectleiders elk vanuit eigen (lijn)verantwoordelijkheid, bij aan de Public Affairs-activiteiten van de stad. Van elk Public Affairs- en lobbydossier wordt het bestuurlijk eigenaarschap helder belegd.

Mensen en middelen

Het PA-Kernteam (2 fte) acteert op het snijvlak van buitenwereld, bestuur en organisatie en is verantwoordelijk voor het opstellen van het Public Affairs plan en de coördinatie van de hieruit voortvloeiende activiteiten. Het PA-Kernteam adviseert gevraagd en ongevraagd bestuurders, directie en projectleiders in PA-aangelegenheden en rapporteert aan het college van B&W.

In de begroting van Stadsontwikkeling is structureel dekking voor 1 fte en €100.000 materieel budget bedoeld voor o.a. het filteren en delen van informatie vanuit de Tweede Kamer, Brussel en subsidiedatabases, organisatie van bijeenkomsten en relatie-evenementen, ontwikkeling en productie van communicatiemiddelen, onderzoek en trendvolging etc. Voor het vormen van het kernteam is structureel € 80.000 extra budget (voor 1 fte) nodig. Met deze extra capaciteit kan Dordrecht niet alleen inzetten op urgente dossiers en korte termijn activiteiten (zoals nu veelal het geval is), maar ook investeren in een middellange termijnstrategie gericht op structurele informatievoorziening (radar), een strategie op relatiemanagement en positionering en het monitoren en stimuleren van financieringsmogelijkheden. Na drie jaar evalueren we het effect van de extra inzet op Public Affairs.

Dordrecht en Drechtsteden

Het PA-Kernteam opereert vanuit Dordrecht, met een Drechtstedenvizier. In 2016 maken Bureau Drechtsteden en gemeente Dordrecht afspraken om te komen tot een effectieve samenwerking en verdeling van PA-taken. Zolang Public Affairs nog volledig wordt bekostigd door de gemeente Dordrecht zullen, indien door derden (Drechtsteden of één van haar gemeenten) een beroep wordt gedaan op het PA-Kernteam en haar middelen, de uren en kosten worden doorberekend volgens de geldende tarieven en gepleegde uitgaven.

Voor de dekking van de regionale doorbelasting aan GR Drechtsteden wordt bij de Perspectiefnota 2017 een beleidswens ingediend bij de Drechttraad.

Financiële informatie

I. Indien het een beleidswens voor structurele middelen betreft (exploitatie):

2017	2018	2019	2020
€ 0	€ 0	€ 0	€ 0

II. Indien het een beleidswens voor incidentele middelen betreft (investering)

Investeringsbedrag

2017	2018	2019	2020
€ 80.000	€ 80.000	€ 80.000	€ 0

Kapitaallasten als gevolg van deze investering

2017	2018	2019	2020
€ 0	€ 0	€ 0	€ 0

Titel beleidswens: Programmatische aanpak ondermijning
Portefeuillehouder(s): A.A.M. Brok

Omschrijving beleidswens

Aanleiding

Leefbaarheid en veiligheid is ook deze raadsperiode één van de speerpunten van het college. We zetten dan ook onveranderd krachtig in op een veilige en leefbare stad. De afgelopen jaren is er veel geïnvesteerd in het aanpakken en terugdringen van overlast in de openbare ruimte. Dit heeft positieve resultaten opgeleverd. Het duurzaam verbeteren van de leefbaarheid en veiligheid in onze gemeente vraagt echter om een extra slag. De overlast in de openbare ruimte neemt af, maar we zien samen met onze partners dat vormen van ondermijnende criminaliteit hiermee niet zijn verdwenen. En dat juist deze ondermijnende criminaliteit in de weg staat aan een duurzaam succesvolle wijkenaanpak en verbetering van de leefomgeving en het vestigingsklimaat voor nieuwe ondernemers.

Ook op landelijk (Nationale veiligheidsagenda) en op regionaal niveau (Regionaal beleidsplan politie-eenheid Rotterdam) heeft de aanpak van ondermijnende criminaliteit prioriteit. In Dordrecht is de aanpak benoemd als één van de speerpunten in het Integrale veiligheidsprogramma 2015-2018.

De meest gangbare definitie van ondermijning is:

Het verzwakken of misbruiken van de structuur van onze maatschappij, leidend tot een aantasting van haar fundamenteën en/of het stelsel dat haar beschermt.

Het gaat om vormen van criminaliteit die zich laten kenmerken door:

- relatieve onzichtbaarheid / beperkte overlast in de openbare ruimte.
- verwevenheid van onder- en bovenwereld.
- het vaak ontbreken van directe slachtoffers (en dus het ontbreken van aangiftes).
- grote financiële winsten en
- georganiseerde samenwerkingsverbanden.

Bij ondermijnende criminaliteit kun je denken aan mensenhandel en -smokkel, arbeidsuitbuiting, georganiseerde hennepcultuur, fraude, witwassen, etc.

Uit de praktijk en uit een bestuurlijke criminaliteitsbeeldanalyse uitgevoerd door het RIEC blijkt dat dergelijke vormen van criminaliteit ook hier in Dordrecht voorkomen.

Relatie met bestaande activiteiten

Als gemeente zijn we aanjager en regisseur van de **wijkenaanpak**: we werken met vele partners samen om te investeren in de wijk en haar bewoners. De afgelopen jaren is o.a. in Dordrecht West, Vogelbuurt en Lijnbaangebied gewerkt aan het verbeteren van de leefbaarheid en veiligheid. Onderzoek toont echter aan dat de wijkenaanpak en verbetering van de leefomgeving niet duurzaam succesvol is, wanneer niet tegelijkertijd de ondermijnende criminaliteit wordt teruggedrongen (*Wijkenaanpak en ondermijnende criminaliteit*, Tops en Van der Torre, 2014). Dat beeld wordt in Dordrecht gedeeld door de professionals die actief zijn onze wijken. Zij zien dat in bepaalde wijken criminaliteit sterk verweven is met het dagelijks leven in de wijk. Criminaliteit wordt aangemoedigd en zelfs gekoesterd als leefwijze, wat goed terug te zien is in schoolverzuim, overlastcijfers etc. *Kwetsbare wijken zijn vindplaatsen van ondermijnende criminaliteit.*

Vanuit de **overlastaanpak**, met de inzet van de Kerngroep en het Handhavingsteam in geprioriteerde gebieden, zien we een vergelijkbaar beeld: met de reguliere middelen slagen we (Maatschappelijke Ontwikkeling, Toezicht) er in om, samen met partners, in de hotspot gebieden de zichtbare overlast terug te dringen. Het hangen op straat wordt na verloop van tijd minder en er zijn minder incidenten. Uiteraard is dat positief.

Toeleiding naar werk en scholing heeft maar beperkt effect. In bepaalde wijken merken we dat ondermijnende criminaliteit leidt tot een omkering van de machtsverhoudingen in de wijk: de overheid (incl. politie) heeft geen gezag meer. Een bredere aanpak, gericht op het herstel van vertrouwen in het gezag, is gewenst.

De bestaande aanpak schiet tekort om de onderliggende en 'onderhuidse' problemen in sommige wijken aan te pakken. Met andere woorden: het vraagt om een aanpak die zich niet richt op de problemen aan de oppervlakte, er moet 'een spade dieper' worden gezocht.

Sinds 2013 zijn samen met partners op **casus-niveau** diverse vormen van ondermijnende criminaliteit aangepakt. Ondersteund door het RIEC (Regionaal Informatie en Expertise Centrum) werken we onder meer met OM, Politie, Belastingdienst en FIOD samen aan analyses en interventies in Dordrecht. Vaak wordt op signaal van de politie een integraal onderzoek gestart, wat uitmondt in strafrechtelijke of bestuursrechtelijke interventies (bv. sluiting drugspand, beëindiging uitkering). In de uitvoering van de bestuurlijke maatregelen speelt de Omgevingsdienst ZHZ een belangrijke rol.

Na een aantal jaar zien we nu dat we in deze onderzoeken steeds dezelfde elementen tegenkomen: bepaalde vormen van criminaliteit, bepaalde branches die faciliteren. We zien ook verwevenheid tussen 'onderwereld en bovenwereld', wat bij uitstek een kenmerk is van ondermijning:

Kortom:

Er is de afgelopen jaren samen met de partners al het nodige gedaan om ondermijnende criminaliteit in Dordrecht tegen te gaan. De huidige aanpak en reguliere middelen zijn echter onvoldoende om deze vorm van criminaliteit structureel terug te dringen. Het vraagt om een programmatische aanpak waarin de (gecombineerde) inzet van strafrechtelijke, bestuursrechtelijke, privaatrechtelijke en fiscale instrumenten wordt geïntensiveerd. En waarin meer aandacht is voor het creëren van ambtelijke en bestuurlijke bewustwording en het versterken van de weerbaarheid van de maatschappij.

Waarom is dit belangrijk om op gemeentelijk niveau op te pakken?

De gemeente voert de regie op het bevorderen van de veiligheid en leefbaarheid in de stad. Daarbij wordt samengewerkt met diverse partners, zoals politie, openbaar ministerie en belastingdienst.

De gemeente heeft de beschikking over diverse instrumenten die – in aanvulling op strafrechtelijke en fiscale middelen – een effectieve bijdrage kunnen leveren aan het terugdringen van ondermijnende criminaliteit (denk hierbij aan informatiepositie, toetsing in kader van vergunningverlening (toepassing Wet BIBOB), sanctionerende bevoegdheden (intrekking subsidie, sluiting inrichting, intrekking uitkering, sluiting drugspanden). Strafrechtelijke interventies zijn vaak lastig (bewijslast), langlopend en duur. Voor directe opvolging, zichtbaarheid en uitstraling naar de wijk heeft het dichtspijkeren van een woning (vanuit de bestuurslaag die het dichtst bij de burger staat!) meer effect dan een strafrechtelijke vervolging na 2 jaar.

Verder staat de gemeente dicht bij de – ook criminele – burger en is daardoor kwetsbaar. Enerzijds vanwege het risico op onbedoelde betrokkenheid bij criminele activiteiten (door vergunningverlening, subsidiëring of vastgoedtransacties) en anderzijds vanwege de veiligheidsrisico's voor bestuurders of ambtenaren die zich bezig houden met het terugdringen van de criminaliteit.

Steden als Rotterdam, Tilburg en Schiedam geven ook vorm aan een programmatische aanpak van ondermijning. De eerste resultaten daar zijn bemoedigend, daar kunnen we zeker van leren. Zie bijvoorbeeld de resultaten van het Nationaal Programma Rotterdam-Zuid, slechts 15 km bij ons vandaan. Met het RIEC en de Directie Veiligheid Rotterdam is veel overleg over de aanpak.

Ook om eventuele verplaatsingseffecten richting Dordrecht te voorkomen, is het zaak om ook in Dordrecht een stevige aanpak vorm te geven en criminelen te ontmoedigen om zich hier te vestigen.

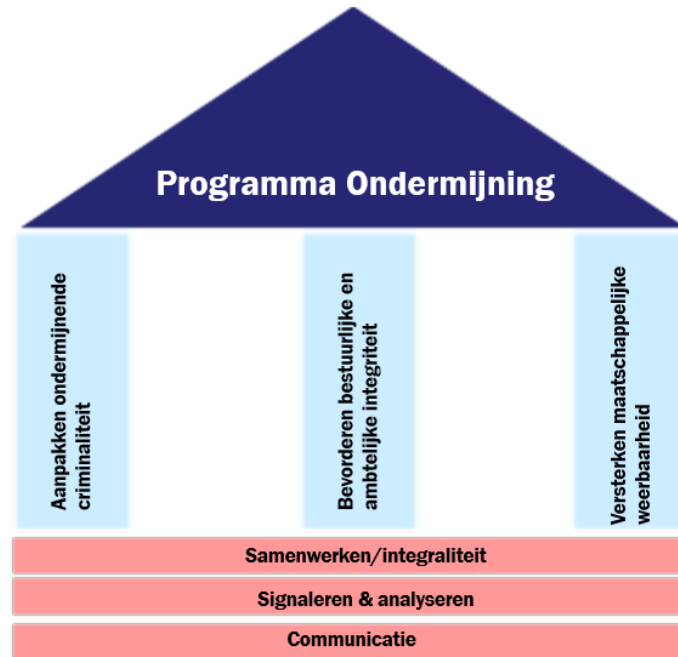
Op welke programmakaart, product, productnummer en begrotingsdoelstelling heeft de beleidswens betrekking?

Programmakaart: Programmakaart 1 Veiligheid.

Doelstelling: Doelstelling 1: Handhaven waardering van de veiligheid door inwoners op het huidige, hoge niveau. Doelstelling 2: Stabiel houden van het aantal inwoners die slachtoffer zijn van een delict op het huidige, lage niveau. Doelstelling 3: Handhaven waardering sociale veiligheid in de buurt op het huidige, hoge niveau.

Omschrijving activiteiten

De programmatische aanpak wordt gestoeld op drie pijlers:

Algemeen:

Uitgangspunt is dat we toewerken naar een situatie waarin we zoveel mogelijk gebruik maken van de kwaliteiten en capaciteiten van de eigen organisatie. Beter benutten van onze 'ogen en oren' in de wijken: de toezichthouders, gebiedsteams, controles die de OZHZ uitvoert etc.

Dat vraagt de aankomende drie jaar om een investeringsbedrag: voor het werken aan informatieveiligheid; het ontwikkelen van intelligence (koppeling met Smart City) en een data-gestuurde aanpak (koppeling met informatiegestuurd Toezicht); het kunnen geven van diverse trainingen; het inrichten van een meldpunt én gerichte communicatie. Het zwaartepunt ligt in de jaren 2017 en 2018, in 2018 zullen we evalueren en voor de nieuwe raads- en collegeperiode opnieuw de focus bepalen.

Pijler 1: Aanpakken ondermijnende criminaliteit

In deze meer repressieve pijler staat de casuïstiek centraal. Het gaat hierbij nadrukkelijk om het verstoren van een criminele activiteiten door een integrale aanpak; strafrechtelijke, bestuurlijke en fiscale handhaving, het opwerpen van barrières en het afpakken van crimineel vermogen. Op dit moment lopen er 4 zaken die onder de RIEC-vlag integraal worden aangepakt. Daarbij is ook steeds meer aandacht voor het afpakken van crimineel vermogen, omdat dat vaak effectiever is dan straffen.

Pijler 2: Bevorderen bestuurlijke en ambtelijke integriteit

Deze pijler is meer intern gericht. De geringe afstand tussen de burger en de lokale overheid maakt je kwetsbaar. De gemeente is vaak ook de enige van de samenwerkingspartners waar criminelen uit vrije wil contact mee opnemen. Een crimineel heeft de gemeente bijvoorbeeld nodig voor inschrijving en uitschrijving, uitkeringen, vergunningen en subsidies. Voor je het weet doe je zaken met criminelen. Een nuttig bestuursrechtelijk instrument in dit kader is de Wet Bibob. Het helpt te voorkomen dat de overheid criminele activiteiten faciliteert en draagt bij aan de bescherming van de concurrentiepositie van bonafide ondernemers.

De kwetsbaarheid van de lokale overheid kent ook een andere kant. Die van fysieke dreiging. De veiligheid van de medewerker hebben we hoog in het vaandel staan. De burgemeester is trekker geweest van het regionale VPT project en is nog steeds ambassadeur. Accenten die verder onder deze pijler vallen zijn bijvoorbeeld; informatieveiligheid, screening/gedragscode medewerkers, awareness trainingen, etc.

Pijler 3: Versterken maatschappelijke weerbaarheid

Dit is de meer preventieve pijler van de drie. De derde pijler is gericht op het vergroten van de bewustwording van burgers en bedrijfsleven, het verminderen van maatschappelijke acceptatie of gelatenheid t.a.v. bepaalde vormen van criminaliteit en het versterken van de weerbaarheid. Centraal hier staan dus het stimuleren en mobiliseren van de positieve en goedwillende krachten in de maatschappij. We willen samen met onze bewoners maatschappelijke barrières opwerpen tegen ondermijnende criminaliteit. Het gaat om het voorkomen/tegengaan van een klimaat waar makkelijk geld in is te verdienen. Misdaad mag niet lonen! Dit willen we doen door de bewustwording te vergroten en de meldingsbereidheid te verhogen.

Hierbij kan gedacht worden aan een communicatiecampagne, het inrichten van een meldpunt, voorlichting/afspraken met (potentieel) faciliterende branches, belonen goed ondernemerschap, awareness trainingen voor maatschappelijke partners.

Om deze aanpak een impuls te geven, is voor de komende jaren een investering nodig. In 2018 wordt de aanpak geëvalueerd. Omdat de aanpak van ondermijning een lange adem vraagt, is de verwachting dat er ook in 2019 extra budget benodigd zal zijn. Concreet vraagt dit:

- Technisch inrichten meldpunt en extra capaciteit voor afhandeling: € 20.000 (eerste jaar € 40.000).
- Analyse (opleiding/training informatiekracht): € 20.000.
- Communicatie, inhuur 0,2-0,3 fte: € 30.000.
- Communicatiecampagnes (activiteiten gericht op bewoners/ondernemers): € 15.000.
- Awareness- en BIBOB-trainingen professionals: € 15.000.
- Bijeenkomsten/inspiratiesessies voor professionals: € 5.000.
- Handhavingcapaciteit (DVO Omgevingsdienst): € 40.000.
- Ondersteunen positieve initiatieven uit de samenleving (vb. goed ondernemerschap): € 20.000.

Investeringen bij partners

Ook onze samenwerkingspartners investeren momenteel extra in de aanpak van ondermijning. De SDD heeft bijvoorbeeld een extra proces ingericht rondom een persoonsgerichte aanpak van (vermeende) criminele netwerken. Gericht op het terugvorderen en stopzetten van onterecht ontvangen uitkeringen. De politie heeft in afstemming met het Openbaar Ministerie extra capaciteit beschikbaar om in bepaalde wijken recherche onderzoek te doen, bepaalde horeca-inrichtingen extra in de gaten te houden (als ontmoetingsplaatsen voor criminaliteit). Op eenheidsniveau is er daarnaast een Staf Grootchalig en Bijzonder Optreden (SGB0) inzake Ondermijning. Dit team richt zich nu vooral op Rotterdam Zuid, maar Dordrecht kan hier ook een beroep op doen.

Financiële informatie

I. Indien het een beleidswens voor structurele middelen betreft (exploitatie):

2017	2018	2019	2020
€ 0	€ 0	€ 0	€ 0

II. Indien het een beleidswens voor incidentele middelen betreft (investering)

Investeringsbedrag

2017	2018	2019	2020
€ 185.000	€ 165.000	€ 100.000	€ 0

Kapitaallasten als gevolg van deze investering

2017	2018	2019	2020
€ 0	€ 0	€ 0	€ 0

Titel beleidswens : **Datagestuurde aanpak**
Portefeuillehouder(s) : **R.E.C. Reynvaan en R. van der Linden**

Omschrijving beleidswens

Het belang van een datagestuurde aanpak

Meer ruimte voor innovatie en een transparante kennisdeling via bijvoorbeeld het delen van (open) data, zijn belangrijke uitgangspunten voor onze gemeente in het kader van Smart City. Naar aanleiding van de motie "Dordrecht open(t) data" (november 2014) zijn wij aan het verkennen wat data voor onze organisatie, bedrijfsvoering en stad kan betekenen. Het open stellen van (gemeentelijke) data maakt innovaties vanuit de markt mogelijk, die leiden tot meer transparantie van informatie, wat inzicht, betrokkenheid en zelfredzaamheid in de stad bevordert. Daarnaast liggen er intern kansen via dataverzameling, data analyse en het doelgericht inzetten van data voor beleid en uitvoering van ons werk.

Wij zijn als gemeente actief in onze (openbare) ruimte. Met de inzet van bijvoorbeeld toezichthouders, sociale wijkteams en servicemedewerkers, zijn wij 'de ogen en oren van de stad'. Daarbij verzamelen wij, en onze partners in de stad, een flinke hoeveelheid data: sociale gegevens (zoals leeftijdsgroepen, zorgbehoefte en criminaliteit) en fysieke gegevens (zoals waterstanden, wijklijnmeldingen en mobiliteit). Vaak zijn deze gegevens echter verouderd, worden los van elkaar verzameld en niet integraal geanalyseerd.

Wat als wij echter onze data real time gaan verzamelen, intern verbinden en delen met de stad? Dan kunnen wij op basis van een integrale analyse meer inzicht krijgen in de effecten van ons beleid en sturen op een doelgerichte aanpak in de stad. Tevens beschikken onze inwoners en ondernemers dan over meer (gemeentelijke) informatie, wat hun zelfredzaamheid bevordert.

Inzet afgelopen periode

In het afgelopen jaar zijn er op het gebied van data(sturing) een aantal trajecten gestart. Zo wordt er gewerkt aan de ontwikkeling van een 'data dashboard' voor fysieke gegevens, door de inzet van een (trainee) data analist. De meldingen vanuit de wijklijn zijn bijvoorbeeld geanalyseerd per wijk, in relatie tot de werking van ons wijklijnsysteem en beleid. Tevens is een interactieve hoogwaterkaart voor het historisch havengebied gemaakt, om de risico's inzichtelijk te maken per waterhoogte. Momenteel wordt onder andere de data van parkeer(vergunningen) en toezicht onderzocht in relatie tot de inzet in de stad.

Daarnaast is er binnen het traject van (open) data ingezet op de bewustwording van het bezit van data, eigenaarschap en privacy. In december 2015 is regionaal beleid vastgesteld voor open data, wat dit jaar zijn uitwerking krijgt in het lanceren van een open data portal. Via dit portal kunnen wij samen met de regiogemeenten onze data beschikbaar stellen voor de stad. Hierop aansluitend start 26 mei a.s. een cursus data analyse voor medewerkers, ontwikkeld door de Utrecht Data School (Universiteit van Utrecht). In samenwerking met de gemeente Rotterdam, het OCD en het IBD willen wij via deze cursus onze medewerkers meer datawijs maken, om data analyse breder in de organisatie te ontwikkelen en gebruiken.

Op welke programmakaart, product, productnummer en begrotingsdoelstelling heeft de beleidswens betrekking?

Programmakaart: Zorg en Ondersteuning.
Doelstelling: Bevordering vitale en zorgzame wijken.

Omschrijving activiteiten

Doel komende periode

Op basis van de inzet van het afgelopen jaar, is geconcludeerd dat een (real time) datagestuurde aanpak, uitkomst biedt voor het verbeteren van ons beleid en handelen in de stad. We kunnen onze inzet

vergroten door integraal te analyseren wat we al hebben aan data en actueel gegevens uit de stad te verzamelen. Hierbij gaat het niet alleen om onze eigen data, maar mede om data van onze partners (zorgpartijen, politie, woningcorporaties, nutsbedrijven, ondernemersverenigingen etc.). Graag kijken we samen met deze partijen hoe we onze datagestuurde aanpak in de stad kunnen vormgeven.

Hiertoe starten we in het 2^e kwartaal van dit jaar met een project rondom datagestuurde werken vanuit de wijkteams. Dit traject voeren we samen met adviesbureau Ynformed uit. Momenteel wordt er al gebruik gemaakt van de Straatkubus, een database met sociale gegevens voor gerichte wijk-informatie. Deze data is echter vaak gebaseerd op verouderde onderzoeken en de database is nu afgeschermd en slechts met (beperkte) inlogcodes toegankelijk.

Het doel van dit project is komen tot inzicht in- en mogelijkheid tot analyse van (1) de doelgroep (profielen) en de zorgopgaven van de wijkteams; (2) de processen binnen en rondom wijkteams (wachlijsten, doorstroom etc.). Leidend in dit project is het gebruik van real time informatie uit de wijken om daar vervolgens doelgericht op sturen.

Daarnaast wordt dit jaar een programmatische aanpak voor ondermijnende criminaliteit in de stad opgesteld. Relatief onzichtbare georganiseerde criminaliteit (zoals mensenhandel, smokkel, fraude), die invloed heeft op de leefbaarheid in onze wijken. In deze aanpak ligt de nadruk op de aanpak van ondermijnende activiteiten, het bevorderen van de bestuurlijke en ambtelijke integriteit en het versterken van de weerbaarheid van onze inwoners en ondernemers. Om deze aanpak goed in te zetten, is het verzamelen, verbinden en analyseren van (real time) data van groot belang. Uiteraard staat hierbij mede de informatieveiligheid en externe communicatie centraal.

Tenslotte wordt er momenteel gewerkt aan een 3D (digitaal)model van de stad, dat gedeeltelijk opgebouwd wordt via open data van andere partijen. Dit 3D model draagt bij aan de visuele communicatie naar inwoners en biedt de mogelijkheid om eigen (open) data in 3D zichtbaar te maken (bijvoorbeeld hotspots criminaliteit, vastgoedgegevens etc.). Samenwerking met de Omgevingsdienst en IBD volgt op korte termijn, zodat het model breder gevoed en gebruikt kan worden.

Benodigde financiële middelen

Zoals aangegeven zijn er reeds een aantal projecten gestart op het gebied van data(sturing), om meer inzicht te krijgen in de data die we al bezitten, welke (real time) gegevens we nog nodig hebben en hoe we deze data kunnen analyseren. Deze projecten staan nu nog op zichzelf, maar dienen integraal verbonden te worden als opmaat naar een meer datagestuurde organisatie. Hoewel we binnenkort starten met een cursus data analyse, is er nog een omslag nodig om echt datagestuurde te werken: Bijvoorbeeld vaardigheid in het gebruik van het open data portal, privacy omtrent data, interne data uitwisseling en databehoefte ophalen uit de stad. Vanuit de opgave Smart City wordt dit integraal opgepakt. Hiervoor vragen we een investeringsbudget van € 100.000 voor 2017 en 2018. Met dit investeringsbudget werven we externe kennis om deze ontwikkeling mogelijk te maken.

Financiële informatie

I. Indien het een beleidswens voor structurele middelen betreft (exploitatie):

2017	2018	2019	2020
€ 0	€ 0	€ 0	€ 0

II. Indien het een beleidswens voor incidentele middelen betreft (investering)

Investeringsbedrag

2017	2018	2019	2020
€ 100.000	€ 100.000	€ 0	€ 0

Kapitaallasten als gevolg van deze investering

2017	2018	2019	2020
€ 0	€ 0	€ 0	€ 0

Titel beleidswens: **Boomziekten en -aantastingen**
Portefeuillehouder(s): **R.E.C. Reynvaan**

Omschrijving beleidswens

Landelijk komt er steeds meer kennis hoe we boomziekten preventief kunnen aanpakken en hoe we het beste met de aantastingen kunnen omgaan. We kunnen meer doen dan we in het verleden konden doen daarom willen we inzetten op 3 sporen.

1. Concrete maatregelen om aantastingen te bestrijden, te verminderen en bomen te consolideren.
2. Preventieve maatregelen.
3. Meedoen aan landelijk onderzoek op de boomsoorten die voor Dordrecht betekenisvol zijn.

Op welke programmakaart, product, productnummer en begrotingsdoelstelling heeft de beleidswens betrekking?

Programmakaart: Leefbaarheid en Stedelijk Beheer

Doelstelling: Inwoners zijn tevreden over het basisonderhoud van hun omgeving: een duurzaam en toekomstbestendig bomenbestand.

Omschrijving activiteiten

DOELSTELLING

We streven naar een gezond en duurzaam bomenbestand in Dordrecht met daarbij adequate aandacht voor de zieke of aangetaste bomen om de risico's op schade of overlast te beperken.

WAT WILLEN WE DOEN

Landelijk komt er steeds meer kennis hoe we boomziekten preventief kunnen aanpakken en hoe we het beste met de aantastingen kunnen omgaan. We kunnen meer doen dan we in het verleden konden doen daarom willen we inzetten op 3 sporen.

1. Concrete maatregelen om aantastingen te bestrijden, te verminderen en bomen te consolideren.
2. Preventieve maatregelen.
3. Meedoen aan landelijk onderzoeken op de boomsoorten die voor Dordrecht betekenisvol zijn.

WAT HEBBEN WE DAAR VOOR NODIG

Extra financiële middelen (programmakosten) om (verder en op grotere schaal)) te kunnen experimenteren. We hebben een onderverdeling gemaakt naar de acties die we willen doen. Verder in dit stuk worden deze verder uitgewerkt.

1	Het behandelen van kastanjes	€ 30.000
2	Optimaliseren van groeiplaatsen op markante plaatsen in de stad	€ 50.000
3	Versnellen van het onderzoek naar o.a. de essentaksterfte met onze kennispartners	€ 10.000
4	Optimaliseren van monitoringstool voor o.a. massariaziekte	€ 10.000
	Totaal	€ 100.000

Met deze extra middelen kunnen we meer ervaring op doen en de levensduur van bomen verlengen. Het is zeer waarschijnlijk dat we hiermee grotere investeringen op de middellange termijn kunnen voorkomen of beperken, maar het belangrijkste is dat we het bomenbestand toekomstbestendiger maken en dus het beeld in de stad langer kunnen garanderen.

Hieronder gaan we in op: wat we doen, welke ontwikkelingen en risico's er zijn en concretiseren we de maatregelen.

WAT DOEN WE

De aandacht voor boomziekten is de laatste jaren sterk toegenomen. Door in te zetten op bovenstaand acties blijven we de landelijke ontwikkelingen volgen en blijven we in gesprek met maatschappelijke instanties, andere gemeenten en partners om kennis uit te wisselen. Dordrecht participeert o.a. in kennisnetwerken rondom kastanjabloedingsziekte, massariaziekte en essentaksterfte. Wij werken samen met o.a. de WUR (Wageningen Universiteit) en de Göttingen-universiteit in Duitsland voor specifieke preventiemaatregelen. Wij hebben begin 2015 een overeenkomst afgesloten met een expertbedrijf (BTL Bomendienst) om kennis uit te wisselen en samen te werken. In februari 2015 hebben wij in Dordrecht, samen met de WUR, een conferentie georganiseerd over de behandeling van de kastanjabloedingsziekte.

De bovenstaande acties worden hieronder verder uitgewerkt.

Het behandelen van kastanjes

Uit onderzoek van de Wageningen universiteit, waar wij als gemeente aan hebben bijgedragen, is gebleken dat een zogenaamde warmtebehandeling een middel is om de ziekteverwekker van de kastanjabloedingsziekte te doden. Er moet nog blijken of het op de lange termijn ook werkt. Om meer ervaring op te doen is het de wens om ongeveer 30 bomen per jaar te behandelen. Op grond van standplaats, data-analyse en mate van aantasting wordt bepaald welke bomen daarvoor in aanmerking komen.

Optimaliseren van groeiplaatsen op markante plaatsen in de stad

Algemeen bekend is dat bomen die in de verharding staan soms een kommvul bestaan leiden. Juist deze bomen zorgen voor aankleding van de binnenstad en een aangenaam klimaat. Om deze bomen te laten gedijen voor de lange termijn zonder overlast is het soms noodzakelijk te investeren of financieel bij te dragen in betere standplaatsen. Hierdoor wordt vervroegde uitval en wortelopdruk verminderd.

Versnellen van het onderzoek naar o.a. de essentaksterfte met onze kennispartners

De voortgang van het onderzoek naar de essentaksterfte is sterk afhankelijk van de bijdragen door de gemeentelijke overheden. Door het op grotere schaal experimenteren met conceptuele methoden kan sneller worden bepaald welke methode werkt. Hierin in staat Dordrecht gelukkig niet alleen. We werken samen met o.a. Dronten, Druten en Maasdriel.

Optimaliseren van monitoringstool

Voor het vergaren van nieuwe kennis is het ontzettend belangrijk dat er monitoringstools ontwikkeld worden die landelijk kunnen worden toegepast. Hierdoor kunnen aantastingen op een uniforme manier worden vastgelegd zodat ontwikkelingen van de ziekte en bestrijdingen er van ook eenduidig kunnen worden gemonitord en worden gerapporteerd.

ONTWIKKELINGEN EN RISICO'S

Maatschappelijk

In de maatschappij worden de bomen in de stad enorm gewaardeerd. De betrokkenheid is groot en er wordt steeds op aangedrongen om alle middelen aan te grijpen om toch minstens de bomen zolang mogelijk in leven te houden. Het is echter niet mogelijk om met het huidige budget mee te gaan met de ontwikkelingen. De rijksoverheid is gestopt met het financieren van onderzoek naar boomziekten waardoor deze dreigen te verdwijnen. Om aan de maatschappelijke wens te voldoen en onderzoek mogelijk te houden moet er geïnvesteerd worden in onderzoek wat vooral gericht is op behoud van de bomen die wij belangrijk vinden.

Essen

De essentaksterfte is in 2013 voor het eerst in Dordrecht waargenomen. Deze ziekte wordt sindsdien steeds intensiever gemonitord. Als deze ziekte zich verder doorzet, ontstaat er een groot risico, want Dordrecht heeft ca. 7.000 essen in het bomenbestand. Dat is 16% van alle bomen in de stad. Bij grote aantasting kunnen dus grote gaten in het Dordtse bomenbestand ontstaan. Herstel hiervan zal aanzienlijke financiële gevolgen gaan hebben.

Kastanjes

De kastanjabloedingsziekte lijkt ten opzichte van 2014 weer iets te zijn toegenomen. Vanwege het besmettingsgevaar worden er vrijwel geen kastanjes meer herplant. Dit gebeurt alleen in individuele gevallen (bijvoorbeeld op de Wolwevershaven). Als hele structuren aangetast raken wordt er gekozen voor een andere boomsoort (bijvoorbeeld Binnenkalkhaven). De laatste jaren zijn er al honderden kastanjes uit de stad verdwenen door deze ziekte.

Sinds 2007 wordt de kastanjabloedingsziekte gemonitord. Hierdoor is een grote hoeveelheid data verzameld die onlangs is geanalyseerd. Hieruit blijkt dat de witte paardenkastanje zich redelijk weet te verweren tegen de kastanjabloedingsziekte en daardoor relatief langer blijft leven na de aantasting maar dat de rode paardenkastanje zich na aantasting slecht weet te handhaven en op redelijk korte termijn afsterft. Het is daarom logisch om onze inspanningen vooral te richten op de witte paardenkastanje. Deze is immers het sterkst gebleken waardoor de kans op behoud aanzienlijk groter wordt.

Waarde van bomen

Het is op dit moment (nog) niet goed mogelijk om een monetaire waarde te verbinden aan ons bomenbestand. Zonder twijfel kunnen we echter wel al stellen dat de bomen langs de havens en de structuren in de stad een grote waarde hebben die een investering zeer rendabel maken. Zeker voor bomen in verharding zal het in standhouden van de bestaande bomen een veel betere investering blijken te zijn dan het steeds vervangen er van.

NIEUWE INZICHTEN

Onze participatie in de landelijke netwerken en onderzoeken en de experimenten die we reeds hebben uitgevoerd hebben ons inmiddels de nodige voortschrijdende inzichten opgeleverd. Voor een aantal ziekten is het momenteel mogelijk een volgende stap te zetten als het gaat om preventie, het verhogen van de levensverwachting van bomen of het onderzoek naar die boomziekten. Te denken valt aan (de uitbreiding van) de warmtetechniek bij kastanjes en het verbeteren van de standplaats voor de (witte paarden)kastanjes waarvoor uit onderzoek blijkt dat investeringen de levensduur verlengd.

KOSTEN EN DEKKING

Tot op heden zijn alle kosten die verband hebben met (de gevolgen van) boomziekten gefinancierd uit de reguliere groenbudgetten. Uit de praktijk van de afgelopen jaren blijkt dat die kosten circa € 175.000 – € 225.000 per jaar bedragen. Hier is binnen de huidige begroting geen budget voor. De kosten worden verantwoord bij de burap's en jaarrekeningen. Dit leidt in de praktijk tot een overschrijding van de begroting. Met de kadernota 2015 is daarom het budget reeds structureel met 75.000 per jaar verhoogd. Met deze claim vragen we extra middelen, á 100.000 per jaar, voor drie jaar lang.

WAT ALS WE NIETS DOEN?

Bij het niet inzetten op een extra investering in het bomenbestand gaan we op de huidige voet verder. Op kleine schaal worden er wat verbeteringen aangebracht. Het kan dan zomaar ontstaan dat grote aantallen bomen sterven. Dit kan niet uit het huidige budget van Stadsbeheer worden betaald en is daarmee ook een groot financieel risico, wat overigens ook als zodanig in Naris opgenomen is. Als we als gemeentelijke overheid niet samenwerken of niet investeren, dan zullen ook de landelijke partijen stoppen met onderzoek en ontwikkeling. Hierdoor ontstaat er geen verdere kennis van de ontwikkelingen in ziekten waardoor we alleen nog kunnen reageren op aantastingen met snoeien, rooien en vervangen. Met alle (financiële) gevolgen van dien.

Financiële informatie

I. Indien het een beleidswens voor structurele middelen betreft (exploitatie):

2017	2018	2019	2020
€ 0	€ 0	€ 0	€ 0

II. Indien het een beleidswens voor incidentele middelen betreft (investering)

Investeringsbedrag

2017	2018	2019	2020
€ 100.000	€ 100.000	€ 100.000	€ 0

We stellen voor:

- *De extra middelen voor drie jaar in te zetten.*
- *Elk jaar middels de RIB 'Boomziekten en -aantastingen' de voorgang te rapporteren.*
- *Na drie jaar (in 2019) met een nieuwe beleidswens en claim te komen.*

Kapitaallasten als gevolg van deze investering

2017	2018	2019	2020
€ 0	€ 0	€ 0	€ 0

Titel beleidswens: Innovatiefonds
Portefeuillehouder(s): R.E.C. Reynvaan / H. van der Linden

Omschrijving beleidswens

Belang van Smart City voor Dordrecht

De gemeente Dordrecht zet zich in voor een slimme stad en regio. Meer ruimte voor innovaties, transparante kennisdeling en een sterkere samenwerking met partners in de stad en regio, is het uitgangspunt. We zien dat innovaties steeds meer invloed hebben op ons dagelijks leven, via bijvoorbeeld onze smartphone, tablet of andere apparaten. Daarnaast verandert de rol van de overheid, van een leidende rol naar een meer faciliterende en verbindende rol in de maatschappij. Wij doen en kunnen niet meer alles zelf, maar willen een voedingsbodemp creëren voor innovatie en ruimte bieden aan initiatieven uit de stad. Innovatie is namelijk de belangrijkste motor voor economische groei van de stad. Daarnaast draagt het bij aan een gezond leefklimaat: We zijn een aantrekkelijke stad en regio en dat willen we naar de toekomst graag blijven voor onze inwoners, ondernemers en bezoekers. Hiervoor zoeken we een sterkere samenwerking met onze partners in de stad en daar buiten. Onderwijsinstellingen, inwoners en ondernemers (waaronder zelfs partijen als Microsoft, Huawei, KPN en PostNL) dienen zich aan, om samen met ons het innovatieve klimaat van Dordrecht te vergroten. Samen investeren we integraal in onze stad voor de toekomst. We gaan hierbij voor een transparante kennisdeling via bijvoorbeeld het delen van (open) data. We signaleren namelijk dat innovatie en participatie vanuit de stad een goede ontwikkeling is, waar we graag op aansluiten. Smart City gaat om het inzetten van innovaties die efficiënter, beter en sneller zijn door de kennis en kunde uit de stad meer ruimte te geven.

Aanpak voor de stad

We zijn als gemeente nu anderhalf jaar actief op het terrein van Smart City, via de drie strategische lijnen van het college: kansen creëren, kansen herkennen en kansen verzilveren. Dit doen we door (1) Dordrecht als proeftuin aan te bieden voor onderwijsinstellingen, ondernemers en inwoners, door een netwerk van partners binnen en buiten de stad op te bouwen; (2) te experimenteren in projecten, leren door te doen; en (3) ruimte te maken voor de ontwikkeling binnen de gemeente via bijvoorbeeld integrale samenwerking, het delen van digitale informatie en data analyse.

Veel steden zijn landelijk en wereldwijd bezig met Smart City. Daarom werken we als gemeente samen met andere steden, onderwijsinstellingen en het bedrijfsleven om deze ontwikkeling vorm te geven. Belangrijk hierbij is dat we uitgaan van de identiteit en kracht van onze eigen stad en regio. Centrale thema's voor ons zijn: Mobiliteit & Leefbaarheid, Open data & Kennisdeling, Zorg & Veiligheid, Cultuur & Binnenstad en Water & Energie.

Inzet afgelopen periode

In 2015 hebben we met een intersectoraal team gewerkt om Smart City vorm te geven en de inzet te bepalen voor de komende tijd. Dit heeft geresulteerd in sterkere inhoudelijke samenwerking tussen de verschillende sectoren en het verbinden van kansen in de stad. Daarnaast hebben we een extern netwerk opgebouwd van onderwijsinstellingen (Da Vinci College, Hogeschool Rotterdam, Technische Universiteit Delft en Universiteit van Utrecht), bedrijven (Microsoft, Huawei, KPN, PostNL en TNO) en andere overheden (Gemeente Den Haag, Utrecht, Rotterdam, Breda, Eindhoven en het Ministerie van Infrastructuur & Milieu). We werken tevens samen met Werkgevers Drechtsteden en de Dordtse Ondernemersvereniging om ondernemers uit de regio te betrekken. Hier binnen zijn een aantal kleinschalige "slimme" projecten van start gegaan en gerealiseerd, als verkenning van de kansen voor Smart City:

A) Dynamische verlichting op het fietspad Kors Monsterpad, waar LED verlichting met een sensor aangaat bij passeren. Dit is niet alleen energiezuiniger, maar geeft mede inzicht in het gebruik van het fietspad. Naast deze proef op het Kors Monsterpad, wordt onder andere gewerkt aan dimbare verlichting rondom het Energiehuis.

B) Het (realtime) digitaal verzamelen van grondwaterstanden met sensoren, in plaats van handmatig te meten via de peilbuizen. Er zijn als proef op twee plaatsen in de stad sensoren geplaatst, waaronder in Land van Valk. Dit apparaat meet direct de grondwaterstanden en zendt een waarschuwing in geval van

een te hoog of laag waterniveau. Momenteel wordt in samenwerking met studenten techniek van het Da Vinci College en de Hogeschool Rotterdam, de effectiviteit van de sensoren onderzocht.

C) Het platform BUURbook, een digitaal platform met wijk informatie zoals een buurtagenda, buurtnieuws en de optie om zelf een bericht, idee of initiatief te plaatsen. Het zet in op informatiedeling tussen bewoners, ondernemers en professionals in de buurt. Het platform is inmiddels voor onder andere de wijken Sterrenburg, Crabbehof, Oud en Nieuw Krispijn, Wielwijk en Reeland beschikbaar. In april jl. is het platform gekoppeld aan Wehelpen.nl, om mede de hulpvraag en het hulpaanbod dichterbij elkaar te brengen.

Naast deze projecten is er in 2015 op andere terreinen verkend, zoals met de pollers en het digitaliseren van parkeren. Tevens is in februari jl. in samenwerking met de Hogeschool Rotterdam een project gestart rondom communicatie bij hoogwater in de binnenstad; onderzoeken studenten van de TU Delft momenteel de passantenstromen in het kernwinkelgebied via wifi sensoren; en start eind mei een cursus data analyse voor medewerkers, om hen meer datawijs te maken. Deze projecten krijgen dit jaar een vervolg.

Op welke programmakaart, product, productnummer en begrotingsdoelstelling heeft de beleidswens betrekking?

Programmakaart: Bestuur en Samenleving

Doelstelling: We zijn een goede samenwerkingspartner door ruimte te maken voor initiatief vanuit de samenleving.

Omschrijving activiteiten

Concrete invulling komende periode

Op basis van de inzet van afgelopen jaar, is in het najaar van 2015 in de Directieraad besloten om de opgave Smart City structureel te gaan organiseren. Het integrale team heeft afgelopen jaar hard gewerkt om Smart City op te starten, het is nu tijd om de strategische lijnen te versterken. Hiertoe is recent een strategisch team gevormd vanuit de verschillende sectoren, dat de structurele koers voor de komende jaren gaat bepalen. Dit zal onder andere resulteren in een integraal opgaveplan.

Daarnaast zijn er een aantal grotere integrale projecten, waar kansen liggen om Smart City uit te dragen. Binnen deze projecten creëren we ruimte voor innovatie en initiatieven vanuit de stad:

- *De verduurzaming van de Dordtse oever:* In dit project wordt onder andere gekeken naar de versterking van de verhouding tussen de economie en ecologie in het gebied en de mogelijkheden voor windenergie. Kansen zoals dynamische verlichting, innovatieve waterberging en parkmanagement worden onderzocht.
- *Het digitaliseren van parkeren:* De parkeervergunningen worden dit jaar gedigitaliseerd in samenwerking met de landelijke parkeerservice. De hoeveelheid aan parkeerdata wordt daarnaast meegenomen in de ontwikkeling van een 'data dashboard' voor fysieke gegevens.
- *De verbinding tussen Stadswerven en de binnenstad:* In dit project ligt de focus op innovatieve woningbouw en energiewinning. Het gebied rondom het Energiehuis staat hierin centraal.
- *Datagestuurde toezicht:* Om de aanpak in de stad doelgerichter in te zetten, wordt gekeken naar de data van Toezicht in relatie tot de fysieke gegevens die wij verzamelen. Dit wordt meegenomen in de ontwikkeling van het data dashboard.
- *Het wijklijnsysteem:* In samenwerking met onder andere de Hogeschool Rotterdam wordt een nieuw wijklijnsysteem ontwikkeld, aangezien uit onderzoek bleek dat het niet optimaal functioneert. Daarnaast zijn de data uit de wijklijn afgelopen jaar geanalyseerd en worden meegenomen in de ontwikkeling van het data dashboard voor fysieke gegevens.
- *Meerjaren investeringsprogramma (MIP):* Om de planning van investerings- en onderhoudsprojecten beter op elkaar af te stemmen, wordt er dit jaar gewerkt aan een digitale plattegrond waarin de ingeplande projecten en beleidsvoornemens zijn opgenomen.
- *Participatie:* Er lopen verschillende projecten op het gebied van participatie. Bijvoorbeeld in Wielwijk wordt gekeken naar innovatieve waterberging en parkeeroplossingen.
- *Informatiegestuurde wijkaanpak:* Hiervoor start binnenkort een project rondom datagestuurde werken vanuit de wijkteams, om meer op basis van real time informatie uit de wijken te kunnen sturen.

Naast de benoemde projecten signaleren we kansen vanuit de markt om samen met ons innovaties in de stad uit te voeren. Vanuit ons opgebouwde netwerk komen initiatieven om binnen Dordrecht aan de slag te gaan. Zo doet het Albert Schweitzer Ziekenhuis momenteel onderzoek naar innovaties in de zorg. Samen met studenten hebben zij bijvoorbeeld een camerarobot voor geïsoleerde patiënten ontwikkeld, om contact met het thuisfront te onderhouden. Daarnaast zijn er startups in de markt, zoals Peeeks die zorgt voor een duurzaam energienet (kostenbesparing door flexibele energiewinning) en Dobots die een 'slim' stopcontact heeft ontwikkeld (onder andere in te zetten voor locatiebepaling of alarmering systeem).

Om deze voedingsbodem voor innovatie te stimuleren en de initiatieven aan te jagen, is het noodzakelijk een innovatiebudget beschikbaar te stellen. Uiteraard zoeken we op het terrein van de maritieme topregio aansluiting bij het onlangs regionaal gestart MKB katalysatorfonds. Echter, er liggen binnen Dordrecht op veel meer thema's kansen voor innovatie. Dit innovatiebudget wordt als investeringsbudget gezien, als start voor initiatieven, die zich op de (middel)lange termijn terug moeten verdienen. Bij innovaties gaan namelijk vaak de kosten voor de baten uit. Deze baten kunnen zowel financieel als maatschappelijk zijn, die we op basis van een MKBA analyse inzichtelijk maken. Door het budget in een fonds te beleggen, bieden wij een uitnodiging voor kansen uit de stad, waarbij we de investering op termijn kunnen verzilveren.

Benodigde financiële middelen

We signaleren dat we in veel gevallen kansen op basis van inhoud (nog) niet kunnen verbinden aan bestaande trajecten. Voor deze kansen is aan de voorkant ruimte nodig, om mee te koppelen met initiatieven uit de markt. Momenteel doen wij bijvoorbeeld mee aan een Europees subsidietraject (Interreg) met 8 andere internationale steden op het gebied van Smart City en Water. Bij het binnenhalen van dit traject wordt slechts 50% van het budget beschikbaar gesteld, de rest moeten wij zelf bijdragen. Voor dit soort trajecten zijn nu geen middelen gereserveerd. Een investering aan de voorkant biedt uitkomst en kan resulteren in baten op termijn.

Uitgangspunt is om een innovatiebudget van € 1.000.000 beschikbaar te stellen, waarbij de investering voor kansen binnen het integraal strategisch team wordt afgewogen. Dit doen we door een zogenaamd 'revolving fund' in te zetten: het budget wordt beschikbaar gesteld voor investeringen met langere terugverdientijd of waarbij de kapitaalmarkt de bijbehorende risico's niet kan dragen. De verstrekte financieringen vloeien naderhand terug in het fonds, zodat het fonds zichzelf aanvult. Zo kunnen we aan de voorkant ruimte bieden voor innovatieve ideeën vanuit de stad, die bijdragen aan economische groei en een gezond leefklimaat.

Financiële informatie

I. Indien het een beleidswens voor structurele middelen betreft (exploitatie):

2017	2018	2019	2020
€ 0	€ 0	€ 0	€ 0

II. Indien het een beleidswens voor incidentele middelen betreft (investering)

Investeringsbedrag

2017	2018	2019	2020
€ 500.000	€ 500.000	€ 0	€ 0

Kapitaallasten als gevolg van deze investering

2017	2018	2019	2020
€ 0	€ 0	€ 0	€ 0

Titel beleidswens: Dordt aan Zet
Portefeuillehouder(s): R.E.C. Reynvaan

Omschrijving beleidswens

De afgelopen jaren is er in het openbaar bestuur sprake van een breed maatschappelijk debat waarin de klassieke verhoudingen tussen overheid en burger steeds vaker ter discussie worden gesteld. De betrokkenheid en invloed van bewoners worden steeds sterker. Dit zien we terug in de sociale, maatschappelijke en fysieke opgaven. Vanuit Dordt aan Zet stimuleren en faciliteren we deze beweging. Door onze opgaven middels dit gedachtengoed op te pakken doen we recht aan de nieuwe verhoudingen tussen overheid en burger. Deze beweging vraagt om een nauwe in- en externe samenwerking. We maken de verbinding om kansen te creëren en te verzilveren.

In toenemende mate geven we de stad terug aan bewoners, waarbij een gezamenlijke verantwoordelijkheid wordt gevoeld. Hiermee willen wij de kwaliteit van onze leefbaarheid en leefomgeving op peil houden en zelfs versterken. Dit doen wij bijvoorbeeld door bewonersparticipatie duurzamer te maken en ook het daadwerkelijk meedoen te stimuleren. Onder de paraplu van Dordt aan Zet werken we dit onder andere uit door stevig in te zetten op het massief maken van de participatiebeweging en de werkmethode Placemaking. Door te investeren in de samenwerking en eigen verantwoordelijkheid in de leefomgeving, verzilveren we kansen.

Op welke programmakaart, product, productnummer en begrotingsdoelstelling heeft de beleidswens betrekking?

Programmakaart: Leefbaarheid en Stedelijk Beheer.

Doelstelling: Inwoners en ondernemers hebben een actieve rol bij het in stand houden van de leefbaarheid en leefomgeving

Omschrijving activiteiten

Het college van B&W in Dordrecht heeft in het politiek akkoord 2014-2018 aangegeven het gesprek te willen voeren over de rol van de overheid en daar waar mogelijk meer verantwoordelijkheden bij inwoners zelf te beleggen. Het college geeft aan dat innovatie, een integrale aanpak, het gesprek over (kern)taken en het versterken van sociale structuren van groot belang zijn. Inwoners moeten de ruimte en kansen krijgen om zelf verantwoordelijkheden op te pakken en het heft in eigen handen te nemen.

Het gedachtengoed van Dordt aan Zet is gebaseerd op de overtuiging dat het voor de (lokale) samenleving beter is als bewoners en het bedrijfsleven in toenemende mate verantwoordelijkheid nemen in sociale, maatschappelijke en fysieke opgaven. Daar waar nodig biedt de gemeente een helpende hand. Uiteindelijk zijn gemeenschappelijke opgaven de opgaven van de samenleving en niet die van enkel een politieke- en of ambtelijke organisatie. Behalve dat het onontkoombaar is om recht te doen aan initiatief uit de gemeenschap, is het ook nuttig dat onze gemeente reageert op initiatieven en ontwikkelingen in de samenleving. Dit doen we onder andere al in trajecten zoals Wijkwensen, Right to Challenge, Opgaven Gestuurd Werken, Agenda voor de Stad, Dordtse Ruimte en Dordtse doorpakkers.

Een impuls is nodig voor een volgende stap om buiten op straat de samenwerking te versterken. Bewoners maar ook andere partners in de samenleving voelen zich betrokken bij elkaar en hun eigen leefomgeving en zijn bereid bijdragen te leveren. Een aanpak van onderaf leidt tot inzicht in wensen en behoeften en is een natuurlijke katalysator voor samenwerking op het gebied van zorg, sport, cultuur, groenbeheer, onderhoud, etc.

Placemaking

Het ondersteunen van initiatieven doen we onder andere met de methode Placemaking. Met Placemaking beogen we de gebruikswaarde van een plek (plein, straat, gebied) in de stad te maximaliseren door de behoefte van alle belanghebbenden centraal te zetten. Placemaking werkt vanuit de filosofie dat het maken van een plek draait om mensen, niet om stenen.

In samenspraak met inwoners starten we projecten om plekken te verbeteren. Vaak is een vervangings- of herstructureringsopgave de aanleiding voor Placemaking-projecten. Maar de aanleiding kan evengoed een sociale opgave zijn, zoals de stimulering van zorg voor elkaar. Voor de inhoudelijke keuzes en het ontwikkelen van voorstellen zijn de eindgebruikers aan zet. Omdat de gemeente in een project op de achtergrond staat en ambtenaren adviserend in plaats van sturend betrokken zijn, groeit het (ervaren) eigenaarschap onder de eindgebruikers. De participatie blijft niet beperkt tot de periode van een project, maar krijgt een vervolg in bijvoorbeeld gezamenlijk groenonderhoud en het gezamenlijk organiseren van sociale activiteiten. De aanpak leidt tot een verbeterde omgevingskwaliteit en een grotere sociale samenhang in de betreffende omgeving.

Verwachte resultaten

We verwachten resultaten van deze methode op zowel korte als lange termijn:

- Doordat we alle belanghebbenden erbij betrekken gaan projecten in één keer goed;
- Meer nadruk/focus op gebruikswaarde en kwaliteit in plaats van tempo;
- Meer kansen op cofinanciering en subsidies voor projecten;
- Meer vertrouwen in de gemeente en het gemeentebestuur;
- Kansen voor inwoners en een verbeterde omgevingskwaliteit en leefbaarheid;
- Verlengde levensloop van opgeleverde projecten omdat het resultaat aansluit op de behoeften;
- Een toename van participatie in het beheer van publieke ruimten.

Daarnaast verwachten we een aantal bijeffecten zoals minder kosten aan de behandeling van bezwaren (er komen minder bezwaren binnen) en een stijging van de WOZ waarde.

Eerste ervaringen

Uiteraard is de methode niet voor elke omgeving geschikt. Zo zal de plek voldoende afgebakend moeten kunnen worden en zullen er voldoende actieve belanghebbenden moeten opstaan. We hebben al eerste positieve ervaringen opgedaan. In 2016 is het ontwerp voor het Vrieseplein afgerond. Dit project is positief verlopen en belanghebbenden hebben een bijdrage geleverd. Tevens is er een start gemaakt met het project Damplein. Daar is nu een werkgroep actief die veel progressie boekt. Er start nog een 3e project in 2016. Ook in 2017 willen wij minimaal 3 projecten uitvoeren en de kennis die wij in huis hebben inzetten voor de verbetering van onze aanpak. We voeren de methode stadsbreed in als werkwijze voor sociaal-fysieke opgaven en we nemen de organisatie en het bestuur mee in onze leerervaringen. Op dit moment hebben wij een longlist met projecten die in 2017 in aanmerking komen voor deze methode. Wij verwachten in het vierde kwartaal van 2016 een definitief lijstje met 3 projecten beschikbaar te hebben.

Wat krijgt u in 2017?

1. 3 Projecten die met de methode Placemaking worden uitgevoerd;
2. Leerervaringen met onze vernieuwende vorm van werken;
3. We zetten Dordrecht op de kaart door lokaal, regionaal, landelijk en zelfs internationaal aandacht te besteden aan onze werkwijze en resultaten.

Bewoners die actief meedoen

Na een periode van spaarzaamheid (bezuinigingspakketten A) en een klassieke manier van ondersteuning bieden (bijvoorbeeld 'Samen de buurt mooier maken') is het tijd om op een bij deze tijd passende en vernieuwende manier aan de slag te gaan met participatie. Of het nu gaat om fysieke of sociale vraagstukken, er vormt zich steeds duidelijker een wens om zogenaamde 'doe-participatie', naast het traditionele meedenken en -beslissen in maatschappelijke opgaven. Participatie waarbij bewoners de handen uit de mouwen steken.

Met Dordt aan Zet stimuleren we bewoners om een actieve rol te nemen, ook gericht op meedoen en gedeelde verantwoordelijkheid. Samen met de stad gaan we op zoek naar aansprekende vormen om bewoners een actieve rol te geven, bijvoorbeeld bij het beheer en onderhoud van de openbare ruimte of in kleine en praktische zorg- en ondersteuningsvraagstukken. Aansluitend op de wensen van het college zetten we daarbij in op innovatie, integraliteit en het juiste gesprek met bewoners over (eigen) verantwoordelijkheden.

We stimuleren deze vormen van participatie om Dordtse vraagstukken op te lossen. Denk bijvoorbeeld aan vraagstukken zoals wateroverlast en duurzaamheid, waar ook door bewoners een rol genomen kan worden (het creëren van meer en betere groenvoorziening en minder betegeling). We verwachten hiermee voor de openbare ruimte het gebruik, aantrekkelijkheid, kwaliteit en (bio)diversiteit te verbeteren. Daarbovenop versterken we sociale structuren doordat men elkaar ontmoet en gezamenlijk aan de slag gaat in de eigen leefomgeving. Deze leefomgeving krijgt zodoende een functie in de hedendaagse zorg- en ondersteuningsvraagstukken. We stellen onszelf als doel om huidige initiatieven en inzet van bewoners om te vormen tot een massieve participatiebeweging. Hiermee ondersteunen we bewoners om hen in staat te stellen zelf concreet aan de slag te gaan.

Om een massieve participatiebeweging vorm te geven zijn actieruimte en middelen noodzakelijk. Met deze middelen gaan we aan de slag om:

- Bewonersinitiatief ten aanzien van meedoen te stimuleren, ondersteunen, waarderen en verduurzamen;
- Beeldmerken in de openbare ruimte aan te brengen om herkenbaarheid van doe-participatie te genereren en waardering te uiten;
- In de eerste twee jaar onze informatie- en communicatieaanpak rondom (doe)participatie naar een hoger niveau te brengen (innovatie in dienstverlening, methoden rondom data analyse en communicatie uitingen). Daarmee beogen we ook onze dienstverlening richting bewoners eenduidiger te maken.

Benodigde middelen

De totale benodigde middelen zijn € 250.000 voor de eerste 2 jaar en in 2019 € 200.000.

Benodigde middelen Placemaking

Jaarlijks is € 100.000 nodig. De € 100.000 is opgebouwd uit stimuleringskosten voor de projecten (€ 90.000) (bijeenkomsten, begeleiding en advisering bij projecten, incidentele maatschappelijke beloning) en budget voor het in- en extern stimuleren en uitdragen van de aanpak (€ 10.000). We vragen voor de komende 3 jaar financiële middelen aan voor de doorontwikkeling van de werkwijze en doen ervaring op met de methode. Hierna evalueren we en beschouwen we hoe we verder gaan.

Benodigde middelen voor Bewoners die actief meedoen

Om een massieve participatiebeweging op gang te brengen, gericht op meedoen, is een startbudget nodig van €150.000 in de komende twee jaar en € 100.000 in het derde jaar.

We vragen voor de komende 3 jaar financiële middelen aan om deze vorm van participatie als beweging massief te maken. Na deze periode evalueren we of deze inzet als strategische werkwijze voor doorgezet moet worden.

Financiële informatie

I. Indien het een beleidswens voor structurele middelen betreft (exploitatie):

2017	2018	2019	2020
€ 0	€ 0	€ 0	€ 0

II. Indien het een beleidswens voor incidentele middelen betreft (investering)

Investeringsbedrag

2017	2018	2019	2020
€ 250.000	€ 250.000	€ 200.000	€ 0

Kapitaallasten als gevolg van deze investering

2017	2018	2019	2020
€ 0	€ 0	€ 0	€ 0

Titel beleidswens: Acquisitie-inzet DEAL!
Portefeuillehouder(s): J. Mos

Omschrijving beleidswens

In 2014 hebben de Drechtsteden-gemeenten en de ROM-D besloten tot de oprichting van een gezamenlijke acquisitie-organisatie, de Stichting DEAL!. DEAL! heeft tot doelstelling nieuwe bedrijven naar de regio te halen, met als focus de bedrijven in de sectoren logistiek en maritiem. Hiervoor heeft de DEAL! de opdracht gekregen om samen met lokaal accountmanagement het acquisitieproces verder te professionaliseren en te komen tot scherpe positionering van de regio met de uitvoering van gerichte marketingstrategie. Hiervoor zijn in het contract vooraf meetbare prestatieafspraken opgenomen o.a. met betrekking tot het aantal te realiseren bedrijfsvestigingen en daarmee gemoeide arbeidsplaatsen.

In 2014 is afgesproken om na twee jaar de samenwerking te evalueren en te beslissen over de voortzetting van de samenwerking vanaf 2016. Op 18 februari 2016 is door de regionaal portefeuillehouders economie op basis van de evaluatie/ontwikkelvisie van DEAL! het voornemen uitgesproken tot continuering van de gemeentelijke bijdrage aan de Stichting voor een periode van 4 jaar. De gemeentebesturen in de Drechtsteden zullen hier naar verwachting een akkoord op geven in het tweede kwartaal 2016. De gemeentelijke bijdrage van Dordrecht aan DEAL! bedraagt evenals in de voorbije twee jaar op basis van de vastgestelde verdeelsleutel € 100.000 per jaar.

De Dordtse bijdrage is in 2014/2015 en 2015/2016 voor € 50.000 p/j gedekt vanuit het beschikbare exploitatiebudget van SO/Dordt Onderneemt voor promotie (€ 20.000 bezuiniging op personeelslasten, € 30.000 vanuit het beschikbare promotiebudget). Voor de andere € 50.000 is destijds besloten om deze voorlopig voor 2 jaar te dekken uit de plankosten Dordtse Kil IV, vanuit het voordeel dat wordt behaald in de exploitatieresultaten van de projecten door een looptijdverkorting. Afgesproken is om na 2 jaar, bij voortzetting van de samenwerking, te bezien of voor dit gedeelte een andere dekkingswijze kan worden gevonden.

Nu door de gemeenten het voornemen is uitgesproken tot voorzetting van de samenwerking met DEAL! voor een periode van 4 jaar, moet hiervoor vanuit Dordrecht een bijdrage gereserveerd worden van € 100.000 per jaar. € 50.000 kan ook de komende jaren worden gedekt vanuit het beschikbaar exploitatiebudget SO/Dordt Onderneemt. Voor het andere deel dient voor de komende 4 jaar aanvullend incidenteel krediet beschikbaar te worden gesteld.

Op welke programmakaart, product, productnummer en begrotingsdoelstelling heeft de beleidswens betrekking?

Programmakaart: Economie, cultuur en sport

Doelstelling: het door gezamenlijke regionale acquisitie-inzet via DEAL! vergroten van het aantal nieuwe bedrijfsvestigingen (primair in de sectoren logistiek en maritiem) en daarmee gepaard gaande werkgelegenheidstoename in de regio Drechtsteden, waaronder dus ook voor Dordrecht.

Omschrijving activiteiten

Op basis van de ontwikkelvisie DEAL! en het nieuw op te stellen contract tussen de gemeenten en de Stichting DEAL! zullen nieuwe afspraken worden gemaakt over acquisitiedoelstellingen en daarvoor door DEAL! te realiseren activiteiten. Daarin willen we afspraken maken over de bijdrage die DEAL! levert aan de binnenhalen van nieuwe bedrijven en investeringen voor de regio. In de afspraken tussen gemeenten en DEAL! zal nadrukkelijk een koppeling worden gemaakt met de in de regionale bedrijvenstrategie genoemde (prioritaire) werklocaties, waarin de ontwikkeling van de Westelijke Dordtse Oever met het nieuw uit te geven bedrijventerrein Dordtse Kil IV een grote regionale betekenis heeft. Aanvullend aan de inzet vanuit de gemeentelijke projectorganisatie WDO op het vlak van gebiedsacquisitie en profilering, die ook nodig om het gebied zelf stevig in de markt te zetten, heeft DEAL! de opdracht hieraan bij te dragen vanuit de marketing en acquisitie voor de regio als geheel. Daarin werkt DEAL! nauw samen met andere acquisitieorganisaties, zoals die voor de provincie Zuid-Holland met de regionale ontwikkelmaatschappij InnovationQuarter.

Financiële informatie**I. Indien het een beleidswens voor structurele middelen betreft (exploitatie):**

2017	2018	2019	2020
€ 50.000	€ 50.000	€ 50.000	€ 50.000

II. Indien het een beleidswens voor incidentele middelen betreft (investering)*Investeringsbedrag*

2017	2018	2019	2020
€ 0	€ 0	€ 0	€ 0

Kapitaallasten als gevolg van deze investering

2017	2018	2019	2020
€ 0	€ 0	€ 0	€ 0

Titel beleidswens: Station Dordrecht
Portefeuillehouder(s): H. van der Linden

Omschrijving beleidswens

Voor de economische positie van Dordrecht binnen de Zuidvleugel is een optimaal vestigingsklimaat en daarmee een goede aansluiting op het stedennetwerk in de Randstad en richting Brabant van essentieel belang. Om te komen tot een impuls voor de bereikbaarheid per openbaar vervoer, het ruimtelijk programma in de directe omgeving van het station en de ruimtelijke kwaliteit in dit gebied, is een geïntegreerde aanpak vereist.

Station Dordrecht heeft de potentie om zich te ontwikkelen tot een volwaardige OV-knoop. In de Zuidvleugelvisie op het openbaar vervoer in 2040 wordt station Dordrecht en haar omgeving aangeduid als de enige potentiële knoop tussen Metropoolregio Rotterdam en Breda. Het stationsgebied heeft nu nog een te versnipperd karakter. In de visie wordt gesteld dat opwaardering/ontwikkeling van het gebied tot een duidelijk knoop (vervoerskundig en programmatisch) voorwaarde is voor een sterke regio. Lokaal biedt de geïntegreerde aanpak de kans om de wijken Krispijn en centrum beter met elkaar te verbinden (placemaking).

Ook vanuit de regio wordt het belang van de ontwikkeling van het stationsgebied onderkend en daarom is upgradering van dit gebied in de bestuursovereenkomst tussen de Provincie Zuid-Holland en de Drechtsteden als een belangrijke opgave aangemerkt. De volgende thema's zijn aan de orde.

- Samen optrekken voor volledig herstel van de intercity verbindingen.
- Een verkenning naar een intensivering van OV-verbinding tussen Metropoolregio en Drechtsteden.
- Renovatie en gebruik stationsgebouw Dordrecht.
- Renovatie Weizigtpark inclusief toegang tot het station en het stallen van fietsen.
- Nieuwe interwijk verbinding Weizigtpark – centrumzijde.
- Versterking aansluiting Merwede-Linge Lijn.
- Koppeling groot onderhoud Dordrecht Zuid.

De gemeente zal in dit pakket zelf en belangrijke verantwoordelijkheid dragen voor investeringen in de ruimtelijke kwaliteit en het programma Spuiboulevard. De gemeente kan deze ambities niet realiseren zonder de inzet van partners. Rijk, Provincie Zuid Holland, vervoerders en particuliere stakeholders zijn bereid in delen van de som te investeren. De provincie Zuid-Holland is bereid een aanzienlijk deel van het totale pakket voor haar rekening te nemen, mits de gemeente Dordrecht ook een deel van de maatregelen voor haar rekening neemt. Naast de gemeente en de provincie Zuid-Holland zal ook de regio Drechtsteden investeren.

Op welke programmakaart, product, productnummer en begrotingsdoelstelling heeft de beleidswens betrekking?

Programmakaart: Verkeer en vervoer

Doelstelling: Verbeteren bereikbaarheid, verbeteren omgevingskwaliteit.

Omschrijving activiteiten

In de realisatiestrategie van de gebiedsdeal wordt door partners gewerkt aan een gedeelde ambitie om (1) de ruimtelijke kwaliteit, (2) de vervoerskwaliteit en (3) het programma op en rond het station Dordrecht Centraal te verbeteren. In 2016 tot en met 2018 worden verschillende activiteiten voorgesteld:

- Er wordt een ontwerp voor de reconstructie van het Weizigtpark inclusief de interwijk verbinding tussen het Park en de noordzijde en het stationsgebouw opgesteld. Dit ontwerp komt tot stand in nauwe samenwerking met stakeholders (o.a. ProRail en Provincie Zuid-Holland).
- Voor de korte termijn (tot 2018) wordt actief een aantal kleine verbeterpunten direct gerealiseerd. Denk hierbij aan verbeteringen voor het stallen van fietsen (zuidzijde station). Deze korte termijn maatregelen zijn in lijn met het toekomstig ontwerp voor het park en de interwijk verbinding.

- De Intercity kwaliteit blijft tot 2018 op niveau. Het ministerie van Infrastructuur en Milieu heeft toegezegd dat er voor 2018 een toekomst vaste oplossing voor de Intercity en sprinter verbindingen moet liggen. Een actieve en initiërende rol van de gemeente is hierin belangrijk.
- Rond het stationsgebied liggen de komende jaren kansen. Zo ligt er een nadrukkelijk relatie met de programma Spuiboulevard.
- Het station Dordrecht Zuid staat bij ProRail in de planning voor groot onderhoud. Voorgesteld wordt om dit onderhoud in samenwerking met ProRail uit te werken en de bereikbaarheid van het station en de ruimtelijke kwaliteit hierbij te betrekken.

Financiële informatie

I. Indien het een beleidswens voor structurele middelen betreft (exploitatie):

2017	2018	2019	2020
€ 0	€ 0	€ 0	€ 0

II. Indien het een beleidswens voor incidentele middelen betreft (investering)

Investeringsbedrag

2017	2018	2019	2020
€ 200.000	€ 100.000	€ 0	€ 0

Kapitaallasten als gevolg van deze investering

2017	2018	2019	2020
€ 0	€ 0	€ 0	€ 0

Titel knelpunt: Visie Spuiboulevard
Portefeuillehouder(s): P.H. Sleeking

Omschrijving beleidswens

Eind maart 2016 hebben wij een visie gepresenteerd met betrekking tot de Spuiboulevard. Belangrijkste uitdaging is de aanpak van leegstand en het geven van een kwaliteitsimpuls aan het gehele gebied tussen binnenstad en station. De visie is in april besproken in de raad en positief ontvangen. In vervolg hierop zal de visie nu uitgewerkt moeten worden in concrete producten: het opstellen van een tenderdocument met daarin de uitnodiging aan marktpartijen t.b.v. plannen voor een passende gemeentelijke huisvestingsaanbieding (nieuw stadskantoor) en het uitvoeren van onderzoeken op het gebied van onder meer wonen, verkeer, parkeren, milieu, openbare ruimte, veiligheid, kabels en leidingen, verwerving en uitgifte grond en onroerend goed. De vervolgstappen dienen conform planning uit het raadsvoorstel komend jaar plaats te vinden.

Op welke programmakaart, welk product en productnummer en begrotingsdoelstelling heeft deze beleidswens betrekking?

Programmakaart: Ruimtelijke Ordening en Wonen

Doelstelling: 1. Duurzame en toekomstbestendige ruimtelijke ontwikkeling.

Omschrijving activiteiten

Een deel van de producten zal in 2016 worden uitgevoerd. Het gaat dan om vele voorbereidende werkzaamheden (van de tender, planjuridisch en stedenbouwkundig werk etc.). Daarvoor zal voorbereidingskrediet nodig zijn. Dekking voor dit krediet zal deels worden gevonden in de exploitatie van de sector Stadsontwikkeling. Overschrijding wordt meegenomen in de Burap. Extra kredieten zijn in 2017 en 2018 nodig. Op dat moment vinden de belangrijkste uitvoeringsactiviteiten plaats voor de transformatie van de kantoorpanden en de inrichting van de openbare ruimte. In 2017 ligt het zwaartepunt vanwege de tender die dan uitgevoerd wordt. Veel extra kosten worden dan gemaakt voor begeleiding van de tenderprocedure. Deze procedure wordt getrokken door een externe adviseur. Wat verder moet gebeuren is het voorbereiden van het aanpassen van het bestemmingsplan, het uitwerken van de gemeentelijke huisvestingsvisie, het proces- en projectmanagement van de eerste deelplannen en de daarbij geldende programmatische en stedenbouwkundige randvoorwaarden en het rekenen en tekenen dat daarbij hoort, het opzetten van een goede communicatie- en marketingstrategie en het uitwerken van de eerste herinrichtingsplannen openbare ruimte.

	2016	2017	2018
Proces- en projectmanager	€ 34.000	€ 78.000	€ 46.500
Stedenbouwkundig ontwerp	€ 70.000	€ 150.000	€ 82.500
Planeconomie	€ 15.000	€ 40.000	€ 27.500
Communicatie en marketing	€ 15.000	€ 40.000	€ 27.500
Opstellen tenderdocument	€ 50.000	€ 60.000	€ 0
Onvoorzien (8%)	€ 16.000	€ 32.000	€ 16.000
Totaal	€ 200.000	€ 400.000	€ 200.000

Dit budget is exclusief de eigen inzet van Stadsontwikkeling en Stadsbeheer. Deze wordt opgevangen in de jaarbegroting van de diensten. Het gaat hierbij onder andere om de volgende werkzaamheden:

- opstellen aanpassing geldende bestemmingsplan en daarbij behorende adviezen, publicatie, beroep, bezwaar e.d..
- adviezen stedelijk programmeren.
- adviezen wonen, verkeer, parkeren, milieu, openbare ruimte, veiligheid, kabel en leidingen, stedelijk water, verwerving en uitgifte grond en onroerend goed, planeconomie en juridische adviezen.
- stedenbouwkundige ateliers en opstellen inrichtingsplannen.
- inbreng van gemeentelijke organisatie over huisvesting.

Voor het openen van een grondexploitatie is het op dit moment nog te vroeg. Dit zal medio 2018 plaatsvinden. Vanaf 2019 kunnen plankosten uit deze exploitatie betaald worden.

Financiële informatie

I. Indien het een knelpunt voor structurele middelen betreft (exploitatie):

2017	2018	2019	2020
€ 0	€ 0	€ 0	€ 0

II. Indien het een knelpunt voor incidentele middelen betreft (investering)

Investeringsbedrag

2017	2018	2019	2020
€ 400.000	€ 200.000	€ 0	€ 0

Kapitaallasten als gevolg van deze investering

2017	2018	2019	2020
€ 0	€ 0	€ 0	€ 0

Titel beleidswens: **Implementatie Omgevingswet**
Portefeuillehouder(s): **P.H. Sleeking / H. van der Linden**

<p>Omschrijving beleidswens Implementatie Omgevingswet.</p>
<p>Op welke programmakaart, product, productnummer en begrotingsdoelstelling heeft de beleidswens betrekking?</p> <p>Programmakaart: Ruimtelijke Ordening en Wonen Doelstelling: Duurzame en toekomstbestendige ruimtelijke ontwikkeling / Meer ruimte voor ontwikkelingen en initiatieven van inwoners, organisaties en bedrijven.</p>
<p>Omschrijving activiteiten</p> <p>Opstellen en uitvoeren van een plan van aanpak voor de implementatie van de Omgevingswet, teneinde al die maatregelen te nemen die op het gebied van planologisch instrumentarium, werkprocessen, digitalisering, organisatiecultuur etc. vereist en wenselijk zijn, om de inwerkingtreding van de Omgevingswet per 1 januari 2019 (actuele verwachting inwerkingtreding) succesvol te kunnen realiseren.</p> <p>De invoering van de Omgevingswet is de vierde grote decentralisatieoperatie en het is de grootste wetgevingstransformatie ooit waar de gemeenten in een relatief korte tijd mee te maken krijgen. De implementatie heeft voor gemeenten verstrekkende gevolgen, onder meer op het gebied van regelgeving en instrumentarium, werkprocessen, dienstverlening, organisatie- en bestuurscultuur en ICT. Kortom, een ontwikkeling met grote gevolgen in het fysieke domein, waarop – gelet op de diversiteit van de genoemde onderwerpen - tot 1 januari 2019 programmasturing nodig is om voor de uitvoering van de wet lokaal minimaal gesteld te staan. Daarnaast is de centrumgemeenten verzocht een initiërende en coördinerende rol te spelen in de samenwerking ter voorbereiding op de implementatie van de wet. Tenslotte is de OW ook relevant voor de sociaaleconomische ambities rond de maritieme topregio die momenteel in het Drechtstedengebied worden geformuleerd.</p> <p>Het moge duidelijk zijn dat de impact van deze operatie een dusdanige belang heeft voor de gemeente Dordrecht en van een zodanige omvang is dat die niet volledig binnen staande organisatie kan worden opgevangen. Wij achten het noodzakelijk dat ten behoeve van de voorbereiding van deze wetswijziging een kwartiermaker/programmamanager wordt vrijgemaakt.</p> <p>Het hiervoor benodigde budget betreft personele en materiële uitgaven. De personele kosten van de programmamanager bedragen vanaf medio 2016 € 100.000 op jaarbasis. Die inzet zal gedurende 2 jaar nodig zijn tot medio 2018 De concern brede inzet van de medewerkers in het implementatieprogramma komt ten laste van de desbetreffende sectorale exploitatiebudgetten. Het voor 2017 en 2018 gevraagde materiële werkbudget van 50K per jaar is minimaal nodig om de implementatie van deze wet in onze organisatie te laten plaatsvinden. Afhankelijk van het feitelijk verloop van het implementatieproces zal worden bepaald hoe de uitputting van dit bedrag daadwerkelijk verloopt. Daarop zal zo nodig op volgende momenten in de planning- en controlcyclus worden teruggekomen.</p> <p>Momenteel vindt tussen het Rijk en de VNG overleg plaats over de vraag of en zo ja voor welk bedrag de gemeenten voor deze omvangrijke decentralisatieoperatie financieel zullen worden gecompenseerd. Daarnaast is het gelet op de voorgenomen regionale/meervoudig lokale aanpak opportuun dat de regio Drechtsteden en de overige Drechtstedengemeenten financieel zullen bijdragen aan de door Dordrecht te maken programmakosten. De hoogte hiervan zal in de loop van 2016 duidelijk worden.</p>

Financiële informatie**I. Indien het een beleidswens voor structurele middelen betreft (exploitatie):**

2017	2018	2019	2020
€ 0	€ 0	€ 0	€ 0

II. Indien het een beleidswens voor incidentele middelen betreft (investering)*Investeringsbedrag*

2017	2018	2019	2020
€ 100.000	€ 100.000	€ PM	€ PM

Kapitaallasten als gevolg van deze investering

2017	2018	2019	2020
€ 0	€ 0	€ 0	€ 0

Titel beleidswens: Lange Termijn Perspectief "Nieuw Dordts Peil"
Portefeuillehouder(s): P.H. Sleeking en E. van der Burgt

Omschrijving beleidswens

Dordrecht wil werken aan een Lange Termijn Perspectief vanuit de ambitie om de stad voor de langere termijn verder te ontwikkelen en vanuit de gevoelde urgentie dat de sociaaleconomische positie van de stad versterkt moet worden. De raad heeft in de themabijeenkomst van 13 januari jl. hierover gesproken. Deze startnotitie is bedoeld om het proces verder in te vullen.

Daarbij wordt gekozen voor een gelijktijdige aanpak op drie niveaus:

- Lange Termijn Perspectief – Richten.
- Adaptieve Strategie – Inrichten.
- Uitvoeringsagenda – Verrichten.

Door deze aanpak kunnen we *'al denkend doen en al doende denken'*. De inzet van de gemeente in dit proces loopt langs de lijnen van de thema's Water en Werk en met Innovatie als kans en duurzaamheid/zelfvoorzienendheid als belangrijke voorwaarde.

Op dinsdag 8 maart 2016 heeft het college van B&W de startnotitie voor dit onderwerp vastgesteld. Hierin is de financiële dekking als volgt geregeld: € 100.000 uit post onvoorzien 2016 en € 100.000 in te brengen als claim bij de kadernota 2017.

Na behandeling in de commissie Bestuur en middelen van 19 april 2016 heeft het college de in te brengen claim bij de kadernota 2017 verlaagd van €100.000 naar €85.000. Het gaat om een incidenteel bedrag. De raad heeft op 10 mei 2016 ingestemd met de startnotitie, inclusief de voorgestelde financiering.

Op welke programmakaart, product, productnummer en begrotingsdoelstelling heeft de beleidswens betrekking?

Programmakaart: Bestuur en samenwerking.

Doelstelling:

Omschrijving activiteiten

We kiezen voor een innovatieve aanpak. Dit betekent dat we voor twee parallelle processen kiezen, die van onderop ingericht worden:

1. De eerste geldt voor de niveaus verrichten en inrichten: de Uitvoeringsagenda en Adaptieve Strategie. Deze begint met een inventarisatie van bestaande activiteiten en het maken van een voorlopige keuze voor focus. De lessen uit deze agenda en strategie beïnvloeden het proces van het LTP. Dit is voornamelijk een intern proces.
2. Totstandkoming van het Lange Termijn Perspectief. Dit is een intern en extern proces.

Gelijktijdig starten we met het proces om te komen tot een Lange Termijn Perspectief. Dit valt weer uiteen in verschillende fasen:

- Vormgeving proces. Hier bepalen we hoe het interactief proces (intern en extern) er uit komt te zien. Dit levert een tussenproduct op, te weten een procesvoorstel LTP. Hierin zal worden uitgewerkt hoe we externe partijen middels de doelgroepenbenadering gaan betrekken. Dit wordt ter vaststelling aan de gemeenteraad aangeboden.
- Interactief proces (intern en extern). Na groen licht voor het procesvoorstel vindt het interactief proces plaats. Dit gebeurt zowel intern binnen de gemeentelijke organisatie, bijvoorbeeld met de Denktank, als extern met alle geïnteresseerde betrokkenen, bijvoorbeeld met de Focusgroep. Alle verzamelde input wordt gebruikt om te komen tot een definitief Lange Termijn Perspectief.
- Opstellen LTP. Het Kernteam en de Stuurgroep bereiden dit eindproduct voor, zodat het in de raad kan worden vastgesteld.

- Vaststelling. Hoewel het gaat om een product van en voor de stad, leggen we het eindproduct ter besluitvorming voor aan de gemeenteraad. Het is aan de gemeenteraad te bepalen op welke wijze zij deze besluitvorming willen vormgeven.

Na het vaststellen van het eindproduct LTP stellen we een definitieve Adaptieve Strategie en Uitvoeringsagenda op.

Financiële informatie

I. Indien het een beleidswens voor structurele middelen betreft (exploitatie):

2017	2018	2019	2020
€ 0	€ 0	€ 0	€ 0

II. Indien het een beleidswens voor incidentele middelen betreft (investering)

Investeringsbedrag

2017	2018	2019	2020
€ PM	€ 0	€ 0	€ 0

Kapitaallasten als gevolg van deze investering

2017	2018	2019	2020
€ 0	€ 0	€ 0	€ 0

Titel beleidswens: Incidentele investering veranderprogramma bibliotheek
Portefeuillehouder(s): E. van de Burgt

Omschrijving beleidswens

De afgelopen periode is met de bibliotheek gewerkt aan het ontwikkelen van een nieuwe toekomstvisie. De aanleiding hiervoor is de veranderopgave bibliotheek uit Agenda voor de Stad. Met partners uit de stad is hier een toekomstscenario uit voort gekomen dat nu (bij de Kadernota 2017) voorligt. Dit toekomstscenario is een groeiscenario. Het vraagt de nodige verandering van de bibliotheek maar ook van ons als gemeente. Een van de uitgangspunten is namelijk dat de gemeente en de bibliotheek natuurlijke partners zijn, en op basis van de ingezette co-creatie samen optrekken bij de uitvoering van maatschappelijke vraagstukken op het gebied van informatie- en kennisverwerving en tegengaan van achterstanden op dit gebied bij de inwoners van Dordrecht. Het belang van de gemeente zit 'm in de samenhang tussen het bevorderen van de zelfredzaamheid en participatie van de inwoners. Meer hierover treft u aan in de startnotitie over het toekomstscenario.

Een toekomstscenario betekent het ingaan van een transitie wat vraagt om investeringen van beide organisaties. Investeringen op het gebied van personeel, programmering, (digitale) voorzieningen en huisvesting. De gewenste nieuwe rol van de bibliotheek en gemeente is een doorlopend proces en ook niet in een keer te realiseren. Sommige van deze investeringen liggen voor de hand en zijn duidelijk, anderen moeten nog verder worden uitgezocht.

Wij willen daarom de uitwerking van dit groeiscenario wegzetten in een veranderprogramma. Dit programma zal 3 jaar in beslag nemen; de transitieperiode. Deze 3 jaar zijn nodig om de bibliotheekorganisatie voor te bereiden op de nieuwe situatie, start "toekomstscenario", daarnaast is deze periode nodig om samen met de stad en (nieuwe) partners, aan de hand van trial en error/best practices, de basis te leggen voor de vernieuwde dienstverlening. Gedurende deze periode gaat de bibliotheek al aan de slag om haar nieuwe rol vorm te geven en zal ze hier ook concreet al taken op gaan uitvoeren. Gedurende de transitieperiode moet de bibliotheek ook haar bedrijfsvoering omvormen. Dit vraagt ook om investeringen en personele, organisatorische ombuigingen van de bibliotheek. Om wel nu al aan de slag te kunnen gaan met de nieuwe rol en taken, terwijl de bedrijfsvoering nog niet is omgevormd, vragen wij incidenteel geld voor de uitvoering van deze nieuwe taken gedurende deze periode van 2 jaar.

Na deze periode van 2 jaar wordt bezien of er ook voor het derde transitiejaar incidenteel geld nodig is.

Wij vragen voor 2 opeenvolgende jaren € 150.000. Dit bedrag zal worden gebruikt voor het aannemen van een netwerkmanager (a € 67.000 p.j.) en twee activiteitenmedewerkers (€ 92.000 p.j.) die aan de slag gaan met het vormgeven en uitvoeren van de nieuwe rol en taken van de bibliotheek. De netwerkmanager zal op strategisch niveau het gesprek aangaan met stad en partners om, de nieuwe rol en positie van de bibliotheek als informatiespecialist en netwerkpartner te verkennen en consolideren. De activiteitenmedewerkers zijn nodig om concreet activiteiten en taken op het gebied van de informatiespecialist en als netwerkpartner in de centrale vestiging en in de wijken te kunnen uitvoeren. De activiteiten- en uitvoeringskosten zijn voor rekening van de bibliotheek. De bibliotheek zorgt zelf voor het realiseren van de opgelegde bezuinigingstaakstelling (2017: € 200.000; 2018: € 400.000; 2019 € 600.000 structureel). Meer informatie hierover staat in de startnotitie en de bibliotheek is bezig met een uitvoeringsplan hiervoor. Mogelijke frictiekosten zijn ook de verantwoordelijkheid van de bibliotheek.

Wij zullen u de komende jaren regelmatig informeren over de voortgang en over mogelijke vervolginvesteringen, waaronder de nodige investering op de huisvesting.

Op welke programmakaart, product, productnummer en begrotingsdoelstelling heeft de beleidswens betrekking?

Programmakaart: Economie, Sport en Cultuur

Doelstelling: 6: Vergroten van de culturele aantrekkelijkheid; ontwikkelen scenario's voor een toekomstbestendige rol van de bibliotheek.

Omschrijving activiteiten

Het uitwerken en implementeren van het veranderprogramma wat voortvloeit uit het groeiscenario. Dit in samenwerking met de bibliotheek en gemeente.

Het in kaart brengen en analyseren van het huisvestingsvraagstuk. Hierover moeten nieuwe voorstellen worden gedaan.

Financiële informatie**I. Indien het een beleidswens voor structurele middelen betreft (exploitatie):**

2017	2018	2019	2020
€ 0	€ 0	€ 0	€ 0

II. Indien het een beleidswens voor incidentele middelen betreft (investering)*Investeringsbedrag*

2017	2018	2019	2020
€ 150.000	€ 150.000	€ 0	€ 0

Kapitaallasten als gevolg van deze investering

2017	2018	2019	2020
€ 0	€ 0	€ 0	€ 0

Titel beleidswens: **Uitbreiding gemeentelijke monumentenlijst met topmonumenten**
Portefeuillehouder(s): **P.H. Sleeking**

<p>Omschrijving beleidswens Nog bijna jaarlijks betreurt de Dordtse bevolking dat er objecten/gebouwen worden gesloopt waar tenminste voor veel Dordtenaren een gevoelswaarde aan zit. Een deel ervan komt in aanmerking voor plaatsing op de gemeentelijke monumentenlijst.</p> <p>Voorstel is om een lijst van topmonumenten alsnog binnen 3 jaar (2017-2018-2019) te beschermen als gemeentelijk monument en daarna even pas op de plaats te maken.</p> <p>De verwachting is dat het ruim 50 objecten betreft. Voor het archiefonderzoek, interieuronderzoek en het maken van de beschrijving is externe capaciteit nodig.</p> <p>De kosten bedragen naar verwachting ca. € 60.000 uit te geven in 3 jaar.</p>
<p>Op welke programmakaart, product, productnummer en begrotingsdoelstelling heeft de beleidswens betrekking?</p> <p>Programmakaart: Ruimtelijke Ordening en Wonen Doelstelling: 1: Duurzame en toekomstbestendige ruimtelijke ontwikkeling</p>
<p>Omschrijving activiteiten Archiefonderzoek, interieuronderzoek ter plaatse, maken beschrijving.</p>

<p>Financiële informatie</p>			
<p>I. Indien het een beleidswens voor structurele middelen betreft (exploitatie):</p>			
2017	2018	2019	2020
€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
<p>II. Indien het een beleidswens voor incidentele middelen betreft (investering)</p>			
<p><i>Investeringsbedrag</i></p>			
2017	2018	2019	2020
€ 20.000	€ 20.000	€ 20.000	€ 0
<p><i>Kapitaallasten als gevolg van deze investering</i></p>			
2017	2018	2019	2020
€ 0	€ 0	€ 0	€ 0

Nb kapitaallasten – wel of niet opnemen is afhankelijk van moment van investeren.
 Tot en met 2016 geldt dat investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut volgens de financiële beheerverordening met uitzondering van (onder andere) de verkeersregelinstallaties, verlichtingsinstallaties en reconstructies aan bruggen niet worden geactiveerd, tenzij de raad in bijzondere gevallen anders beslist. Vanaf 2017 wordt activeren verplicht op grond van aangepaste regelgeving BBV. Beleidsregels waarin onder meer afschrijvingstermijnen staan opgenomen zijn nog niet voorhanden.

Titel beleidswens: Regionale inzet Zichtbaar Samen Maritiem, n.a.v. rapport Jansen
Portefeuillehouder(s): J. Mos

Omschrijving beleidswens

In 2015 heeft het Drechtstedenbestuur opdracht gegeven aan oud-Commissaris van de Koningin in Overijssel, dhr. G.J. Jansen, om een sociaal economische analyse uit te voeren van de Drechtsteden. Deze analyse heeft geresulteerd in het rapport Zichtbaar Samen Maritiem, waarin aanbevelingen worden gedaan om de positie van de Drechtsteden, in sociaal-economisch opzicht, te verbeteren. De aanbevelingen betreffen onder andere opzet en uitvoering van een gezamenlijke strategische economische agenda in de triple helix (ondernemers, onderwijs en overheid) onder leiding van een daartoe op te richten Board.

Jansen wijst in het rapport op de noodzaak om de innovatie en externe oriëntatiekracht van de regio te vergroten, o.a. met de oprichting van Economic Board (of: Economische Sociale Raad) voor de Drechtsteden. De ambitie, rollen, verantwoordelijkheden en samenstelling van de Raad, ook in relatie bestaande moeten de komende maanden verder vorm krijgen. Inzet is in ieder geval om in het najaar 2016 tot oprichting te komen.

Vergelijkbare Boards in Nederland laten zien dat de uitvoering van een strategische economische agenda, vanuit de overheid wordt ondersteund met uitvoeringkracht en middelen. Deze betrokkenheid is cruciaal. De middelen vormen de basis om samen met bedrijfsleven en onderwijs (o.a. via het op te richten Platform HBO) initiatieven die ten goede komende van de economische vitaliteit van de grond te trekken en te kunnen co-financieren. Initiatieven kunnen liggen op het vlak van innovatie, circulaire/ duurzame economie, ruimtelijke programmering en onderwijs en arbeidsmarkt. De thema's zullen samen met de partijen in het netwerk en de samen te stellen Board verder gekozen en uitgewerkt moeten worden.

Op welke programmakaart, product, productnummer en begrotingsdoelstelling heeft de beleidswens betrekking?

Programmakaart: Economie, cultuur en sport.

Doelstelling: de inzet vanuit Zichtbaar Samen Maritiem is gericht op het bewerkstelligen van maximale economische vitaliteit in de regio en zo welvaart, welzijn en wellevens in het gebied te bevorderen.

Omschrijving activiteiten

De komende maanden moet de opzet van de Economische Sociale Raad verder vorm krijgen en wordt samen met de triple helix partijen een strategische agenda gevormd. Bovenop de reguliere inzet van het rMJP vraagt dit om een actieve overheid met een extra inspanning en regionale inzet van middelen. Uitgangspunt en voorwaarde moeten zijn dat ook bedrijfsleven financieel of "in kind" aansluit en haar bijdrage levert aan de vorming van één agenda en tot doel stelt om hier ook gezamenlijke in projecten uitvoering aan te geven. Voorbeelden: een krachtige gemeenschappelijke profilering, lobby, deelname Europese programma's, nieuwe innovatieprojecten met bedrijfsleven en onderwijs, etc.

Zonder op dit moment al een volledig duidelijk meerjarig beeld te hebben bij de financiële claim die deze inzet vergt, is het nu al van belang om hier bij de begroting vaststelling voor 2017 (e.v.) rekening mee te houden. Voor 2017 is de bijdrage van Dordrecht bepaald op € 45.000. Voor latere jaren moet de bijdrage nog bepaald worden.

Financiële informatie**I. Indien het een beleidswens voor structurele middelen betreft (exploitatie):**

2017	2018	2019	2020
€ 0	€ 0	€ 0	€ 0

II. Indien het een beleidswens voor incidentele middelen betreft (investering)*Investeringsbedrag*

2017	2018	2019	2020
€ 45.000	€ PM	€ PM	€ PM

Kapitaallasten als gevolg van deze investering

2017	2018	2019	2020
€ 0	€ 0	€ 0	€ 0

Titel beleidswens: Duurzaam Veer Kop van het Land
Portefeuillehouder(s): H. van der Linden

<p>Omschrijving beleidswens Verduurzaming van het Veer Kop van 't Land.</p>
<p>Op welke programmakaart, product, productnummer en begrotingsdoelstelling heeft de beleidswens betrekking?</p> <p>Programmakaart: Verkeer en vervoer Doelstelling: Verbeteren bereikbaarheid, verbeteren omgevingskwaliteit.</p>
<p>Omschrijving activiteiten Het huidige contract met Waterbus loopt eind dit jaar af en kan eventueel nog met een jaar worden verlengd. Naast de vervoerkundige aspecten van dit veer, heeft de gemeente duurzaamheidsambities. De aanbesteding van het veer biedt de mogelijkheid om voor de komende decennia het veer van en naar de Biesbosch te verduurzamen. Hierbij wordt gedacht aan het, naast vervoerkundige eisen, opnemen van duurzaamheidseisen in de aanbesteding. Deze ambitieuzere kaders vragen naar verwachting een grotere exploitatiebijdrage. De inschatting is immers dat bij stevigere duurzaamheidsambities ook een nieuw veer, of forse aanpassing, is vereist. Het huidige veer vaart sinds 1977. De inschatting is dat deze ambities een verhoging van de exploitatiebijdrage van € 100.000 betekent, waarvan de helft voor rekening van Dordrecht komt.</p>

<p>Financiële informatie</p>				
<p>I. Indien het een beleidswens voor structurele middelen betreft (exploitatie):</p>				
2017	2018	2019	2020	
€ 50.000	€ 50.000	€ 50.000	€ 50.000	
<p>II. Indien het een beleidswens voor incidentele middelen betreft (investering)</p>				
<p><i>Investeringsbedrag</i></p>				
2017	2018	2019	2020	
€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	
<p><i>Kapitaallasten als gevolg van deze investering</i></p>				
2017	2018	2019	2020	
€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	